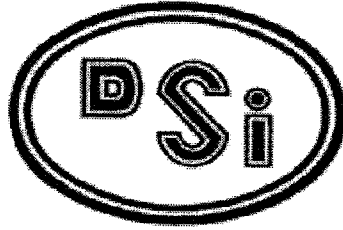

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı

DSİ TESİSLERİNDE GÖRÜLEN MÜDAHALE VE KİRLENMELER İLE BUNLARIN ÖNLENMESİNE DAİR REHBER

...2 013...
ANKARA

DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
İŞLETME VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI
İşletme Şube Müdürlüğü

DSİ TESİSLERİNDE GÖRÜLEN MÜDAHALE VE KİRLENMELER İLE BUNLARIN ÖNLENMESİNE DAİR REHBER

Çalışmayı Yöneten
Ercan DİREKÇİ
Şube Müdürü

Çalışmayı Hazırlayanlar

Nadide DEMİR
Ziraat Yüksek Mühendisi

Erol BÜYÜKKİRAZ
Ziraat Mühendisi

Ayşegül YILMAZ
Ziraat Mühendisi

H. UĞUR KOLSUZ
Ziraat Yüksek Mühendisi

ÖNSÖZ

Genel Müdürlüğümüzce inşa edilerek işletmeye açılmış sulama, enerji, içmesuyu, taşkından koruma v.b. tesislerde meydana gelen müdahale ve kirlenmelerin yol açtığı problemler devam ederken, her yıl yeni tesislerin işletmeye açılması ve yerleşim alanları ile sanayi kuruluşlarının gelişerek tesislerimize doğru ve tesislerimiz içinde yaygınlaşması, bu problemlere yenilerinin eklenmesine sebep olmaktadır.

Tesislerimizde yeni müdahale ve kirlenmelerin ortaya çıkmaması, mevcut problemlerin daha da artmaması için Genel Müdürlüğümüzün ilgili ünitelerine büyük görevler düşmektedir. Bu sebeple, mevcut problemlerin çözülmesine çalışılırken yeni problemlerinde ortaya çıkmaması için tesislerimiz etkili bir şekilde ve titizlikle kontrol edilmeli, problem henüz başlangıç aşamasında iken önlenmeye çalışılmalıdır.

İşletmede bulunan tesislere yapılan ve yapılması muhtemel görülen müdahaleler ile insan, hayvan ve bitkilere zarar verebilecek ölçüde su kaynağı kirlenmelerinin önlenmesi veya giderilmesi için yapılacak işlemlerin açıklanmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu maksatla; 1980 yılında “DSİ Tesislerinde Görülen Müdahale ve Kirlenmeler İle Bunların Önlenmesine Dair Rehber” hazırlanmış ve 1993, 2007 ve 2009 yıllarında yenilenmiştir. 02/11/2011 tarih ve 662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Müdürlüğümüzün genel bütçeden özel bütçeye geçmesi sebebiyle 2009 yılında yenilenerek basılan rehberin revize edilmesi zarureti hasıl olmuştur. Hazırlanan yeni rehberde DSİ tesislerinde görülen müdahale ve kirlenmeler ile bunların önlenmesi için izlenecek yollara ilişkin hususlar, kanun hükümleri ve hükümlerin uygulamada kullanılması, görevli kamu personelinin yasal güvencesi ile DSİ ünitelerinin görev ve sorumlulukları yer almaktadır.

Rehberin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, kullanıcılara hayırlı ve yararlı olmasını dilerim.

Bayram TİRYAKİ
İşletme ve Bakım
Dairesi Başkanı

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

1. GİRİŞ	1
2. DSİ TESİSLERİNE YAPILAN MÜDAHALE VE KİRLENMELER	1
3. MÜDAHALE VE KİRLENMELERİN ÖNLENMESİ	2
4. MÜDAHALE VE KİRLENMELERİN MEN EDİLMESİ	3
4.1 İdari Yönden Yapılacak İşlem	3
4.1.1 Müdahale Durumunda	3
4.1.2 Ecrimisil Durumunda	4
4.2 Adli Yönden Yapılacak İşlem	4
4.2.1 Müdahale Yönünden	5
4.2.2 Kirlenme Yönünden	7
4.2.3 İşletme ve Bakım Düzeni Yönünden	9
5. GÖREVLİ PERSONELİN YASAL GÜVENCESİ	9
6. DSİ MERKEZ ve TAŞRA ÜNİTELERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI	10
6.1 Merkez Üniteleri	10
6.1.1 İşletme ve Bakım Dairesi	10
6.1.2 Etüd Planlama ve Tahsisler Dairesi	10
6.1.3 Emlak ve Kamulaştırma Dairesi	10
6.1.4 Hukuk Müşavirliği	10
6.2 Bölge Üniteleri	10
6.2.1 İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğü	10
6.2.2 Etüd Plan/Planlama Şube Müdürlüğü	11
6.2.3 Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlüğü	11
6.2.4 Şube İşletme ve Bakım Başmühendisliği	11
6.2.5 Taşra İşletme ve Bakım Başmühendisliği ve İşletme ve Bakım Mühendisliği	11
6.2.6 Tesislerin İşletme Bakım ve Yönetim Sorumluluğunu Devralan Tüzel Kişilikler	12
7. MÜDAHALE VE KİRLENME YÖNÜNDEN YAPILACAK İŞLEMLERE AİT AKIŞ DİYAGRAMI	13
A- Müdahale Durumunda Yapılacak İşlemler	13
B- Kirlenme Durumunda Yapılacak İşlemler	13
8. EKLER	14
EK-1 6200 Sayılı Kanun' da (DSİ) 662 Sayılı KHK İle Yapılan Değişiklikler	14
EK-2 5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu	18
EK-3 Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği	20
EK-4 27/02/2006 tarih ve B.15.1.DSİ.0.17.01.00-554.1/1314 Sayılı Genelge	25
EK-5 21/12/2011 tarih ve B. 23.1.DSİ.0.10.09.00-112-484741 Sayılı Genelge	26
EK-6 Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun	29
EK-7 Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulama Şekli Ve Esaslarına Dair Yönetmelik	32
EK-8 4373 Sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu	43
EK-9 3194 Sayılı İmar Kanunu	43
EK-10 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun	44
EK-11 2872 Sayılı Çevre Kanunu	45
EK-12 Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği	47
EK-13 Dere Yatakları Ve Taşkınlar Genelgesi	54
EK-14 Akarsu Ve Dere Yataklarının Islahı Genelgesi	56
EK-15 Taşkın Tesisleri Genelge 2006/15	58
EK-16 Delil Tutanağı	61

1. GİRİŞ

Çevre; dünya üzerinde yaşamını sürdüren canlıların hayatları boyunca ilişkilerini sürdürdüğü dış ortamdır. Hava, su ve toprak bu çevrenin fiziksel unsurlarını, insan, hayvan, bitki ve diğer mikroorganizmalar ise biyolojik unsurlarını teşkil etmektedir. Doğanın temel fiziksel unsurları olan, hava, su ve toprak üzerinde olumsuz etkilerin oluşması ile ortaya çıkan ve canlı öğelerin hayati aktivitelerini olumsuz yönde etkileyen cansız çevre öğeleri üzerinde yapısal zararlar meydana getiren ve niteliklerini bozan yabancı maddelerin hava, su ve toprağa yoğun bir şekilde karışmasına Çevre Kirliliği adı verilmektedir. Gelişen teknolojinin yaşamımıza getirdiği konfor yanında, bu gelişmenin doğaya ve çevreye verdiği kirliliğin boyutu her geçen gün hızla artmaktadır. Çeşitli kaynaklardan çıkan radyoaktif, katı, sıvı ve gaz halindeki kirliletiçi maddelerin hava, su ve toprakta yüksek oranda birikmesi çevre kirliliği oluşmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde, sanayileşme ve şehirleşmenin hızla gelişmesi neticesinde, artan evsel ve sanayi atıklarının sebep olduğu kirlenmeler, bu hızlı gelişimin düzensiz, kontrolsüz yapılaşmaya ve işletmede olan tesislere çeşitli şekillerde müdahaleye dönüşmesi, önemli problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İşte bu müdahale ve kirlenmeler bazen önlem alınamayacak boyutlara ulaşmakta, daha sonra alınan önlemler ise, çoğu zaman daha güç ve pahalıya mal olmaktadır.

Bu sebeple, Türkiye gibi gelişmekte olan, güçlü ekonomik, teknik imkanlara sahip ülkelerde su kaynaklarının kirlenmeye ve işletmede olan tesislerin de müdahalelere karşı korunması ayrı bir önem taşımaktadır.

Diğer taraftan 02/11/2011 tarih ve 662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Müdürlüğümüzün Genel bütçeden özel bütçeye geçmesiyle oluşan değişimler yeni rehbera yansıtılmış olup (KHK için bkz. EK-1) tesislerimizin korunması ve müdahale, kirlilik problemlerine karşı alınması gereken tedbirler izah edilmiştir.

2. DSİ TESİSLERİNE YAPILAN MÜDAHALE VE KİRLENMELER

DSİ Genel Müdürlüğünce 6200 sayılı Kanuna göre toprak ve su kaynaklarının değerlendirilmesi maksadıyla baraj, sulama, taşkın koruma, kurutma, park ve rekreasyon tesisleri, idare binası, lojman vb. tesisler inşa edilmekte ve bu tesisler inşa edilirken bir kısım taşınmaz kamulaştırılmaktadır.

DSİ'ce inşa edilerek işletmeye açılan tesisler ile kamulaştırılarak idaremiiz adına tescil edilen ve DSİ tasarrufunda bulunan tesisler, zaman zaman müdahale ve kirlenmeler ile karşı karşıya kalmaktadır.

DSİ taşınmazlarına;

- Bina ve benzeri tesisler inşa edilmesi,
- Sürüp ekmek veya ağaç dikmek şeklinde tarım yapılması,
- Taş, toprak, kum ve çakıl gibi malzeme alınması veya konulması,
- DSİ'nin kullanımında olan taşınmazların üzerindeki ağaçların kesilmesi ve her türlü yeşil materyalin biçilmesi veya yok edilmesi,
- Taşkın tesislerinin tekniğine uygun olmayan biçimde çeşitli kurum veya kişilerce daraltılması ve üstlerinin kapatılarak yerleşime açılması,
- Köprü, geçit, bent, priz, çek, bina vb. sabit tesisler yapılması, izinsiz su almak üzere su yolu açılması, boru döşenmesi,
- Sulama, drenaj kanalları, ıslah edilmiş dere yatakları ile rezervuarlara dışarıdan su vb. sıvı ve katı atıkların; boru, büz, ark veya kanallarla bağlanması veya atılması,
- Koruma seddelerinin ve kıyı koruma duvarlarının yıkılması veya bozulması,
- Yatak içinde akışı olumsuz yönde etkileyecek bağ, meyvelik, ağaçlık ve fidanlıkların kurulması,
- Yatak içinde ve kıyıda kum, çakıl, stabilize malzeme ocağı açılması,
- Kanal, kanalet, boru, priz ve çek ile bunlara ait kapaklar ve her türlü elektronik veya mekanik aksamın bozulması, tahrip edilmesi veya imhası şeklinde müdahale ve kirlenmeler olmaktadır.

3. MÜDAHALE VE KİRLENMELERİN ÖNLENMESİ

DSİ'ce inşa edilmiş olan tesislere yapılan müdahale ve kirlenmeler büyük problemler yaratmakta ve bu problemlerin çözümlenmesinde zorluklarla karşılaşmaktadır. Gerekli önlemlerin zamanında alınmaması durumunda yeni müdahale ve kirlenmelerin de ilavesiyle problem daha da artmaktadır.

Bir taraftan mevcut problemler çözülmeye çalışılırken, diğer taraftan da yeni problemlerin çıkmaması için etkin önlemler alınmalıdır.

Yapılacak İşlemler;

- DSİ tesisleri ile taşınmazlarının kesin sınırları belirlenerek işaretlenir.
- Tesis ve taşınmazlar sık sık gözden geçirilerek kontrol edilir. Tespit edilen müdahale ve kirlenmeler, DSİ ya da tesislerin işletme ve bakımının devredildiği sulamalarda sulamayı devralan tüzel kişiliklerce (KTK, belediye, sulama birliği ve kooperatif) "Muayene Raporları" ve "Muayene Föy" lerine işlenerek etkili bir şekilde izlenir
- Yerleşim alanları ve sanayi kuruluşlarının tesisler aleyhinde gelişme gösterdiği yerler sık sık kontrol edilir, çiftçiler, köy muhtarlıkları, sulamayı devralan sulama birliği/kooperatif ve belediyeler ile işbirliği yapılarak müdahale ve kirlenmeler başlamadan önlenmeye çalışılır.
- Tesis ve taşınmazlara komşu, hakiki ve hükmi şahısların kendi kısımlarında olsa bile, ileride müdahale ve kirlenmeye yol açabilecek çalışmaları yakından izlenir. Müdahale ve kirlenme olmadan başlangıç halinde iken gerekli önlemler alınır.
- DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazların sınırları dahilinde yer alan tarım topraklarının korunmasında, 5403 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu"na göre işlem yapılması gerekmektedir (**Kanunun tamamı EK-2**). Anılan kanunun aşağıda verilen ilgili maddelerine göre;

Madde 4. Devletin hüküm ve tasarrufu altında ve Hazinesinin özel mülkiyetinde olan araziler ile kamu kurumlarına, gerçek ve tüzel kişilere ait olan arazilerin mülkiyet hakkı kullanılırken toprağın; bitkisel üretim fonksiyonu, endüstriyel, sosyo-ekonomik ve ekolojik işlevlerinin tamamen, kısmen veya geçici olarak engellenmemesi amacıyla araziye kullananlar, bu Kanunun öngördüğü tedbirleri almakla yükümlüdür.

Madde 5. Her ilde, valinin başkanlığında, ildeki tarımdan sorumlu birim amiri tarafından başkan yardımcılığı ve sekreteryaya hizmetleri görevi yürütülmek üzere, ilde plân yapma yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerden, üç birimin ve Maliye Bakanlığının ildeki üst düzey temsilcisi ile plânlama ve/veya toprak koruma konularında ulusal ölçekte faaliyette bulunan kamu kurumu niteliğini haiz meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcilerinden üç kişi olmak üzere Kurul oluşturulur. Kurulun gündeminde bulunan araziler özel kanunlarla koruma altına alınmış alanlar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün proje alanı veya 22.11.1984 tarihli ve "3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu"na göre uygulama alanı ilân edilen yerlerden ise bu alanlarda uygulama yapan birimin yetkili temsilcisi de Kurula dâhil edilir.

Kurulun kuruluşu, çalışma usûl ve esasları; Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği" ile belirlenmiştir. (Yönetmeliğin tam metni için bkz. **EK-3**).

Madde 13 - Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla;

- a) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,
- b) Doğal afet sonrası ortaya çıkan geçici yerleşim yeri ihtiyacı,
- c) Petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,
- ç) İlgili bakanlık tarafından kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri,
- d) Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plân ve yatırımlar,
- e) (Ek: 31/1/2007-5578/3 md.) Kamu yararı gözetilerek yol altyapı ve üstyapısı faaliyetlerinde bulunacak yatırımlar,

f) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun talebi üzerine 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca yenilenebilir enerji kaynak alanlarının kullanımı ile ilgili yatırımları,

g) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımları, için bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Bakanlık tarafından izin verilebilir. (Ek cümle: 31/1/2007-5578/3 md.) Bakanlık bu yetkisini valiliklere devredebilir.

Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazileri; toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile valilikler tarafından tarım dışı kullanımlara tahsis edilebilir.

Tarımsal amaçlı yapılar için, projesine uyulması şartıyla ihtiyaç duyulan miktarda her sınıf ve özellikteki tarım arazisi valilik izni ile kullanılır.

Birinci fıkranın (c) ve (ç) bentleri kapsamında izin alan işletmeciler, faaliyetlerini çevre ve tarım arazilerine zarar vermeyecek şekilde yürütmekle ve kendilerine tahsis edilen yerleri tahsis süresi bitiminde eski vasfına getirmekle yükümlüdürler.

Bu madde kapsamında valiliklerce verilen kararlara yapılan itirazlar, Bakanlık tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.

Madde 16. Valilikler, tarımsal veya tarım dışı faaliyetlerden kaynaklanan toprağı kirletici ve bozucu olumsuzlukların izlenmesi ve giderilmesi için gerekli önlemleri alır ve aldırır. Toprağı kirletenlere 09.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Uygulama:

Tarım dışı maksatlı arazi kullanım talepleri, öncelikle Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 5. maddesinde yer alan ve aralarında Kurumumuz temsilcisinin de yer aldığı "Toprak Koruma Kurulunca" değerlendirilecektir. Genel Müdürlüğümüzün 27/02/2006 tarih ve B.15.1.DŞİ.0.17.01.00-554.1/1314 ve 21/12/2011 tarih ve B. 23.1.DŞİ.0.10.09.00-112-484741 sayılı genelgeleri gereğince de (EK-4-5) DŞİ temsilcisinin söz konusu mevzuatı iyi inceleyerek kurul çalışmalarına hazırlıklı katılması gerekmektedir. Bu kapsamda DŞİ Bölge Müdürlüklerine yapılan "sulama projelerindeki imar planı çalışmaları ve tarım dışı maksatlı arazi kullanımı için sulama alanı dışına çıkarılmasına" yönelik taleplerin, illerde vali başkanlığında oluşturulan Toprak Koruma Kuruluna yönlendirilmesi gerekmektedir.

4. MÜDAHALE VE KİRLENMELERİN MEN EDİLMESİ

Müdahale ve kirlenmelerin men edilmesi idari ve adli olmak üzere iki şekilde yapılır.

4.1 İdari Yönden Yapılacak İşlem

4.1.1 Müdahale Durumunda

DŞİ adına kayıtlı ve DŞİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlara başkaları tarafından müdahale edilmesi durumunda ilgili maddeleri aşağıda belirtilen "3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun" (EK 6) ve Kanun ile "Kanunun Uygulama Şekli ve Esaslarına Dair Yönetmeliğe" (EK 7) göre, İşletme ve Bakım birimleri ve tesislerin işletme bakım ve yönetim sorumluluğunu devralan tüzel kişiliklerce tespit edilerek düzenlenen "Delil Tutanağı" (EK-16) valilik veya kaymakamlığa intikal ettirilir. Sonuç alınamaması durumunda ise konu Bölge hukuk birimlerine bildirilir.

Madde 1. Bu kanun; gerçek veya tüzel kişilerin zilyedi olan taşınmaz mallarla, kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşları veya bunlar tarafından idare olunan veya Devlete ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara yapılan tecavüz ya da müdahalelerin idari makamlar tarafından önlenmesi suretiyle tasarrufa ilişkin güvenliği ve kamu düzenini sağlar.

Madde 2. Taşınmaz mallara tecavüz ya da müdahale edilmesi halinde; taşınmaz mal merkez ilçe sınırları içinde ise, il valisi veya görevlendireceği vali yardımcısı, diğer ilçelerde ise kaymakamlar tarafından bu tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar verilir ve taşınmaz mal yerinde zilyedine teslim edilir.

Madde 3. Taşınmaz mala yapılan tecavüz veya müdahalenin önlenmesi için, yetkili makamlara başvurmaya, o taşınmaz malın zilyedi, zilyedi birden fazla ise içlerinden biri yetkilidir.

Kamu idareleri, kamu kurumları ve kamu kuruluşları ile tüzel kişilerin başvuruları, taşınmaz malın ait olduğu idare, kurum, kuruluş ve tüzel kişinin yetkilisi tarafından yapılır.

Köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz ya da müdahalelerde, köy halkından herhangi biri de yetkili makama başvuruda bulunabilir.

Vali veya kaymakam görev alanları içinde bulunan kamu idarelerine, kamu kurumlarına ve kuruluşlarına ait veya bunlar tarafından idare olunan veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara tecavüz veya müdahalede bulunulduğunu öğrendiklerinde, soruşturmayı doğrudan doğruya yaptırırlar ve sonucu karara bağlarlar.

Madde 4. Yetkililerin; tecavüz veya müdahalenin yapıldığını öğrendikleri tarihten altmış gün içinde, idari makama başvuruda bulunmaları gerekir. Ancak, tecavüz veya müdahalenin oluşundan itibaren bir yıl geçtikten sonra bu makamlara başvuruda bulunulamaz.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerle menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde süre aranmaz.

Madde 9. Tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkındaki kararlar, karar vermeye yetkili amirce görevlendirilecek infaz memuru tarafından, taşınmaz malın yerinde ve o andaki durumu ile zilyedine, tüzelkişiliğe veya kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşlarına teslim edilmesi suretiyle yerine getirilir.

Karar gereğinin, kararın infaz memuruna geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

Karar vermeye yetkili makamın gerekli göreceği durumlarda, infaz memuruna teknik yönden yardımcı olmak üzere yeteri kadar memur görevlendirilir.

Mahallin en büyük mülki idare amirinin yazılı emri ile güvenlik kuvvetlerince, gerek soruşturma, gerekse kararın yerine getirilmesi sırasında mahallinde gerekli önlemler alınır.

Madde 15. Mahkeme kararı ile kendisine teslim edilmeksizin aynı taşınmaz mala ikinci defa yapılan tecavüz veya müdahale, ister tecavüz ya da müdahalesi önceden önlenen kimse tarafından, isterse başkaları tarafından birinci mütecaviz yararına ilk defa yapılmış olsun, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bu suçu işleyenler hakkında;

a) Taşınmaz mal, kamu kurum veya kuruluşlarına ait bulunuyorsa veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz veya umumun menfaatine ait yerlerden ise altı aydan iki yıla kadar; şayet taşınmaz mal diğer tüzel kişilere veya gerçek kişilere ait ise üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hüküm olunur.

b) Tecavüz veya müdahale silahlı bir kişi veya silahsız olsalar dahi birden fazla kişiler tarafından yapıldığı takdirde (a) bendindeki cezalar bir kat artırılarak hüküm olunur.

c) Tecavüz veya müdahale taşınmaz malı aralarında paylaşmak veya ortaklaşa kullanmak amacıyla iki veya daha çok kişinin birleşmesiyle işlenirse (b) bendi ile artırılan ceza ayrıca 1/3 oranında artırılır. Bu amaçla birleşen kişilerden en az birisinin silahlı olması halinde ise (b) bendi ile artırılan ceza ayrıca yarı oranında artırılarak hüküm olunur.

4.1.2 Ecrimisil durumunda

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazdan işgal, tasarruf veya herhangi bir şekilde yararlanılması durumunda konu İşletme ve Bakım birimlerince tespit edilerek, gerekli işlemler yapılmak üzere Bölge Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlüğüne bildirilir.

4.2 Adli Yönden Yapılacak İşlem

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmaz ve tesislere yapılan müdahale ve kirlenmelerde, İşletme ve Bakım birimlerince tespit edilen konu, Bölge Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlüğüne adli yönden takibin yapılması için Bölge Müdürlüğü Hukuk işlerine bildirilir.

AŞAĞIDAKİ KANUN MADDELERİ; GÖREVLİ PERSONELİN, MÜDAHALE VE KİRLENMELERE SEBEP OLAN KİŞİ VE KURULUŞLARA UYGULANACAK HÜKÜMLERE İLİŞKİN HUKUKİ KONULARDA BİLİNÇLENMESİ MAKSADıyla VERİLMİŞTİR.

4.2.1 Müdahale Yönünden

5403 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu

Madde 21. Tarım dışı arazi kullanımlarında toprak koruma projelerine uyulması zorunludur.

Tarım dışı arazi kullanımına izinsiz başlanması veya hazırlanan toprak koruma projelerine uyulmaması halinde, aşağıdaki işlemler gerçekleştirilir ve yaptırımlar uygulanır:

a) Arazi kullanımı için izinsiz işe başlanmış ve çalışmalar devam ediyorsa; valilik işi tamamen durdurur, yapılan iş tamamlanmış ise kullanımına izin verilmez. Kullanılan arazi tarım dışı amaçlı kullanıma uygun yerlerden ise kullanılan alanın her metre karesi için bir Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir ve bu Kanunda öngörülen tedbirlerle birlikte gerekli izinlerin alınması şartıyla işin tamamlanmasına veya iş bitmiş ise kullanımına izin verilir.

Arazi kullanım plânlarında, tarımsal amaçlı kullanım için ayrılmış arazilerde, izinsiz yapılan bütün yapılar yıkılır ve temizlenir. Arazinin yeniden eski haline gelmesi için yapılan masraflar sorumlulardan tahsil edilir. Ayrıca, zarar verilen tarım arazilerinin, her metre karesi için iki Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b) Toprak koruma projelerine aykırı hareket ederek arazinin tahribine ve/veya diğer koruma ve üretim yapılarına zarar verilirse valilik tarafından sorumlular bir kez uyarılır ve projeye uygunluk sağlanması için azami üç ay süre verilir. Bu sürenin sonunda aykırı kullanımların devam etmesi durumunda yapılan işler valilikçe tamamen durdurulur, verilen kullanım izni iptal edilir ve zarar verilen mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili tarım arazilerinin her metre karesi için iki Yeni Türk Lirası, marjinal tarım arazilerinin her metre karesi için bir Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir. Arazinin temizlenmesi ve eski haline dönüştürülmesi için yapılacak masraflar ve verilen bu cezalar sorumlulardan tahsil edilir.

Türk Ceza Kanunu

Madde 151 (Değişen Madde 516). (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hâle getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Uygulama:

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlar her türlü taşınır mallar (monte edilmemiş kanalet, boru, büz, her türlü motorlu ve motorsuz vasıta ve ekipmanlar vb.) ile sulama, taşkın koruma, bina vb. taşınmazlara yapılan tahrip ve zararlar için uygulanabilir.

Madde 152 (Değişen Madde; 373, 374, 375, 376)

(1) Mala zarar verme suçunun;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış yer, bina, tesis veya diğer eşya hakkında,

b) Yangına, sel ve taşkına, kazaya ve diğer felaketlere karşı korunmaya tahsis edilmiş her türlü eşya veya tesis hakkında,

c) Devlet ormanı statüsündeki yerler hariç, nerede olursa olsun, her türlü dikili ağaç, fidan veya bağ çubuğu hakkında,

d) Sulamaya, içme sularının sağlanmasına veya afetlerden korumaya yarayan tesisler hakkında,

e) Grev veya lokavt hâllerinde işverenlerin veya işçilerin veya işveren veya işçi sendika veya konfederasyonlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında,

f) Siyasî partilerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının maliki olduğu veya kullanımında olan bina, tesis veya eşya hakkında,

g) Sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü öç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak,

İşlenmesi hâlinde, fail hakkında bir yıldan altı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Mala zarar verme suçunun;

a) Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak,

b) Toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebep olmak suretiyle,

c) Radyasyona maruz bırakarak, nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanarak,

İşlenmesi hâlinde, verilecek ceza iki katına kadar artırılır.

Uygulama:

Taşkın koruma tesisleri ve seddeleri, sulama tesislerine ait isale, ana, yedek ve tersiyer kanallara taş, toprak vb. malzemeleri koymak veya almak, bu tesislerde hasar yapmak suretiyle su baskınlarına sebep olanlar için uygulanabilir.

Madde 154 (Değişen Madde 513). (1) Bir hakka dayanmaksızın kamuya veya özel kişilere ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal eden veya sınırlarını değiştiren veya bozan veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olan kimseye, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası verilir.

Uygulama:

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlar taşınmazları işgal edenler, üzerine duvar, bina vb. sabit tesis yapanlar, ekip biçmek veya dikmek suretiyle tarım yapanlar kendi taşınmazının hududunu DSİ taşınmazı aleyhine değiştirenler için uygulanabilir.

Madde 170, 171 (Değişen Madde 566). (1) Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda;

a) Yangın çıkaran,

b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebep olan,

c) Silâhla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan,

Kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine sebep olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.

Madde 171. (1) Taksirle;

a) Yangına,

b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına,

Sebebe olan kişi, fiilin başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olması hâlinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Uygulama:

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlar tesislere tehlike zarar ve ziyan yaratacak şekilde müdahale edenler için uygulanabilir. (örneğin, priz çek kapakları ile oynayarak kanallara kontrolsüz su ve rusubat girmesi tehlikesi doğuranlar, sedde ve banketlerden toprak alarak kanalları ve seddeleri tehlikeye sokanlar vb.)

4373 Sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Koruma Kanunu

Madde 2, 3. Suların akmasına engel olan bina tesis, fidan, ağaç, sed, savak, değirmen ve sulama arkları usulüne uygun olarak kaldırılır ve bunların yapılması belli kurallara bağlanır veya yasaklanır (Kanunun ilgili maddelerinin tam metni için bkz. EK-8).

Uygulama:

Taşkın koruma tesislerine yapılan müdahale ve kirlenmeler için " DSİ Taşkından Korunma Talimatı" ilkelerine göre bu hükümden yararlanılabilir.

4.2.2 Kirlenme Yönünden

3194 Sayılı İmar Kanunu

Madde 8 - Planların hazırlanmasında ve yürürlüğe konulmasında aşağıda belirtilen esaslara uyulur.

a) Bölge planları; sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Devlet Planlama Teşkilatı yapar veya yaptırır.

b) İmar Planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. Belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. (Değişik cümle: 08/08/2011-648 s.K.H.K./21. md.) Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar.

c) (Ek bend: 03/07/2005-5403 S.K./25.mad) Tarım arazileri, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan tarımsal amaç dışında kullanılmak üzere plânlanamaz.

Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planlar valilik veya ilgilisince yapılır veya yaptırılır. Valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girer. (Değişik cümle: 08/08/2011-648 s.K.H.K./21. md.) Onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen ilan yerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İtirazlar valiliğe yapılır, valilik itirazları ve planları onbeş gün içerisinde inceleyerek kesin karara bağlar.

Onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

Kesinleşen imar planlarının bir kopyası, Bakanlığa gönderilir.

İmar planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir.

Belediye Başkanlığı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir.

Madde 23. İskan hudutları içinde olup da, imar planında beldenin inkişafına ayrılmış bulunan alanlarda her ne şekilde olursa olsun, yapı izni verilebilmesi için;

a) Bu alanların imar planı esaslarına ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak parselasyon planlarının belediye encümeni veya il idare kurulunca tasdik edilmiş bulunması,

b) Plana ve bulunduğu bölgenin şartlarına göre yollarının, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısının yapılmış olması şarttır.

Uygulama:

Sulama ve tahliye kanalları ile rezervuarlara taşınmazlardan pis suların akıtılmasına engel olunması için uygulanabilir.

Madde 40. Arsalarda, evlerde vesaire yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevhit eden tesislerin hususi mecra, çukur, lağım, kuyu, mağara vb. mahzurların giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir.

Tebliğ de belirtilen müddet içinde tebliğe riayet edilmediği takdirde belediye ve valilikçe mahzur giderilir; masrafı %20 fazlası ile arsa sahibinden alınır veya mahsur tevhit edenlerin faaliyeti durdurulur (Kanunun ilgili maddelerinin tam metni için bkz. EK-9 ve EK-10).

Uygulama: Belediye sınırları içinde yer alan DSI'nin kullanımında olan taşınmazlara (istimlak alanları, servis yolları, sulama ve tahliye kanalları) yapılan bu tür müdahaleler için uygulanabilir.

Ayrıca DSI tesislerine çöp vb. atıkların atılmasına mani olunması içinde bu hükümden yararlanılabilir.

2872 Sayılı Çevre Kanunu

Madde 3. (Değişik: 26/04/2006 -5491/3 Md.) g): Kirlenme ve bozulmanın önlenmesi, sınırlandırılması, giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan harcamalar kirleten veya bozulmaya sebep olan tarafından karşılanır. Kirletenin kirlenmeyi veya bozulmayı durdurmak, gidermek veya azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması sebebiyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan gerekli harcamalar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kirletenden tahsil edilir.

Madde 8. Her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde ilgili yönetmeliklerde belirtilen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak vb. faaliyetlerde bulunmak yasaktır.

Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekte kirlenmenin meydana geldiği hallerde kirleten, kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Madde 15. (Değişik: 26/4/2006-5491/12 Md.): Bu kanunda yazılı yasaklara aykırı hareket eden veya kanunla belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum, kuruluş ve işletmelere mahallin en büyük mülki amiri, bu yasaklara aykırı faaliyeti düzenlemek ve kanunla belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek üzere esasları yönetmelikle belirlenen yeteri kadar bir süre verir.

Bu süre içinde yasaklara aykırı hareket ve yükümlülüğü yerine getirmemekten dolayı ayrıca ceza verilmez.

Bu süre sonunda bunları yapmayan kurum, kuruluş ve işletmelerin faaliyeti, yasağın veya yerine getirilmeyen yükümlülüğün çeşit ve niteliğine göre kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur.

Çevresel Etki Değerlendirmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetler Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetler ise mahallin en büyük mülki amiri tarafından süre verilmeksizin durdurulur.

Süre verilmesi ve faaliyetin durdurulması, bu Kanunda öngörülen cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez.

Madde 28 (Değişik: 03/03/1988-3416/8. Md.). Çevreyi kirletenler ve çevreye zarar verenler sebep oldukları kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur şartı aranmaksızın sorumludurlar.

Kirletenin, meydana gelen zararlardan ötürü genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır.

Madde 30 (Değişik: 26/4/2006 - 5491/21 Md.). Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan gerçek ve tüzel kişiler, idari makamlara başvurarak bu faaliyetin durdurulmasını isteyebilirler (Kanunun ilgili maddelerinin tam metni için bkz. EK-11).

Uygulama: DSI tesislerine (İstimplak alanları, servis yolları sulama ve tahliye kanalları) her türlü atık ve artıkların atılmasına mani olunması için Çevre Kanunu hükümlerinden yararlanılabilir.

Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği

İçme ve kullanma suyu temin edilen kıta içi yüzeysel sularla ilgili kirlenme yasaklarına ilişkin; "Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği" nin 26. maddesi (g) bendi 13.02.2008 tarih ve 26786 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile değiştirilerek, drenaj kanallarımız doğal alıcı ortamlar tanımından çıkarılmıştır. (Kanunun ilgili maddelerinin tam metni için bkz. EK-12).

Uygulama:

Drenaj kanallarına atıksu deşarjına engel olunması için uygulanabilir.

4.2.3 İşletme ve Bakım Düzeni Yönünden

Türk Ceza Kanunu

Madde 154 (Değişen Madde 513). (1) Bir hakka dayanmaksızın kamuya veya özel kişilere ait taşınmaz mal veya eklentilerini malikmiş gibi tamamen veya kısmen işgal eden veya sınırlarını değiştiren veya bozan veya hak sahibinin bunlardan kısmen de olsa yararlanmasına engel olan kimseye, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Köy tüzel kişiliğine ait olduğunu veya öteden beri köylünün ortak yararlanmasına terk edilmiş bulunduğunu bilerek mera, harman yeri, yol ve sulak alan gibi taşınmaz malları kısmen veya tamamen zapt eden, bunlar üzerinde tasarrufta bulunan veya sürüp eken kimse hakkında birinci fıkrada yazılı cezalar uygulanır.

(3) Kamuya veya özel kişilere ait suların mecrasını değiştiren kimse hakkında birinci fıkrada yazılı cezalar uygulanır.

Uygulama:

Su alma sırası gelmeden yedek ve tersiyer piriz kapaklarını açmak veya tahrip etmek suretiyle kendi taraflarına su çevirenler için uygulanabilir.

5. GÖREVLİ PERSONELİN YASAL GÜVENCESİ

İşletme ve bakım hizmetlerinde çalışan memur ve işçi statüsündeki personel, görevleri gereği çiftçi ve halkla devamlı temas halinde bulunmaktadır. Bu sebeple, görevlerini yaparken zaman zaman çeşitli müdahalelerle karşılaşmaktadırlar.

Söz konusu personelin, işletme bakım hizmetlerinin yanı sıra tesislerdeki müdahale ve kirlenmeler dolayısıyla yapacakları işlemler sırasında fiili tecavüz ve müdahaleye uğramaları zaman zaman görülmektedir. Bu personel kamu personeli olduğundan bu husustaki ilgili yasal hükümlerin açıklanması yararlı bulunmuştur.

Türk Ceza Kanunu

Madde 151 (Değişen Madde 516). (1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hâle getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Haklı bir sebep olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hâle getiren veya değerinin azalmasına sebep olan kişi hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Madde 265 (Değişen Madde 258) (1) Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun yargı görevi yapan kişilere karşı işlenmesi hâlinde, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Suçun, kişinin kendisini tanınmayacak bir hâle koyması suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte biri oranında artırılır.

(4) Suçun, silâhla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Bu suçun işlenmesi sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hâllerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

Uygulama:

İşletmelerde görevli memur statüsündeki personelin bu hükümden yararlanması gerekmektedir. Ayrıca işçi statüsünde çalışan personelinde (işletme teknisyeni, su dağıtım teknisyeni vb.) görevini yapan bir memura yardım eden kimse olarak bu hükümden yararlanması mümkün görülmektedir.

Umumi Hıfzısıhha Kanunu

Madde 303 Ek 1: Umumi Hıfzısıhha Kanununda yazılı suçları işleyenler hakkında sıhhat memurları tarafından düzenlenen tutanaklar aksi sabit oluncaya kadar muteberdir.

Uygulama:

Bu hükümden yararlanılabilmesi için DSİ tesislerindeki kirlenmelerin saptanması amacıyla düzenlenecek tutanakların söz konusu sıhhat memurlarına hazırlattırılması faydalı görülmektedir.

6. DSİ MERKEZ VE TAŞRA ÜNİTELERİNİN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

DSİ tesislerindeki müdahale ve kirlenmelerin önlenmesi ve giderilmesi konusunda, merkez ve taşra ünitelerine bir takım görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu hususta işletme bakım taşra üniteleri büyük önem taşımaktadır.

6.1 Merkez Üniteleri

6.1.1 İşletme ve Bakım Dairesi

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazların korunması; tesis ve taşınmazlara yapılan müdahale ve kirlenmelerin tespiti, önlenmesi ve giderilmesi çalışmalarını izler. Bu konuda bölge ve ilgili daireler arasında gerekli işbirliği ile bilgi akışını sağlar.

6.1.2 Etüd Planlama ve Tahsisler Dairesi

Tesislerdeki kirlenme derecesinin belirlenmesi ve izlenmesini sağlar, kirlenmenin giderilmesi ve önlenmesi için bölgesine gerekli önerilerde bulunur ve bu konuda yapılan çalışmaları izler.

Kirlilik derecesinin belirlenmesi izlenmesi ve giderilmesinde; Bölgesi, İşletme ve Bakım Dairesi, ile ilgili kuruluşlar arasında gerekli işbirliği ve bilgi akışını sağlar ve izler.

6.1.3 Emlak ve Kamulaştırma Dairesi

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlara karşı müdahalelerin idari yönden önlenememesi durumunda, adli yönden işlemlerin yapılması sırasında yürürlükteki "Emlak ve Kamulaştırma Talimatı" gereğince bölge müdürlükleri arasındaki birlikteliği, üniteler ve kurumlar arası koordinasyonu ve işleyişi sağlar ve intikal eden sorunların çözümüne yönelik hukuki ve teknik konuları inceler görüş bildirir ve gerekli katkıyı sağlar.

6.1.4 Hukuk Müşavirliği

Tesislerdeki müdahale ve kirlenmenin menedilmesi için bölgeler tarafından yürütülen adli işlemleri izler ve bu konuda ilgili dairelerden intikal eden problemleri inceler, görüş ve önerilerini bildirir.

6.2 Bölge Üniteleri

6.2.1 İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğü

Tesislere vaki müdahale ve kirlenmelerin tespiti, izlenmesi, önlenmesi ve giderilmesi için yapılması gerekli idari işlemlerin yapılmasını sağlar ve izler. Ecrimisile konu hususlar var ise tespit yapılarak, gerekli işlemler yapılmak üzere Bölge Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlüğüne bildirir.

Bölgesi dâhilindeki sanayi ve yerleşim alanlarını, DSİ'nin kullanımında olan tesislerin aleyhinde gelişme gösterdiği durumlarda ortaya çıkması muhtemel görülen müdahale ve kirlenmelerin önlenmesi için gerekli önlemleri alır veya aldırır, bu konuda gerekli üniteleri uyarır.

Müdahale ve kirlenmelere yol açabilecek tesis noksan ve yetersizliklerinin ilgili programlara alınarak giderilmesini sağlar.

Taşkın koruma tesislerindeki müdahale ve kirlenmelerin önlenmesi ve giderilmesi için "DSİ Taşkından Korunma Talimatı", Başbakanlığın 2006/27 sayılı "Dere Yatakları ve Taşkınlar", 2010/5 sayılı "Akarsu ve Dere Yataklarının Islahı", 2006/15 sayılı "Taşkın Tesisleri" genelgelerine göre gerekli girişimlerde bulunur. (bkz. EK-13,14,15)

6.2.2 Etüd-Plan / Planlama Şube Müdürlüğü

Bölge Müdürlükleri projelerinin bulunduğu yerlerde ve işletmeye açılmış tesislerde su kalitesi izleme ve değerlendirme çalışmaları yaparak projenin geleceği açısından kritik durumların önlenmesine ilişkin tedbirlerin alınması yönünde çalışmalara katılır.

Kirlilik derecesinin tespiti izlenmesi ve giderilmesinde; İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğü ile Teknik Araştırma ve Kalite Kontrol Dairesi Başkanlığı ile DSİ dışındaki ilgili kuruluşlar arasında gerekli işbirliği ve bilgi akışını sağlar ve izler.

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlarda; sulama kanalları, drenaj kanalları, akarsular, yeraltısuları, göletler, taşkın koruma tesisleri, kuru dere yatakları gibi taşkın alanları, doğal göller ve baraj gölleri gibi alıcı ortamlarda tespit edilen kirletici kaynakların Çevre İl Müdürlüklerine bildirilmesi ve tedbir alınmasının sağlanması için gerekli girişimlerde bulunur.

6.2.3 Emlak ve Kamulaştırma Şube Müdürlüğü

DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazların tespiti, hudutlarının belirlenmesi ve işaretlenmesini yapar. Taşınmazların DSİ adına tescillerini sağlar ve gerekli bilgi belgeleri arşivleyerek envanterlerini tutar. İşletme ve Bakım Ünitelerince idari yönden yapılacak işlemlerde gerekli teknik bilgi, belgeleri ve katkıyı sağlar.

Taşınmazlara yapılan müdahalelerin, 3091 sayılı kanuna göre İşletme ve Bakım ünitelerince idari yönden önlenememesi durumunda, müdahalelerin önlenmesi için adli yönden işlemleri yapmak üzere; Bölgelerde Hukuk birimlerine bildirir, yapılan çalışmaları izler, sonucu İşletme ve Bakım birimlerine bildirir.

6.2.4 Şube İşletme ve Bakım Başmühendisliği

Şubesi dahilinde bulunan tesislerde müdahale ve kirlenme olup olmadığını saptar ve izler. Tesislere yapılan müdahalelerin (taşra işletme ve bakım ünitelerinin görev alanları içindekiler dahil) önlenmesi için konuyu gerekli işlemler yapılmak üzere işletme ve bakım şube müdürlüğüne iletir.

Özellikle yerleşim alanları ve sanayi kuruluşlarının gelişmekte olduğu yörelerde, DSİ tesislerine müdahale ve kirlenmenin olmaması için önceden gerekli önlemleri alır ve bu hususta çiftçiler, köy muhtarlıkları ve belediyeler ile işbirliği yaparak onları sık sık uyarır. Ayrıca, taşra işletme ve bakım mühendisliklerinin dikkatlerini çeker, muayene ve kontrollerde tespit ettikleri hususları, muayene raporları veya muayene föylerinde yer almalarını sağlar.

Müdahale ve kirlenmelere yol açabilecek tesis noksan ve yetersizliklerini giderilmesi için ilgili programlara teklifte bulunur.

Tesislerdeki kirlilik derecesinin saptanması için gerekli işbirliğini sağlar. Taşkın koruma tesislerindeki müdahale ve kirlenmelerin önlenmesi ve giderilmesi için "DSİ Taşkından Korunma Talimatı", Başbakanlığın 2006/27 sayılı "Dere Yatakları ve Taşkınlar", 2006/15 sayılı "Taşkın Tesisleri", 2010/5 sayılı "Akarsu ve Dere Yataklarının Islahı" genelgelerine göre gerekli çalışmaları yapar.

Müdahale ve kirlenme konusunda bölge ile şubesi arasında bilgi akışını sağlar.

6.2.5 Taşra İşletme ve Bakım Başmühendisliği ve İşletme ve Bakım Mühendisliği

İşletmesi dâhilinde bulunan DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazları belirler, bunların hudutlarını işaretler, istimplâk planlarını sağlar. Bu hususta Emlak ve Kamulaştırma üniteleri ile işbirliği yapar.

İşletmesinde bulunan DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınır ve taşınmaz malları sık sık kontrol eder; vaki müdahale ve kirlenmeleri örneği EK-16'da verilen delil tutanağı ile tespit eder, gerekli idari işlemler yapılmak üzere Şube Müdürlüğüne iletir.

Yerleşim alanları ve sanayi kuruluşlarının DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlara doğru gelişme gösterdiği yerlerde çiftçileri, köy muhtarlıklarını ve belediyeleri sık sık uyarır ve onlarla işbirliği yaparak müdahale ve kirlenmeleri başlangıç halindeyken önlemeye çalışır ve bu hususta gerekli girişimlerde bulunur.

Muayene ve kontroller sırasında tesislerdeki müdahale ve kirlenmeler ile ileride müdahale ve kirlenmeye yol açabilecek tesis noksan ve yetersizliklerini saptar. “Muayene Raporları” veya “Muayene Föyleri” ne işler.

Tesislerde meydana gelen kirlilik derecesinin saptanması ve izlenmesinde ilgili DSI ünitelerine yardımcı olur.

Görev alanı içinde bulunan taşkın koruma tesislerindeki müdahale ve kirlenmeleri “DSİ Taşkından Koruma Talimatı” ve Başbakanlığın 2006/27 sayılı “Dere Yatakları ve Taşkınlar” genelgesine göre saptar, gerekli işlemler yapılmak üzere şube müdürlüğüne iletir.

Müdahale ve kirlenmenin önlenmesi için idari ve adli yönden yapılan çalışmaları izler, sonucundan şube müdürlüğüne bilgi verir.

6.2.6 Tesislerin İşletme Bakım ve Yönetim Sorumluluğunu Devralan Tüzel Kişilikler

6172 sayılı Birlik Kanunu;

“Madde 3-(3) Birlik devraldığı tesislerin işletme, bakım, onarım ve yönetim sorumluluğunu çerçeve ana statüde ve devir sözleşmesinde yer alan esaslara göre yürütür.”

Buna göre, Çerçeve Ana Statü; “Madde 3- a) Birlik görev alanı içerisinde yer alan tesislerin işletme, bakım, onarım, yönetim ve yenileme hizmetlerini usul ve esaslارına uygun olarak yapmakla yükümlüdür.”

6172 sayılı Birlik Kanunu ve Çerçeve Ana Statünün yukarıda belirtilen esaslارına göre; DSI’ ce inşa edilerek işletme bakım ve yönetim sorumluluğı devredilen tesisler, müdahale ve kirlenmelerin önlenmesi amacıyla devralan kuruluşlarca (KTK, belediyeler, birlikler ve kooperatifler) kontrol edilerek, tespit edilen müdahale ve kirlenmeler İşletme ve Bakım birimlerine bildirilir. Ayrıca tespit edilen hususlar, her yıl hazırlanan tesis “Muayene Raporları ve “Muayene Föy” lerine işlenerek etkili bir şekilde izlenir.

7. MÜDAHALE VE KİRLLENME YÖNÜNDEN YAPILACAK İŞLEMLERE AİT AKIŞ DİYAGRAMI

A-MÜDAHALE DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER

DSİ'nin izni olmadan yapılan müdahale ile meydana getirilen tahribat, İşletme bakım personeli tarafından delil tutanağı (EK-13) ile saptanır

Müdahale ve tahribatın olduğu yeri gösteren basit bir kroki düzenlenerek tutanağa eklenir.

Düzenlenen tutanak ve ekindeki kroki, İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğüne gönderilir.

İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğü her türlü işlemleri yürütür, sonuç alınamaması halinde konuyu adli yönden gerekli işlemler yapılmak üzere Emlak ve Kamulaştırma ünitesine iletir. (bkz. 4.1 ve 4.2)

B-KİRLLENME DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER

DSİ'nin kullanımında olan tesislerde meydana gelen kirlenmeler, İşletme bakım personeli tarafından tutanakla saptanır. Kirliliği meydana getiren ve gözle görülebilen sebepler tutanakta belirtilir.

Düzenlenen tutanak ve ekindeki kroki, İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğüne gönderilir.

İşletme ve Bakım Şube Müdürlüğü, bölgede laboratuvar varsa kirlilik derecesinin saptanması ve izlenmesi için konuyu Kalite Kontrol ve Laboratuvar Şube Müdürlüğüne iletir. Laboratuvar olmayan bölgelerde ise konu yazılı olarak Etüd Planlama ve Tahsisler Daire Başkanlığına bildirilir. Kirlilik derecesinin saptanması ve izlenmesi ile ilgili çalışmalar bu daire tarafından uygun görülen laboratuvarlarda yaptırılır.

Kirlilik tespit edilmesi durumunda konu Bölge Müdürlüklerince kirleticı unsurların ortadan kaldırılması için yazılı olarak Çevre İl Müdürlüklerine iletilerek sonucu takip edilir.

8. EKLER

(Konu ile ilgili Yasa ve Yönetmelik Maddeleri ve Delil Tutanağı)

EK-1

6200 SAYILI KANUN' DA 662 SAYILI KHK İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER

Karar Sayısı: KHK/662

MADDE 49- 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunun adı "Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" şeklinde, 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1- Bu Kanunun amacı; yerüstü ve yeraltı sularının zararlarını önlemek ve/veya bunlardan çeşitli yönlerden faydalanmak maksadıyla bu Kanun ve ilgili diğer mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere; Orman ve Su İşleri Bakanlığına bağlı, kamu tüzel kişiliğine sahip, merkezi Ankara'da bulunan özel bütçeli bir kuruluş olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir.

Genel Müdürlüğün kısa adı DSİ'dir."

MADDE 50- 6200 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (c) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (d) fıkrasında yer alan "a, b, c" ibaresi "(a) ve (b)" şeklinde değiştirilmiş, (i) fıkrasında yer alan "(Bunlardan d fıkrasında yazılı işlerde Elektrik İşleri Etüd İdaresi ile işbirliği yapar)" ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve anılan maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"c) Sulak alanları ıslah etmek, erozyon ve rüsubat kontrolü ile ilgili etüt ve planlama işlerini yapmak veya yaptırmak, kendi tesislerini korumaya yönelik erozyon kontrolü maksatlı ağaçlandırma çalışmaları yapmak,"

"p) Kullanılmış suları tekrar kazanmak maksadıyla gerekli tesisleri yapmak veya yaptırmak,

r) İşletmeye açılan hidroelektrik santrallerin su kullanım hakkı anlaşmalarına uygun olarak işletilip işletilmediğini kontrol etmek, bunlarla ilgili her türlü hesap ve tahsilât işlemlerini yapmak,

s) Sınır aşan ve sınır oluşturan sular konusunda görev alanı ile ilgili çalışmalar yapmak,

t) Yardım mahiyetindeki uluslararası su sondajı veya diğer faaliyetler ile sulama tesislerinin işletme ve bakım hizmetlerini devralan kuruluşlar hariç, kamu kurum ve kuruluşları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere yurt içinde ve yurt dışında ücreti karşılığında eğitim, etüt, planlama, proje hazırlama, müşavirlik, laboratuvar ve kontrollük hizmeti vermek,

u) Yerüstü ve yeraltı sularını kalite yönünden izlemek, atıksular sebebiyle yerüstü ve yeraltı sularının kirlenmesinin tespiti hâlinde durumu Orman ve Su İşleri Bakanlığına bildirmek,

v) Mevzuatla verilen diğer görevleri yapmak."

MADDE 51- 6200 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4- Genel Müdürlüğün merkez teşkilatı aşağıdaki hizmet birimlerinden oluşur:

- a) Etüt, Planlama ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı.
- b) Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığı.
- c) Barajlar ve Hidroelektrik Santraller Dairesi Başkanlığı.
- d) İçmesuyu Dairesi Başkanlığı.
- e) Atıksu Dairesi Başkanlığı.
- f) Emlak ve Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı.
- g) Jeoteknik Hizmetler ve Yeraltı suları Dairesi Başkanlığı.
- h) Makina, İmalat ve Donatım Dairesi Başkanlığı.
- ı) Teknik Araştırma ve Kalite Kontrol Dairesi Başkanlığı.

- j) İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı.
- k) Hidroelektrik Enerji Dairesi Başkanlığı.
- l) Teftiş Kurulu Başkanlığı.
- m) Hukuk Müşavirliği.
- n) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- o) Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- p) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı.
- r) Teknoloji Dairesi Başkanlığı.”

MADDE 52- 6200 sayılı Kanunun 5 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Genel Müdüre yardımcı olmak üzere dört Genel Müdür Yardımcısı görevlendirilebilir.”

MADDE 53- 6200 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“DSİ’de istihdam edilecek Müfettiş Yardımcılarının giriş ve yeterlik sınavlarının usûl ve esasları, Müfettişliğe yükselmeleri, görev, yetki ve sorumlulukları ile Teftiş Kurulu Başkanlığının çalışma usûl ve esasları ve diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 54- 6200 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde yer alan “Maliye Hazinesi” ibaresi, “DSİ” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 55- 6200 sayılı Kanunun 38 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 38- DSİ’nin gelirleri şunlardır:

- a) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden gelen hizmet talepleri çerçevesinde elde edilen gelirler.
- b) Görev alanına giren konularda verilen her türlü belge, veri, rapor, ihale şartnamesi ve dokümanın satışları ile analiz, denetim, danışmanlık, etüt, deney ve benzeri hizmetler karşılığı alınan gelirler.
- c) Yatırım, iyileştirme ve yenileme ile işletme bakım-onarım masraflarının geri ödemesinden elde edilen gelirler.
- d) Taşınır mallar ve taşınmazların satışından veya kiraya verilmesinden veya irtifak hakkı kurulmasından veya devrinden ve işletilmelerinden elde edilen gelirler.
- e) Taahhütlerini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen yüklenicilerden alınan tazminatlar ile gelir kaydedilen teminatlar.
- f) Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek enerji projelerinden sağlanan; fizibilite raporu kontrol ücreti, hidroelektrik kaynak katkı payı, havza hidrolojik gözlem, değerlendirme ve kontrol bedeli, hidrolojik veri, rapor inceleme, DSİ tarafından hazırlanan projeler için alınan hizmet bedeli karşılığı gelirler.
- g) Su tüketimi olmayan tahsisler hariç olmak üzere, tahsis edilen sulardan alınacak bedeller ile balıkçılık üretimine yapılan su tahsislerinden elde edilen gelirler.
- h) Talep üzerine yeraltı ve yerüstü suları ile ilgili yapılan münferit işler karşılığı gelirler.
- ı) DSİ üretim tesislerinde üretilen su ürünleri satışından elde edilen gelirler.
- j) Genel bütçeden yapılacak yardımlar.
- k) Ortaklıklardan ve tesislerin işletmelerinin devredildiği mahallî idareler ve teşekküller ile şirketlerden alınacak bedeller ve paylar.
- l) Her türlü bağış, yardım ve vasiyetler.
- m) Genel Müdürlüğün gelirlerinin değerlendirilmesinden elde edilen gelirler.
- n) Diğer gelirler.”

MADDE 56- 6200 sayılı Kanunun 55 inci maddesinde yer alan “bir nizamname ile” ibaresi “yönetmelikle” şeklinde değiştirilmiş, anılan Kanuna aşağıdaki ek ve geçici maddeler ile (I) sayılı cetvel eklenmiştir.

“Ek Madde 4- DSİ’nin görev ve faaliyetlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar, talebi üzerine Maliye Bakanlığınca bedelsiz olarak DSİ’ye tahsis edilir.

Ek Madde 5- DSİ; deprem, sel, çığ, su baskını ve benzeri tabii afetler sebebiyle hasar gören su yapıları ile ilgili tesislerin gecikmeksizin onarılmasının zorunlu olduğu durumlarda olayın vuku bulunduğu mahalde veya yakınındaki kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufunda bulunan taş, kum ve ariyet ocağı gibi malzeme ocaklarından, izin almaksızın ve bedelsiz olarak malzeme kullanmaya yetkilidir.

DSİ’nin projeleri gereğince, Devlet ormanları ile millî parklar kapsamındaki alanlarda, durumu ve sınıfına bakılmaksızın 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamındaki alanlarda, Hazinesin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamındaki yapı ve inşaat ham maddelerinin üretimine yönelik olarak gerekli olan sahalarda, DSİ tesislerinin yapım, bakım ve onarım işlemleri için gerekli olan alanlar ile ham madde üretim izin alanları ve tesis alanları için ilgili mevzuatına göre alınması gereken izin ve işlemler Genel Müdürlüğün müracaatından itibaren, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından altmış gün içinde sonuçlandırılır. Bu izin ve işlemler için 4342 sayılı Kanundan kaynaklanan ot bedeli hariç herhangi bir bedel ve teminat talep edilemez.

Geçici Madde 9- Bu maddenin yayımı tarihinde kadroları iptal edilenlerin görevi hiçbir işleme gerek kalmaksızın bu maddenin yayımı tarihinde sona erer ve bunlar (I) sayılı cetvel ile ihdas edilen Müşavir kadrolarına atanmış sayılır. Bu kadrolar, herhangi bir sebeple boşalması hâlinde hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır.

Bu madde uyarınca Müşavir kadrolarına atanmış sayılan personele yeni kadrolarına atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutar), her türlü zam ve tazminatlar, makam tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); atanmış sayıldıkları kadrolara ilişkin olarak, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutar), her türlü zam ve tazminatlar, makam tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atanmış sayıldıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla, kendi istekleriyle başka kurumlara atanana fark tazminatı ödenmesine son verilir.

DSİ’nin mülkiyetinde iken 5018 sayılı Kanunun geçici 12 nci maddesi gereğince Hazineye devredilen ve DSİ faaliyetleri için Hazine adına kamulaştırılan taşınmazlardan bu maddenin yayımı tarihi itibarıyla satışı yapılmamış, başka kurum ve kuruluşlara tahsis edilmemiş ve devredilmemiş olanların mülkiyeti, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde DSİ adına re’sen tescil edilir. Tescil işlemi nedeniyle hiçbir bedel ve harç alınmaz.

Bu maddenin yayımı tarihinde DSİ’nin muhasebe hizmetlerini yürüten ve Maliye Bakanlığı kadrolarında bulunan personel, DSİ’nin talebi ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine bu maddenin yayımı tarihinden itibaren beş yılı geçmemek üzere muhasebe hizmetlerini yürütmeye devam eder.

DSİ’nin 2011 malî yılı harcamaları, 26/12/2010 tarihli ve 6091 sayılı 2011 Yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanununda yer alan DSİ bütçesindeki ödeneklerden yapılır ve DSİ’nin tahsil edilen gelirleri de genel bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydedilir. DSİ’nin 2011 malî yılı bütçe uygulamaları, genel bütçeli idareler için uygulanan usûl ve esaslar çerçevesinde yürütülür.

Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut düzenleyici işlemlerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Geçici Madde 10- Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğünün hidrometrik araştırma ve etüt çalışmalarını, jeoloji ve sondaj çalışmalarını, baraj ve nehir tipi hidroelektrik santral ile pompaj depolamalı hidroelektrik santral çalışmalarını, bunlara ilişkin harita çalışmalarını ve bu

çalışmaların yürütülmesinde kullanılan makina ve teçhizatın bakım, onarım ve idamesinde destek hizmeti çalışmalarını yürütmekte olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi memurlar ile sözleşmeli personel ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa tâbi personel, bu maddenin yayımını takip eden altıncı ayın sonunda DSİ'ye devredilmiş sayılır. Bunlarla ilgili taşınır, taşıtlar, araçlar, gereçler ve malzemeler, yazılı ve elektronik ortamdaki her türlü kayıtlar ve diğer dokümanlar, mevcut sözleşmeler, protokoller, sözleşme ve protokollerle ilgili dava ve icra takipleri, yukarıda sayılan görevlerin yürütülmesinde destek hizmeti sağlayan imalat ve motor atölyelerindeki makina ve teçhizat DSİ'ye devredilir. Devir işlemleri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde ve bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde tamamlanır. DSİ yukarıda belirtilen mevcut sözleşme ve protokollerle ilgili dava ve icra takiplerine devir tarihini müteakiben halef olur.

Birinci fıkraya göre devredilmiş sayılan personelden;

a) Memurlar, DSİ adına ihdas edilmiş sayılan aynı unvanlı kadrolara bulundukları kadro dereceleriyle hiçbir işleme gerek kalmaksızın atanmış, anılan kadrolar bu maddenin yayımını takip eden altıncı ayın sonunda 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki cetvellerinde yer alan Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğüne ait bölümlerden çıkarılmış ve DSİ adına kayıtlı ve DSİ'nin kullanımında bulunan taşınmazlar bölümlere eklenmiş sayılır,

b) Sürekli işçiler kadrolarıyla birlikte devredilmiş sayılır,

c) 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilen sözleşmeli personel, pozisyonlarıyla birlikte devredilmiş sayılır,

d) Sürekli işçi kadroları ile sözleşmeli personel pozisyonları, Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğünden iptal edilerek başka bir işleme gerek kalmaksızın DSİ adına vize edilmiş sayılır.

Bu maddeye göre devredilen personelden Şube Müdürlerinin görevi hiçbir işleme gerek kalmaksızın bu maddenin yayımı tarihinde sona erer. Şube Müdürleri (I) sayılı cetvel ile DSİ adına ihdas edilen Araştırmacı kadrolarına atanmış sayılır. Araştırmacı kadrolarına atanmış sayılanlar Genel Müdür tarafından belirlenen birim ve görevlerde çalıştırılır.

Devredilen personelden atandıkları veya atanmış sayıldıkları tarih itibarıyla eski kadrolarına ilişkin olarak en son ayda, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutar), her türlü zam ve tazminatlar, makam tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarının (bu tutar sabit bir değer olarak esas alınır); yeni atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadrolara ilişkin olarak, aylık, ek gösterge, ikramiye (bir aya isabet eden net tutar), her türlü zam ve tazminatlar, makam tazminatı, görev tazminatı, ek ödeme ve benzeri adlarla yapılan her türlü ödemelerin (ilgili mevzuatı uyarınca fiili çalışmaya bağlı fazla mesai ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde aradaki fark tutarı, herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulmaksızın fark kapanıncaya kadar ayrıca tazminat olarak ödenir. Atandıkları veya atanmış sayıldıkları kadro unvanlarında isteğe bağlı olarak herhangi bir değişiklik olanlarla, kendi istekleriyle başka kurumlara atanarlara fark tazminatı ödenmesine son verilir.

Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğünün devredilen personeli ile ilgili ödenekler DSİ'ye devredilir. Bu devir ile bütçe ve muhasebe işlemlerini yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Bütçe ve muhasebe işlemlerine ilişkin diğer kanunlardaki aktarma yasakları uygulanmaz.”

MADDE 57- 6200 sayılı Kanunun 8 inci ila 13 üncü, 15 inci ila 17 nci ve 40 ıncı ila 47 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 58- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I) sayılı cetvelin 48 inci ve 51 inci sıraları ile anılan Kanunun eki (II) sayılı cetvelin “B) Özel Bütçeli Diğer İdareler” bölümünün 19 uncu sırası yürürlükten kaldırılmış, anılan Kanunun eki (II) sayılı cetvelin “B) Özel Bütçeli Diğer İdareler” bölümüne “42) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü” sırası eklenmiştir.

MADDE 59- 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesinde yer alan “genel bütçeye” ibaresi “Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bütçesine” şeklinde değiştirilmiştir.

5403 SAYILI TOPRAK KORUMA VE ARAZİ KULLANIMI KANUNU

Amaç

Madde 1. Bu Kanunun amacı; toprağın doğal veya yapay yollarla kaybını ve niteliklerini yitirmesini engelleyerek korunmasını, geliştirilmesini ve çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak, plânlı arazi kullanımını sağlayacak usûl ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2. Bu Kanun; arazi ve toprak kaynaklarının bilimsel esaslara uygun olarak belirlenmesi, sınıflandırılması, arazi kullanım plânlarının hazırlanması, koruma ve geliştirme sürecinde toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutlarının katılımcı yöntemlerle değerlendirilmesi, amaç dışı ve yanlış kullanımların önlenmesi, korumayı sağlayacak yöntemlerin oluşturulmasına ilişkin sorumluluk, görev ve yetkilerin tanımlanması ile ilgili usûl ve esasları kapsar.

Arazi Mülkiyet Hakkının Kullanımı Ve Toprak Koruma Kurulu**Arazi Mülkiyet Hakkının Kullanım Esası**

Madde 4. Devletin hüküm ve tasarrufu altında ve Hazinesinin özel mülkiyetinde olan araziler ile kamu kurumlarına, gerçek ve tüzel kişilere ait olan arazilerin mülkiyet hakkı kullanılırken toprağın; bitkisel üretim fonksiyonu, endüstriyel, sosyo-ekonomik ve ekolojik işlevlerinin tamamen, kısmen veya geçici olarak engellenmemesi amacıyla araziye kullananlar, bu Kanunun öngördüğü tedbirleri almakla yükümlüdür.

Toprak Koruma Kurulu

Madde 5. Her ilde, valinin başkanlığında, ildeki tarımdan sorumlu birim amiri tarafından başkan yardımcılığı ve sekretarya hizmetleri görevi yürütülmek üzere, ilde plân yapma yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerden, üç birimin ve Maliye Bakanlığının ildeki üst düzey temsilcisi ile plânlama ve/veya toprak koruma konularında ulusal ölçekte faaliyette bulunan kamu kurumu niteliğini haiz meslek kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcilerinden üç kişi olmak üzere Kurul oluşturulur. Kurulun gündeminde bulunan araziler özel kanunlarla koruma altına alınmış alanlar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün proje alanı veya 22.11.1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanununa göre uygulama alanı ilân edilen yerlerden ise bu alanlarda uygulama yapan birimin yetkili temsilcisi de Kurula dâhil edilir.

Kurulun kuruluşu, çalışma usûl ve esasları Bakanlık tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Tarım Arazilerinin Amaç Dışı Kullanımı

Madde 13. Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla;

- a) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,
- b) Doğal afet sonrası ortaya çıkan geçici yerleşim yeri ihtiyacı,
- c) Petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,
- ç) İlgili bakanlık tarafından kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri,

d) Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plân ve yatırımlar, için bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Bakanlık tarafından izin verilebilir. Bakanlık bu yetkisini valiliklere devredebilir.

- e) Kamu yararı gözetilerek yol altyapı ve üstyapısı faaliyetlerinde bulunacak yatırımlar,

Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri dışında kalan tarım arazileri; toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile valilikler tarafından tarım dışı kullanımlara tahsis edilebilir.

Tarımsal amaçlı yapılar için, projesine uyulması şartıyla ihtiyaç duyulan miktarda her sınıf ve özellikteki tarım arazisi valilik izni ile kullanılır.

Birinci fıkranın (c) ve (ç) bentleri kapsamında izin alan işletmeciler, faaliyetlerini çevre ve tarım arazilerine zarar vermeyecek şekilde yürütmekle ve kendilerine tahsis edilen yerleri tahsis süresi bitiminde eski vasfına getirmekle yükümlüdürler.

Bu madde kapsamında valiliklerce verilen kararlara yapılan itirazlar, Bakanlık tarafından değerlendirilerek karara bağlanır.

Tarım arazilerinin korunması ve amaç dışı kullanımına dair uygulamaların usûl ve esasları tüzükle düzenlenir.

Toprak Kirliliğinin İzlenmesi ve Önlenmesi

Madde 16. Valilikler, tarımsal veya tarım dışı faaliyetlerden kaynaklanan toprağı kirlletici ve bozucu olumsuzlukların izlenmesi ve giderilmesi için gerekli önlemleri alır ve aldırır.

Toprağı kirletenlere 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Tarım Dışı Amaçlı Arazi Kullanımlarına İlişkin Cezalar ve Yükümlülükler

Madde 21. Tarım dışı arazi kullanımlarında toprak koruma projelerine uyulması zorunludur.

Tarım dışı arazi kullanımına izinsiz başlanması veya hazırlanan toprak koruma projelerine uyulmaması halinde, aşağıdaki işlemler gerçekleştirilir ve yaptırımlar uygulanır:

a) Arazi kullanımı için izinsiz işe başlanılmış ve çalışmalar devam ediyorsa; valilik işi tamamen durdurur, yapılan iş tamamlanmış ise kullanımına izin verilmez. Kullanılan arazi tarım dışı amaçlı kullanıma uygun yerlerden ise kullanılan alanının her metre karesi için bir Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir ve bu Kanunda öngörülen tedbirlerle birlikte gerekli izinlerin alınması şartıyla işin tamamlanmasına veya iş bitmiş ise kullanımına izin verilir.

Arazi kullanım plânlarında, tarımsal amaçlı kullanım için ayrılmış arazilerde, izinsiz yapılan bütün yapılar yıkılır ve temizlenir. Arazinin yeniden eski haline gelmesi için yapılan masraflar sorumlulardan tahsil edilir. Ayrıca, zarar verilen tarım arazilerinin, her metre karesi için iki Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b) Toprak koruma projelerine aykırı hareket ederek arazinin tahribine ve/veya diğer koruma ve üretim yapılarına zarar verilirse valilik tarafından sorumlular bir kez uyarılır ve projeye uygunluk sağlanması için azami üç ay süre verilir. Bu sürenin sonunda aykırı kullanımların devam etmesi durumunda yapılan işler valilikçe tamamen durdurulur, verilen kullanım izni iptal edilir ve zarar verilen mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili tarım arazilerinin her metre karesi için iki Yeni Türk Lirası, marjinal tarım arazilerinin her metre karesi için bir Yeni Türk Lirası idarî para cezası verilir. Arazinin temizlenmesi ve eski haline dönüştürülmesi için yapılacak masraflar ve verilen bu cezalar sorumlulardan tahsil edilir.

Toprak koruma projelerinin bulunmaması, yetersizliği veya zamanında gerekli tadilatların yapılmaması sonucu arazi tahribi veya toprak kayıpları söz konusu olursa meydana gelecek zararlardan; proje hazırlanmasına gerek olmadığına karar verenler, proje hazırlanmış ise projeyi hazırlayan ve onaylayanlar sorumludur. Sorumlular, kusurlu bulunan fiillerinin niteliğine göre 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar.

TOPRAK KORUMA VE ARAZİ KULLANIMI KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ
BİRİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1. Bu Yönetmeliğin amacı; 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda öngörülen toprak ve arazi varlığının belirlenmesi, arazi kullanım planlarının yapılması, tarımsal amaçlı arazi kullanım ile toprak koruma plan ve projelerinin hazırlanması, erozyona duyarlı alanların, yeter büyüklükteki tarımsal arazi parsel büyüklüğünün tespiti ve toprak koruma kurulunun çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2. Bu Yönetmelik, toprak koruma kurulunun teşekkülü, görevleri, çalışma usul ve esasları, toprak ve arazi varlığının belirlenmesi, tarımsal arazi parsel büyüklüklerinin belirlenmesi, arazi kullanım plânlarının yapılması, tarımsal amaçlı arazi kullanım plân ve projelerinin hazırlanması, toprak koruma projelerinin hazırlanması, erozyona duyarlı alanların belirlenmesi ve korunmasına ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3. 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununun 5, 7, 8,10, 11, 12 ve 15 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4. Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı,

İl müdürü: İlde tarımdan sorumlu birim amirini,

Kurul: Toprak koruma kurulunu,

Kanun: 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununu,

Örtüaltı tarım arazileri: İklim ve diğer dış etkilerin olumsuzluklarının kaldırılması veya azaltılması için cam, naylon veya benzeri malzeme kullanılarak oluşturulan örtüler altında ileri tarım teknikleri kullanılarak tarım yapılan arazileri,

Su potansiyeli: Planlama alanlarındaki yerüstü ve yeraltında bulunan ekonomik olarak kullanılabilir su kaynaklarını,

Arazi etüdü: Sürdürülebilir kullanımı temin için arazi özelliklerini tespitiye yönelik inceleme, haritalama ve raporlama çalışmalarını,

Toprak etüdü: Toprakların çeşitli kullanımlar karşısındaki davranışlarını, potansiyel kullanımı ve sınırlandırmalarını belirlemek ve sınıflandırmak amacıyla; fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin tespiti, haritalaması ve raporlama için yapılan çalışmalar bütünü,

Coğrafi bilgi sistemleri: Konumsal verilerin sayısal olarak toplanması ve analiz edilmesini sağlayan teknikleri ve metotları,

Tarım arazileri sınıfları: Toprak ve diğer arazi özellikleri incelenerek, tarım arazilerinin ülke tarımındaki önemine göre, nitelikleri Bakanlık tarafından belirlenen mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ve marjinal tarım arazilerini,

Arazi yetenek sınıfları: Toprak koruma ve kullanma verilerinin birlikte değerlendirilerek nitelikleri Bakanlık tarafından belirlenen, arazi kullanma kabiliyet sınıfları da denilen I den VIII'e kadar yapılan sınıflamayı,

Arazi kullanım türleri: Potansiyel kullanımların belirlenmesi için yerel, bölgesel veya ülkesel ihtiyaçlar gözetilerek tarımsal ve tarım dışı kullanım türlerinin tespitini ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Toprak Koruma Kurulunun Teşekkülü ve Çalışma Esasları

Toprak koruma kurulunun teşekkülü

Madde 5. Kurul, her ilde valinin başkanlığında, il müdürünün başkan yardımcılığında Maliye Bakanlığının ildeki üst düzey temsilcisi, konuyla ilgisi ve plan yapma yetkisi gözetilerek vali tarafından belirlenecek; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı veya Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, il özel idaresi veya büyükşehir olan illerde büyükşehir belediyesi, diğer illerde il Belediye Başkanlığı, ilde bulunan üniversitelerin konuyla ilgili fakültelerinden isimleri kurumları tarafından bildirilecek üst düzey temsilcilerinden üç üye, yine vali tarafından belirlenecek Türkiye genelinde planlama ve/veya toprak koruma konularında ulusal ölçekte faaliyette bulunan ildeki sivil toplum örgütlerinden birinin, ilde faaliyet gösteren Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci veya Türkiye Ziraat Odaları Birliği temsilciliğinden bir ziraat mühendisi, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği İl Koordinasyon Kurulu veya TMMOB-Ziraat Mühendisleri Odası il temsilciliklerinden isimleri temsilciliklerince bildirilecek üç üyeden olmak üzere toplam dokuz üyeden teşekkül eder.

Ayrıca, kurulun gündeminde bulunan araziler, özel kanunlarla koruma altına alınmış alanlar, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün proje alanı veya 22/11/1984 tarihli ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanununa göre uygulama alanı ilan edilen yerlerden ise bu alanlarda uygulama yapan birimin yetkili temsilcisi de Kurula dahil edilir.

Kurul üyeleri tespit edilirken ayrıca birer yedek üye de belirlenir.

Herhangi bir sebeple ildeki görevinden ayrılan kurul üyelerinin yerine on gün içinde yeni bir üye tespit edilerek valiliğe bildirilir.

Kurulun sekretarya hizmetleri il müdürlüğü tarafından yürütülür.

Toprak koruma kurulunun görevleri

Madde 6. Kurulun görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Arazi kullanılan tüm faaliyetlerde, arazinin korunması, geliştirilmesi ve verimli kullanılmasına yönelik inceleme, değerlendirme ve izleme yapmak, ortaya çıkan olumsuzlukları belirlemek, toprak korumayı ve bununla ilgili problemleri giderici önlemleri almak, geliştirmek, uygulanmasını sağlamak için görüş oluşturmak.

b) Arazi kullanımını gerektiren tüm girişimleri yönlendirmek üzere, yerel plân veya projelerin uygulanması amacıyla takibini yapmak.

c) Toprak koruma önlemlerinin yerine getirilmesi sürecini yerel ölçekte izlemek, değerlendirmek ve çözümleyici öneriler geliştirmek, hazırlanacak toprak koruma ve arazi kullanım plânları doğrultusunda, yerel ölçekli yıllık iş programları için görüş oluşturmak ve uygulamaya konulmasının takibini yapmak.

ç) Ülkesel, bölgesel veya yerel ölçekli yapılan plânlar arasındaki uyumu denetlemek.

d) Kanunda yer alan konularla ilgili başvuruları almak ve ilgililere aktarmak.

e) Kanun ve bu Yönetmelik kapsamında verilen diğer görevleri yapmak.

Toprak koruma kurulunun çalışma usul ve esasları

Madde 7. Kurul, Kanunda verilen görevleri yerine getirmek ve Kurul üyelerinin tekliflerinden kurul başkanınca belirlenen gündemi görüşmek üzere, her ayın ilk haftası toplanır. Kurul mutlak toplantıları dışında üyelerden birinin talebi, kurul başkanının uygun görmesi halinde de toplanabilir. Toplantıya katılmayan üyenin yerine, kurul üyesi kurum, kuruluş veya sivil toplum örgütü tarafından bildirilen yedek üye katılabilir. Mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya temsilcisi katılmayan kurum, kuruluş veya sivil toplum örgütü vali tarafından uyarılır ve üyenin değiştirilmesini talep eder.

Kurul kararları üye sayısının 3/5'inin oyu ile alınır. Toplantıda alınan kararlar, sürekli olarak tutulan bir karar defterine işlenir, aylık faaliyetler istatistiki bilgi için Bakanlığa gönderilir. Alınan bu kararlar gerektiğinde valilikçe kamuoyuna duyurulur.

İKİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Toprak ve Arazi Varlığının Belirlenmesi

Toprak ve arazi varlığının belirlenmesinin usul ve esasları

Madde 8. Toprak ve arazi ile ilgili sınıflama, etüt, analiz ve değerlendirmeye yönelik sistemler, standartlar ve çalışma kriterleri Bakanlık tarafından belirlenir.

Ülke genelinde yapılacak toprak ve arazi varlığının belirlenmesi çalışmalarında; 4342 sayılı Mera Kanunu, 6831 sayılı Orman Kanunu ve diğer özel kanunlar kapsamında bulunan araziler ile 3194 sayılı İmar Kanununa göre onaylı imar planı bulunan arazilere ilişkin bilgi ve veriler, ilgili kurum, kuruluş ve yerel yönetimler ile koordineli çalışılarak toplanır. Tarım arazileri belirlenen kriterlere uygun olarak toprak ve arazi bilgilerini içerecek şekilde köy, belde, ilçe, il, ülke bazında sıralı olarak tespit edilir ve veri tabanı oluşturulur. İdari sınırlarda belirsizlik olması halinde tahmini sınır esas alınır. Veri tabanı ve haritaların hazırlanması çalışmalarının koordinasyonu ile ilgili hususlar Bakanlık tarafından belirlenir, standartlar ise Bakanlıkça hazırlanır veya hazırlattırılır.

Her türlü toprak veya arazi sınıflaması çalışmalarında 6/5/1960 tarihli ve 7472 sayılı Ziraat Yüksek Mühendisliği Hakkında Kanun ve buna bağlı olarak 24/1/1992 tarihli ve 21121 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuş olan Ziraat Mühendislerinin Görev ve Yetkilerine İlişkin Tüzüğü’nün yetki verdiği teknik elemanların sorumluluğunda, Bakanlığın belirleyeceği standartlara uygun olarak toprak ve arazi etütleri yapılır veya yaptırılır. Bu çalışma sonucu hazırlanan harita ve raporlar ülke ve bölge düzeyinde Bakanlık ve illerde valiliklerce onaylanır. Ayrıca, toprak koruma ve arazi değerlendirmesine yönelik proje ihtiyacı, tarım arazileri sınıfları ve arazi yetenek sınıfları; Bakanlık tarafından düzenlenen hizmet içi eğitiminden geçmiş en az iki ziraat mühendisi tarafından da arazi ve/veya toprak etütleri yapılmak suretiyle belirlenebilir.

Arazi varlığının belirlenmesi ve toprak etütlerinin yapılmasında ihtiyaç duyulan ölçekte topoğrafik haritalar, hava fotoğrafları, uydu görüntüleri gibi sayısal veya manuel kartografik materyal kullanılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Plan ve Projelerin Yapılması, Parsel Büyüklüğünün Belirlenmesi

Arazi kullanım planlarının yapılması

Madde 9. Arazi kullanım planları Bakanlık veya Bakanlığın koordinasyonu altında ilgili valiliklerce hazırlanır veya hazırlattırılır. Arazi kullanım planları hazırlanırken öncelikle ülkesel ve bölgesel planlamalara temel oluşturan ve diğer fiziki planlamalara veri teşkil eden; su potansiyeli, toprak verileri ve haritaları esas alınır. Ulusal kalkınma stratejileri kapsamında sektörel gelişim potansiyeli ve nüfus gözetilerek çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda mevcut ve gelecekte oluşacak potansiyel arazi kullanım türleri ve özellikleri ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yerel düzeyde etkileneceklerin katılımı ile belirlenir.

Belirlenen bu kullanım türlerinin taleplerini değerlendirmek için çalışma alanındaki toprak ve arazilerin nitelikleri belirlenir. Bu nitelikler yukarıda belirtilen arazi kullanım türlerinin istekleri ile eşleştirilir. En çok eşleşenden en az eşleşene doğru sıralama yapılır. Bu sıralamadan sonra belirlenen arazi kullanım türünün özelliklerinden; kalkınma stratejileri, kalkınma planları, ekonomik koşullar, çevresel zorunlulukları gibi diğer hususlarda dikkate alınarak yeniden eşleştirme ve sıralama yapılır.

Arazinin özellikleri gözetilerek farklı kullanımlar karşısındaki davranışlarını ortaya çıkarmak için toprak ve arazi etütlerine dayanarak yapılan arazi kullanım planları ile; yerel, bölgesel ve ülkesel ölçekte tarım arazileri, mera arazileri, orman arazileri, özel kanunlarla belirlenen alanlar, yerleşim-sanayi-turizm alanları, sosyal ve ekonomik amaçlı altyapı tesisleri ile diğer arazi kullanım şekillerini ve ileriye yönelik sürdürülebilir arazi kullanım türlerini gösteren rapor ve haritalar hazırlanır. Bu çalışmalarda ihtiyaca uygun ölçekte sayısal ve/veya manuel standart topoğrafik haritalar, standart kadastral haritalar, uydu görüntüleri veya hava fotoğrafları kullanılabilir. Tespit edilen bilgiler veri tabanında saklanır. Arazi kullanım planlarının hazırlanması ile ilgili diğer arazi değerlendirme ve çalışma kriterleri, Bakanlık tarafından belirlenir.

Özel kanunlarla belirlenen veya belirlenecek alanlarda, ilgili kanun hükümleri saklı kalmak kaydı ile arazi kullanım planlarında yer verilen kullanım şekilleri, ilgili kanunlar kapsamında sorumlu bakanlık veya kuruluşlar tarafından değerlendirilir.

Tarımsal amaçlı arazi kullanım plan ve projelerinin hazırlanması

Madde 10. Arazi kullanım planlarında tarım arazileri olarak belirlenen alanlar; toprağın derinliği, taşlılığı ve diğer fiziksel, kimyasal ve biyolojik özellikleri ile eğimi, konumu gibi arazi faktörleri, iklim şartları ve yapılacak tarımsal faaliyetlerin özellikleri göz önüne alınarak, toprak kaybı ve arazi bozulmasına sebep olmayacak şekilde nasıl kullanılması gerektiği tarımsal amaçlı arazi kullanım plan ve projelerinde belirlenir. Toprak işleme, sulama, münavebe şekilleri, anızın değerlendirilmesi, girdi kullanımları, verimlilik ve ürün planlamasının usulüne uygun yapılmasını ortaya koyan bir planlama veya spesifik olarak yapılacak sulama, sekileme, çevirme duvarı gibi arazi iyileştirme ve toprak korumaya yönelik projeler en az bir uzman ziraat mühendisi sorumluluğunda çiftçilerin ve arazi sahiplerinin görüşleri alınarak valiliklerce hazırlanır veya hazırlattırılır. Hazırlanan projelerin ekonomik, ekolojik ve toplumsal yönden toprak koruma kurullarının uygun görmesi halinde valiliğe sunulur, valilikçe onanır ve uygulanır.

Plan veya projenin uygulanacağı arazilerin büyüklüğü ve sınırlarının tespitinde; en küçük idari sınırlar dikkate alınarak toprak özellikleri, topografya, kullanım şekli yönünden benzer özelliklerine sahip ve doğal olaylar ve kullanımlar karşısında benzer davranışlar gösteren yerler bloklar halinde belirlenerek kayıt altına alınır ve veri tabanı oluşturulur. Blok sınırlarının tespitinde yol, kanal, dere, tepe, akarsu gibi değişmeyen sınırlar esas alınır. Blok içerisinde birden fazla parsel ve tarımsal faaliyet olabilir.

Tarımsal arazi parsel büyüklüklerinin belirlenmesi

Madde 11. Tarım arazilerinde parsel büyüklüğü yörelere göre toplumsal, ekonomik ve ekolojik veriler gözetilerek belirlenir. Belirlenen parsel büyüklüğü; mutlak tarım arazileri ve özel ürün arazilerinde 1 hektar, dikili tarım arazilerinde 0,5 hektar, örtüaltı tarımı yapılan arazilerde 0,3 hektar ve marjinal tarım arazilerinde 2 hektardan küçük olmamak kaydı ile tarım makinelerinin arazi bozulmasına sebep olmadan verimli çalışmasını mümkün kılacak büyüklükte oluşturularak kullanılır. Tarım arazileri bu büyüklüklerin altında ifraz edilemez, bölünemez. Arazi eğimi % 3 ten fazla olan yerlerde parselin uzun kenarı eğime dik olarak planlanır. Ancak çay, fındık, zeytin gibi özel iklim ve toprak istekleri olan yerler ile seraların bulunduğu alanlarda, yörenin arazi özellikleri daha küçük parsellerin oluşmasını zorunlu kılıyor ise yukarıda belirtilen parsel büyüklüklerinden daha küçük parseller oluşturulabilir.

Toprak koruma projelerinin hazırlanması

Madde 12. Toprak koruma projesine ihtiyaç olup olmadığına ve projenin içeriğine il müdürlükleri tarafından arazi ve/veya toprak etütleri yapılarak karar verilir. Kentsel yerleşim amaçlı imar planı bulunan yerler dışında zorunlu olarak kazı veya dolgu gerektiren herhangi bir arazi kullanım faaliyeti sonucu, toprak yapısının bozulması, drenajın engellenmesi, tuzlanma, alkalileşme, erozyon, heyelan ve benzeri sebeplerle toprak kaybı ve arazi bozulması söz konusu ise, araziye kullananlar tarafından en az bir uzman ziraat mühendisi sorumluluğunda ilgili mühendislerce toprak koruma projesi hazırlanır, valilikçe uygun görülmesi halinde onaylanır ve uygulattırılır. Projeye ihtiyaç olup olmadığına karar verilmesinden bu konuda etüdü yapanlar ve araziye kullananlar, projenin uygun olup olmadığından projeyi hazırlayanlar ve onaylayanlar, projenin uygulanmasından arazi sahipleri ve kullananlar sorumludur. Bu hususlar sebebiyle ortaya çıkan zararlar ve sorumluları hakkında Kanunun 21 inci maddesi hükümleri uygulanır.

Sürdürülebilir toprak yönetimi kapsamında hazırlanacak olan projeler sekileme, çevirme, koruma duvarı veya bandı, bitkilendirme, arıtma, drenaj gibi imalat, inşaat ve diğer arazi bozulması ve toprak kayıplarını engelleyen fiziksel ve/veya kültürel tedbirleri içerir. Projenin uygulanacağı alanın yeri, yapılacak tarım dışı faaliyetin niteliği, bu faaliyetten dolayı çevre arazilerde meydana gelecek muhtemel toprak kayıpları ve arazi bozulmaları ile bu olumsuzlukları giderecek tedbirlere projede yer verilir.

Heyelan, sel ve rüzgar gibi doğal olaylar sonucu meydana gelen toprak kayıplarını önlemek için valilikler toprak koruma projelerini hazırlatır, uygulamasını yapar veya yaptırır. Birden fazla ili ilgilendiren havza düzeyinde yapılacak toprak koruma projelerinin hazırlanması Bakanlık koordinasyonunda ilgili valilikler tarafından yapılır ve yürütülür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Erozyona Duyarlı Alanlar

Erozyona duyarlı alanların belirlenmesi ve korunması

Madde 13. Doğal ve yapay olaylar sonucu toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin bozulup bozulmadığının tespiti çalışmaları arazide ve/veya laboratuvar ortamında yapılarak veya yaptırılarak ilgili kurul veya kurullarca tespit edilir. Kurul/kurullar hazırladıkları erozyona duyarlı alanlarla ilgili görüşü Bakanlar Kurulu Kararı alınmak üzere Bakanlığa gönderirler.

Havzanın tamamı göz önünde bulundurularak arazi bozulması ve toprak kayıplarında etkin olan her faaliyetin planlaması veya fiziki projeler yapılır. Yürütülen projelerle hazırlanacak olan projelerin uyumunun sağlanmasına ve belirlenen alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla planlama ve uygulama aşamalarında işbirliği yapılır. İlgili kurum veya kuruluşlar faaliyet alanları ile ilgili planlama ve projelerin teknik yönden uyumlu olmasını, ödenek ve zaman planlamasını ortaklaşa yapar veya yaptırırlar. Uygulamalar Bakanlığın koordinasyonu altında ilgili kurum veya kuruluşlar tarafından yapılır.

16/5/1998 tarihli ve 23344 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Özellikle Afrika’da Ciddi Kuraklık ve/veya Çölleşmeye Maruz Ülkelerde Çölleşme ile Mücadele İçin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi kapsamında, çölleşmeye maruz yerlerde bu maddede öngörülen uygulamalar için öncelik tanınır ve sözleşme gereği ilgili ve sorumlu kurum ve/veya kuruluşlarca ortak planlama ve projelendirme yapılır, Bakanlığın koordinasyonu ile kurullar ve valiliklerce uygulaması yapılır.

Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce onaylanmış veya halen çalışmaları devam eden her türlü ölçekte hazırlanmış arazi kullanım planları ve alt yapı projeleri yeniden değerlendirilir. Lüzum görülmesi halinde güncelleştirilmesi sağlanır.

Erozyona duyarlı alanları belirlenmesi ve korunması ile ilgili çalışma kriterleri, havzanın ekonomik, ekolojik ve toplumsal özellikleri dikkate alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Düzenleme yetkisi

Madde 14. Bakanlık, bu Yönetmeliğin uygulamasını sağlamak üzere her türlü alt düzenlemeyi yapmaya yetkilidir.

Yürürlük

Madde 15. Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 16. Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

EK-4

27/02/2006 tarih ve B.15.1.DSİ.0.17.01.00-554.1/1314 SAYILI
GENELGE

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.15.1.DSİ.0.17.01.00-554.1/1314

/ 02 / 2006

Konu : Sulama projelerinde tarım dışı
maksatlı arazi kullanımı

27 Şubat 2006

DSİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNE

Ülkemiz su ve toprak kaynaklarının etkin biçimde kullanımı maksadıyla inşa edilerek işletmeye açılan sulama alanları, İdaremizin rızası dışında; kaçak yapılaşmalar, toplu konut ve sanayi alanları vb. tarım dışı kullanımlara maruz kalmaktadır. Bu durum, sulama tesislerini atıl durumda bırakmakta, sulama oranları ve sulama verimliliğini menfi etkilemektedir. Planlı bir yerleşim olmadığı için de anılan yapılaşmalar sağlıklı olmamaktadır.

Bu menfiliklerin ortadan kaldırılması, sulamalarımızın sürekliliği ve planlı bir yapılaşmanın sağlanması maksadıyla, 19.07.2005 tarih ve 25880 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 'Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 13. maddesinde "Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla" denilerek, a, b, c, ç ve d fıkralarında sayılan hususlar için "bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca izin verilebilir" denilmektedir.

Bu maksatla, Kurumumuzca planlama, inşa veya işletme aşamasında olan projelerdeki tarım dışı maksatlı arazi kullanım talepleri, öncelikle anılan kanunun ve 15.12.2005 tarih ve 26024 sayılı resmi gazetede yayımlanan Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği'nin 5. maddesinde yer alan ve aralarında Kurumumuz temsilcisinin de yer aldığı 'Toprak Koruma Kurulu'nca değerlendirileceğinden, bu kurulda yer alacak yetkili DSİ temsilcisinin söz konusu mevzuatı iyi inceleyerek kurul çalışmalarına hazırlıklı katılması önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, DSİ Bölge Müdürlüklerine yapılan "sulama projelerindeki imar planı çalışmaları ve tarım dışı maksatlı arazi kullanımı için sulama alanı dışına çıkarılmasına" yönelik taleplerin, illerde valinin başkanlığında oluşturulan 'Toprak Koruma Kurulu'na yönlendirilmesi gerekmektedir.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Genel Müdür

DAĞITIM
Etüd ve Plan Dairesi Başkanlığına
Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığına
DSİ I-XXVI. Bölge Müdürlüğüne

İnönü Bulvarı Yücetepe 06100 ANKARA
Telefon: 03124178300/2299 Fax:0312 418 33 85
e-posta:ibd-isletme@dsi.gov.tr Elektronik Ağ:www.dsi.gov.tr

Ayrıntılı Bilgi için: E. EMİNOĞLU Şube Müdürü

21/12/2011 tarih ve B. 23.1.DSİ.0.10.09.00-112-484741 SAYILI GENELGE

T.C.

ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Etüd ve Plan Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.23.1.DSİ.0.10.09.00-112-484741 21/12/2011
Konu : Sulama Projeleri

21/12/2011

TARIM REFORMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İlgi: 31.12.2010 tarih ve B 15 1 DSİ 0 10 09 00/112-12137 sayılı yazımız.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının yürütmekte olduğu 5403 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu"nın illerdeki uygulamaları sırasında DSİ sorumluluk sahaları içerisinde kalan alanlarda; DSİ projelerinin bütünlüğünün tarım dışı amaçlı arazi kullanım talebinin gerçekleşmesi durumunda bozulup bozulmayacağı yönündeki kurum görüşümüzün net olarak bildirilmesini içeren ve bu konuda izlenecek yöntemleri açıklayan ilgi yazımızın Bölge Müdürlüklerine intikalinden sonra, bazı Bölge Müdürlüklerimizin proje bütünlüğünün bozulup bozulmayacağının tespiti için Genel Müdürlüğümüzün daha açık, rahat anlaşılır ve uygulanabilir kriterler ortaya konularak belirlenmesi talep edilmiştir.

Toprak Koruma Kurullarına katılacak DSİ personelinin gerek proje bütünlüğünün bozulup bozulmadığının belirlenmesi hususunda izleyeceği yöntem ve gerekse kurul öncesi ve kuruldaki çalışma esnasında izlenecek prosedür önem ve işlem sırasına göre aşağıda verilmiştir.

Yönetmeliğin kurulların teşekkülü ve çalışma esaslarını belirleyen 5. Maddesi, tarım dışı kullanımı talep edilen arazinin DSİ'nin proje alanında olması halinde bu alanlarda uygulama yapan birimin yetkili temsilcisinin kurul üyesi olacağını belirtmektedir. Kurul toplanmadan önce her bir tarım dışı kullanım talebi için Valilikler kuruluşumuzun görüşünü almak zorundadır denilmektedir.

Görüş alınmadan tarım dışı kullanım talebi edilen arazi üzerinde DSİ'nin mevcut veya mutasavver bir projesinin olup olmadığı bilinemez. Bu nedenle DSİ'nin Kurul üyesi yetkilisi her ayın ilk haftası toplanan toprak koruma kurulun gündemini takip ederek, söz konusu tarım dışı kullanım talebi yapılan alanda DSİ projelerinin planlama, proje, uygulama ve işletme aşamasında olup olmadığı durumlarını araştırıldıktan sonra kurula katılmalıdır.

Tüzüğün 7. , 9. ve 10. Maddelerinde belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, tarım dışı amaçlarla kullanılmaya tahsis edilemeyecek araziler aşağıda sıralanmıştır.

a) Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve ekonomik olarak verim alınan veya halen ekonomik verim alınmasa bile gerekli bakım ve iyileştirme yapıldığında ekonomik verim alınabilen ülkesel, bölgesel veya yerel önemi olan dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri,

b) Drenaj yetersizliği, taşlılık veya tuzluluk gibi sebeplerle marjinal tarım arazisi olan ancak ekonomik olarak ıslah edilmek suretiyle bu maddenin (a) bendinde belirtilen arazilere dönüştürülebileceği etüt raporunda belirtilen araziler,

c) Özellikleri itibarıyla tarım dışı kullanımlara tahsis edilebilir durumda olmakla birlikte sulama, drenaj, toprak muhafaza ve benzeri planlama veya uygulama projeleri kapsamında yer alan ve bu projeler uygulandığında tarıma kazandırılma imkânı olan araziler ile bir proje kapsamı içinde olmasa bile tarım dışı maksatlı kullanımlara tahsisleri halinde proje bütünlüğünü veya çevre arazilerdeki tarımsal kullanım bütünlüğünü bozacak durumda olan araziler için valilikler tarafından tarım dışı amaçla kullanım izni verilmez" hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen tarım arazilerinin özellikleri, DSİ tarafından gerçekleştirilecek sulama projelerindeki planlama aşamasında Sulu Ziraat Arazi Sınıflandırma Etütleri sonucunda belirlenen 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıf arazilerle örtüşmektedir. Bu nedenle bir sulama şebekesi içerisinde bulunan sulanabilir(1.+4. Sınıf) ve geçici olarak sulanamaz(5. sınıf) sınıftaki araziler tüzüğün 9. ve 10. Maddelerinde açıklanan muafiyetlere sahip değilse ve tarım dışı kullanım için DSİ'den görüş isteniyorsa 5403 Sayılı Kanunun 13. Maddesi gereğince tarım dışı kullanımına müsaade edilemez.

Bu durumda sulama projesinin bütünlüğünün bozulup bozulmadığının ortaya konulması için bir çalışma yapmaya gerek yoktur. Yukarda bahsedilen özelliklere sahip alanlar için kuruluşumuzun görüşü yukardaki esaslar göz önüne alınarak bu yönde oluşturulan görüşler gerekçesiyle valiliklere bildirilmelidir. Bu durumda valiliklerce kurul toplanmasına dahi gerek kalmadan talep reddedilir. Çünkü Valilikler bu tür talepleri kurula getirmeden reddedilebilirler.

Söz konusu tarım dışı kullanım talebi Kanunun 13. ve 14. Maddeleri, Tüzüğün 9. Ve 10. Maddelerinde ifade edilen muafiyetlerle ilgili bir faaliyet ise, bu durumda tüzüğün 8. Maddesinde verilen öncelik sırası dikkate alınarak komisyonun talebi inceleme durumunda olacağı göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu durumda öncelikle alternatif alanların araştırılıp DSİ projelerinin bulunduğu alanlardan uzak durulmalıdır. DSİ ve kurul olarak söz konusu talep için DSİ projesi dışında alternatif alan bulunamıyorsa DSİ Sulu Ziraat Arazi Sınıflandırma Etütleri sonucunda hazırlanan haritalardan yararlanılarak proje bütünlüğünün bozulmaması şartıyla 6. Sınıf alanlara yönlendirilmelidir. 6. sınıf alanlar sulanamaz alanlar olduğu için bu alanlardan sulama ve tarımla ilgili bir verim ve sulamayla da verim artışı beklenmemektedir. Ancak talep edilen alanın regülatör, gölet, baraj göl alanında olması, üzerinde isale kanalı, sulama ve drenaj kanalı, pompa tesisi vb. projelerin müttemim bir cüzünün bulunması sulama ve drenaj şebekesinin işlevini yerine getiremeyecek şekilde projenin özelliğinin bozulmasına neden olacak bir durumun ortaya çıkması, projenin bütünlüğünü bozacaktır. Bu durumda 6. Sınıf dahi olsa bu alanın tarım dışı kullanımına müsaade edilemez.

Söz konusu alan; 6. sınıf sulanamaz alan dahi olsa, sulama projesinin etkinliğini ve verimliliğini azaltacağı için çevredeki sulanan arazilerde kısa ve uzun vadede verim düşüklüğüne sebebiyet verebilecektir. Sulama ve drenaj kanallarının, depolama tesislerinin ve göl alanlarının alıcı ortam olarak kullanma tehlikesi olması durumunda tesislerin ÇED Yönetmeliği'ne tabii bir faaliyet olması nedeni ile ilgili Bakanlıktan "ÇED gerekli değildir" veya "ÇED olumlu kararı" alınması gerekir. Şayet ÇED yönetmeliğine tabi bir faaliyet değil ise DSİ tarafından proje veya proje alanına yönelik çevresel bir olumsuzluk olup olmayacağı araştırılarak söz konusu alanın tarım dışı kullanılıp kullanılamayacağına karar verilmelidir.

Kurula katılan DSİ yetkilisi DSİ projelerinin olduğu alanlarda tarım dışı kullanımlara mümkün olduğu kadar bu alanların açılmamasını sağlama gayreti içinde olmalıdır. Muafiyete haiz kullanımlar için eğer şebeke dışına yönlendirmek veya yukarıda belirtilen 4. ve 5. Maddelerde açıklandığı şekilde 6. sınıf araziler de alternatif olmuyorsa Tüzüğün 8. maddesindeki açıklanan silsile mantığı gereğince; toprak verimliliği düşük alanlardan verimliliği yüksek alanlara doğru bir arayış içerisinde olunmalıdır. Değişik bir ifadeyle öncelikle 5. sınıf alanlar alternatif gösterilmeli, mümkün olamıyorsa kademeli olarak 4. sınıf alanlardan 1. sınıf alanlara doğru yönlendirilerek alternatifler araştırılmalıdır.

31.12.2011 tarih ve 112/12137 sayılı Genel Müdürlüğümüzün DSİ Bölge Müdürlüklerine gönderdiği yazı ekinde yer alan, 28 Eylül 1998 tarihli ve 5972 sayılı yazı ile tesis yerlerinin belirlenmesi ile ilgili olarak Kuruluşumuz görüşünün oluşturulmasına yardımcı olunmak amacıyla bir talimatlandırma yapılmıştır. İlgili yazının bünyesinde yer alan 1. 3. ve 5. Maddelerde açıklanan hususlar bugün 5403 Sayılı Kanun ve ÇED Yönetmeliği uygulamaları kapsamında düzenlenmiştir. 2. ve 4. Maddelerdeki hususlar da kuruluşumuzca çalışma ve inceleme yapılarak kuruluş görüşümüz İl Toprak Koruma Kurullarına iletilmelidir. Kanunun 9. ve 10. Maddesi gereğince muafiyete sahip ve başkaca bir alternatif alana haiz olmayan tarım dışı kullanım için tahsis edilecek arazi üzerinde kurulacak tesis, fiziki alan kullanımı ve yapısal özellikleri itibarıyla, DSİ sulama şebekesinin bütünlüğünü bozmayacak ve inşasını engellemeyecek kapsam ve konumda olmalıdır. Bu durumda, her müdahalenin bütünlüğü bozduğu görüşü olarak ifade edilebileceği gibi daha detay bir çalışma gerektiğinde DSİ sulama şebekesinin içinde yer alıp da tarım dışı bırakılacak alana yapılacak tesis nedeniyle alternatif revizyonu için teknik ve ekonomik yönlerden uygun koşullara sahip olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu çalışmada aşağıdaki hususlar göz önüne alınarak detaylı bir şekilde incelenmelidir.

Tarım dışı talep yapılan alan için gerekli iznin verilmesi durumunda, Talep edilen alanın; gölalanı, isale kanalı, sulama, drenaj, taşkın koruma tesisleri içerisinde veya üzerinde olup olmadığı, Yapıların yerlerinin değiştirilmesinin mümkün olup olmadığı, Yapıların özelliklerinin ve fonksiyonlarının bozulup bozulmayacağı, Yapıların yerlerinin değiştirilmesi ile sulama alanında yapılması gereken yeni yatırımların ek maliyet gerektirmesi ve bu maliyetin talep sahiplerince karşılanıp karşılanamayacağı, Can ve mal kaybına sebep olabilecek durumların ortaya çıkma ihtimalleri gibi hususlar incelenmelidir. Tarım dışı talep edilen alan için kamu yararı kararı alınmış olsa dahi, aynı alan için önceden DSİ Genel Müdürlüğünün kamu yararı kararı almış olduğu

unutulmamalıdır. Gelen tarım dışı taleplerde kamu yararı kararının olması söz konusu alanın tarım dışı bırakılması için bir gerekçe olamaz. Mülga Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 22 Aralık 2010 tarih ve 93574 no. lu yazı ile İl Müdürlüklerine gönderdiği Talimat-1 konulu yazısının 10 maddesinde(Talimat-1te verilmiştir) proje bütünlüğünün bozulduğunun ilgili kuruluş tarafından bildirilmesi durumunda tarım dışı arazi kullanım talebinin valiliklerce reddedileceği ve kurul gündemine alınmayacağı ifade edilmektedir. Bu sebeple proje bütünlüğünün bozulup bozulmadığının sağlıklı bir şekilde incelenmesi ve net ifadelerle açıklanması DSİ sulama projesi alanlarının tarım dışı kullanıma açılmaktan korunması anlamında çok önemlidir. Alternatif hareket tarzındaki genel hususlar aynı kalmak şartıyla bütünlük konusu aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Netice olarak; Tarım dışı talep yapılan alanda, DSİ Genel Müdürlüğünün geliştirdiği planlama çalışmaları devam eden alanlarda tarım dışı kullanımı ile ilgili nihai kararı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı verecektir. Bu alan ile ilgili nihai karara göre DSİ Genel Müdürlüğü planlama çalışmalarını Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından gelen görüşe göre planlamasını teknik imkanların elverdiği ölçüde değiştirebilecektir. DSİ temsilcisi, Kanunun 13. Maddesi gereğince öncelikle alternatif alanların araştırılmasını ister. Alternatif alan bulunamaması halinde sulama şebekesi içerisindeki 6. Sınıf alanlar yukarıdaki 4. ve 5. Maddede anlatıldığı şartların sağlanıp sağlanmadığına ve sadece bu arazilerde projenin bütünlüğü konusuna fiziki büyüklük ve bu alanda projenin mütemmim cüzünün bulunup bulunmadığına bakarak inceler. Fakat 1.-2.-3.-4. ve 5. Sınıf alanlar proje planlanırken bu alanlardaki gelir artışları dolayısıyla proje fizibil bulunmuş olması dolayısıyla, tarımsal gelir artışındaki düşüşten dolayı yine bir kamu yararı bulunan DSİ sulama projelerinde fizibilite açısından bütünlüğün kesinlikle bozulacağı ifade edilerek tarım dışı kullanım talebi reddedilir.

Gereğini rica ederim.

Not: Yazıda uzun tekrarlardan kaçınmak için aşağıdaki tanımlar kullanılmıştır:

Kanun: 5403 sayılı "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu".

Tüzük: Tarım Arazilerinin Korunması, Kullanılması ve Arazi Topplulaştırma Tüzüğü.

Yönetmelik: Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu Uygulama Yönetmeliği.

Talimat-1: Mülga Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 22 Aralık 2010 tarih ve 93574 no.lu yazı ile tüm İl Müdürlüklerine gönderdiği talimat.

A. Cüneyt GEREK
Genel Müdür Yardımcısı

**TAŞINMAZ MAL ZİLYEDLİĞİNE YAPILAN TECAVÜZLERİN
ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUN**

Kanun Numarası : 3091

Kabul Tarihi : 4/12/1984

Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 15/12/1984 Sayı : 18606

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 24 Sayfa : 110

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve Kapsam

Madde 1 - Bu Kanun; gerçek veya tüzelkişilerin zilyed bulunduğu taşınmaz mallarla kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşları veya bunlar tarafından idare olunan veya Devlete ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerin, idari makamlar tarafından önlenmesi suretiyle tasarrufa ilişkin güvenliği ve kamu düzenini sağlar.

Görev

Madde 2 - Taşınmaz mallara tecavüz veya müdahale edilmesi halinde; taşınmaz mal merkez ilçe sınırları içinde ise, il valisi veya görevlendireceği vali yardımcısı, diğer ilçelerde ise kaymakamlar tarafından bu tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar verilir ve taşınmaz mal yerinde zilyedine teslim edilir.

Başvuru

Madde 3 - Taşınmaz mala yapılan tecavüz veya müdahalenin önlenmesi için, yetkili makamlara başvurmaya, o taşınmaz malın zilyedi, zilyed birden fazla ise içlerinden biri yetkilidir.

Kamu idareleri, kamu kurumları ve kamu kuruluşları ile tüzelkişilerin başvuruları, taşınmaz malın ait olduğu idare, kurum, kuruluş ve tüzelkişinin yetkilisi tarafından yapılır.

Köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde, köy halkından herhangi biri de yetkili makama başvuruda bulunabilir.

Vali veya kaymakam görev alanları içinde bulunan kamu idarelerine, kamu kurumlarına ve kuruluşlarına ait veya bunlar tarafından idare olunan veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara tecavüz veya müdahalede bulunulduğunu öğrendiklerinde, soruşturmayı doğrudan doğruya yaptırırlar ve sonucu karara bağlarlar.

Başvuruda bulunma süresi

Madde 4 - Yetkililerin; tecavüz veya müdahalenin yapıldığını öğrendikleri tarihten altmış gün içinde, idari makama başvuruda bulunmaları gerekir. Ancak, tecavüz veya müdahalenin oluşundan itibaren bir yıl geçtikten sonra bu makamlara başvuruda bulunulamaz.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerle menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde süre aranmaz.

Soruşturma

Madde 5 - Başvuru üzerine, karar vermeye yetkili kişiler veya bunların görevlendireceği bir veya birkaç memur tarafından yerinde soruşturma yapılır.

Soruşturmayı yapan kişilere gerektiğinde teknik eleman ve yardımcı verilir.

Bu Kanun kapsamı dışında kaldığı dilekçeden açıkça ve kesinlikle anlaşılan başvurular, yerinde soruşturma yapılmadan yazılı olarak reddedilebilir.

Taşınmaz mal, aynı il'e bağlı ilçelerarası sınır anlaşmazlığı bulunan bir yerde ise yetkili kaymakamlığı vali; illerarası sınır anlaşmazlığı bulunan bir yerde ise yetkili valiliği veya kaymakamlığı İçişleri Bakanlığı belirler.

Şahitlerin dinlenmesi ve karar

Madde 6 - Soruşturma memuru, tarafların şahitlerini dinledikten sonra gerekli gördüğü takdirde tarafsız kişileri ve ilgisine göre hazine, özel idare ve belediye temsilcilerini, köy muhtar ve ihtiyar kurulu üyelerini de dinleyebilir. İfadeler, Ceza Muhakemesi Kanunundaki hükümler dairesinde yeminli olarak alınır. (1)

Soruşturma en geç 15 gün içinde tamamlanarak karara bağlanır.

Kararların kesinliği

Madde 7 - Bu Kanuna göre verilen kararlar idari yargı yolu açık olmak üzere kesindir. Ancak, açık olan yazı ve hesap hataları karar veren yetkili makamca kendiliğinden düzeltilir. Taşınmaz mal üzerinde üstün sayılabilecek bir hakkı olduğunu iddia edenlerin yargı yoluna başvurması gerektiği kararda belirtilir.

Tebliğat

Madde 8 - Soruşturmanın yapılacağı, kararın yerine getirileceği yer, tarih ve saat taraflara tebliğ edilir. Şikayetçinin, varsa kanuni vekilinin veya dilekçesinde ismini belirttiği temsilcisinin; başvuru, 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasına göre yapılmış ise köy muhtarı veya ihtiyar meclisi üyelerinden birinin; soruşturma yapılması ve kararın yerine getirilmesi sırasında taşınmaz malın başında bulunması zorunludur. Mütecavize tebliğat yapılamaması halinde soruşturmanın yapılacağı veya kararın yerine getirileceği yer, tarih ve saat 3 gün önceden alışılmış usullerle taşınmaz malın bulunduğu köy veya beldede ilan edilir. Mütecaviz gelmezse soruşturma ve kararın yerine getirilmesi yokluğunda yapılır.

Yetkili makamların, talebin esastan veya süreden reddine ilişkin karar ve işlemleri, 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre ilgililere duyurulur.

Kararın uygulanması ve güvenlik kuvvetlerinin görevi

Madde 9 - Tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkındaki kararlar, karar vermeye yetkili amirce görevlendirilecek infaz memuru tarafından, taşınmaz malın yerinde ve o andaki durumu ile zilyedine, tüzelkişiliğe veya kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşlarına teslim edilmesi suretiyle yerine getirilir.

Karar gereğinin, kararın infaz memuruna geldiği tarihten itibaren en geç 5 gün içinde yerine getirilmesi zorunludur.

Karar vermeye yetkili makamın gerekli göreceği durumlarda, infaz memuruna teknik yönden yardımcı olmak üzere yeteri kadar memur görevlendirilir.

Mahallin en büyük mülki idare amirinin yazılı emri ile güvenlik kuvvetlerince, gerek soruşturma, gerekse kararın yerine getirilmesi sırasında mahallinde, gerekli önlemler alınır.

Taşınmaz mal üzerindeki ekim, tesis ve değişiklikler

Madde 10 - Tecavüz veya müdahalesi önlenen kişi, taşınmaz mal üzerinde vücuda getirdiği her türlü ekim, tesis ve değişikliklerden dolayı ancak genel hükümler dairesinde yargı yoluna başvurabilir.

Gecikmelerin üst makama bildirilmesi

Madde 11 - 6 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirlenen 15 günlük süre içinde karar verilmezse veya verilen karar 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirlenen 5 günlük süre içinde infaz edilmezse durum, sebepleri ile birlikte bir üst makama bildirilir.

İkinci ve daha sonraki tecavüzler

Madde 12 - Taşınmaz mala aynı mütecaviz tarafından ikinci defa veya onun yararına başkaları tarafından bilerek ilk defa tecavüz veya müdahalelerle ilgili başvurularda da birinci başvuruda olduğu gibi soruşturma yapılır ve sonucu karara bağlanır.

Tecavüz veya müdahale varsa 9 uncu madde hükümlerine göre karar uygulanır, her iki kararla ilgili dosya, karar vermeye yetkili makamlarca, 15 inci maddeye göre işlem yapılmak üzere adli mercilere gönderilir.

Yürütmenin durdurulması

Madde 13 - (İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 3/6/2010 tarihli ve E.: 2008/77, K.: 2010/77 sayılı Kararı ile.)

İhtiyati tedbirler

Madde 14 - Başvuru sırasında, taraflar arasındaki taşınmaz mal anlaşmazlığı hakkında mahkemece ihtiyati tedbir kararı verilmiş veya anlaşmazlık dava konusu yapılmış ise bu Kanun hükümleri uygulanmaz.

Bu Kanuna göre idari makam tarafından verilmiş bir önleme kararı varken, taraflarca taşınmaz mal anlaşmazlığına ilişkin dava açılmadan adli mercilerce ihtiyati tedbir kararı verilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

İkinci tecavüze ilişkin cezalar

Madde 15 - Mahkeme kararıyla kendisine teslim edilmeksizin aynı taşınmaz mala ikinci defa yapılan tecavüz veya müdahale, ister tecavüz veya müdahalesi önceden önlenen kimse tarafından, isterse başkaları tarafından birinci mütecaviz yararına ilk defa yapılmış olsun, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde, bu suçu işleyenler hakkında;

a) Taşınmaz mal, kamu kurum veya kuruluşlarına ait bulunuyorsa veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz veya umumun menfaatine ait yerlerden ise altı aydan iki yıla kadar; şayet taşınmaz mal diğer tüzelkişilere veya gerçek kişilere ait ise üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

b) Tecavüz veya müdahale silahlı bir kişi veya silahsız olsalar dahi birden fazla kişiler tarafından yapıldığı takdirde (a) bendindeki cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.
c) Tecavüz veya müdahale taşınmaz malı aralarında paylaşmak veya ortaklaşa kullanmak amacıyla iki veya daha çok kişinin birleşmesiyle işlenirse (b) bendi ile artırılan ceza ayrıca üçte bir oranında artırılır. Bu amaçla birleşen kişilerden en az birisinin silahlı olması halinde ise (b) bendi ile artırılan ceza ayrıca yarı oranında artırılarak hükmolunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Suçüstü hükümlerinin uygulanması ve görevli mahkeme

Madde 16 - (Mülga: 23/1/2008-5728/578 md.)

Soruşturma ve infaz giderleri

Madde 17 - Soruşturma ve infaz memurları ile infaz memuruna teknik yönden yardımcı olarak görevlendirilecek memurların yevmiye ve taşıt giderleri, başvuruda bulunanlar tarafından maliye veznesine yatırılır.

Yukarıda belirtilen görevli memurlara, göreve gittikleri günler için sürelerine ve görevin belediye sınırları içinde veya dışında yapılmış olmasına bakılmaksızın Harcırah Kanununa göre verilmesi gereken yevmiyeler tam olarak ödenir.

Üçüncü maddenin son fıkrasına göre görevlendirilecek soruşturma ve infaz memurları ile infaz memurlarına teknik yönden yardımcı olarak görevlendirilecek memurların yevmiye giderleri, taşınmaz malın ait olduğu kamu idareleri, kurumları ve kuruluşlarınca karşılanır.

Birden çok iş, mümkün oldukça aynı günde yapılır. Bu durumda görülen işler aynı yerde ise, yevmiyeler ve taşıt ücreti başvuranlar arasında eşit olarak paylaşılır. İşler ayrı yerlerde ise, yevmiyeler eşit olarak paylaştırılmakla birlikte taşıt ücreti uzaklıkla orantılı olarak bölüştürülür.

Soruşturma sonunda tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar verilirse, masrafların mütecavizden tahsili de, kararda belirtilir. Bu masrafların tahsiline ait karar fıkrası icra dairesince yerine getirilir.

Vergi, harç ve resimler

Madde 18 - Bu Kanuna göre verilen kararlar hiçbir vergi, harç ve resme tabi değildir.

Yönetmelik

Madde 19 - Bu Kanunun uygulama şekli ve esasları İçişleri Bakanlığınca altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kaldırılan Kanun

Madde 20 - 16 Nisan 1952 günlü ve 5917 sayılı Gayrimenkule Tecavüzün Def'i Hakkında Kanun kaldırılmıştır.

Ek Madde 1 - (Ek: 5/2/2003-4807/1 md.) Tecavüz ve müdahalenin önlenmesi hakkındaki kararın uygulanmasında, kilitli ve kapalı taşınmaz malların açılması zorunludur.

Gerekirse bu yerler zorla açtırılır; kilit ve her türlü tertipler kırılabilir. Üzerindeki tecavüz ve müdahale men edilen taşınmaz mal içindeki mütecavize ait eşyanın boşaltılmasında durumun gerektirdiği tedbirler alınır.

Ek Madde 2 - (Ek: 5/2/2003-4807/1 md.) Üzerindeki tecavüz veya müdahale men edilen taşınmaz mal içinde bulunan mütecavize ait eşya çıkarılarak mütecavize, vekiline veya bunlar hazır değilse mütecavizin aile efradından veya işçilerinden reşit bir kişiye teslim edilir. Bunlardan hiç birinin bulunmaması halinde, anılan eşya yed'i emin olarak zilyedin uhdesinde muhafaza altına alınır ve infaz memurunca mütecavize hemen tebligat yapılarak; eşyanın bulunduğu mahalde ise beş ve değilse otuz gün içinde eşyayı teslim alması, aksi halde eşyanın açık artırma yolu ile satılacağı bildirilir. Verilen süre içinde teslim alınmayan eşya; kaymakamın, vali veya yetkili vali yardımcısının emriyle görevlendirilen en az bir memur veya gerekirse bilirkişiler tarafından yapılacak bedel takdiri ve ilanı takiben açık artırma yolu ile satılarak muhafaza ve satışla ilgili bütün giderler karşılanır. Artan para, mütecaviz hesabına Ziraat Bankasına yatırılır ve durum kendisine tebliğ edilir.

Bozulması ihtimali bulunan eşya, tebligat aranmaksızın, miktar tespiti ve bedel takdiri yapıldıktan sonra satılır.

Yürürlük

Madde 21 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22 - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-7

TAŞINMAZ MAL ZİLYETLİĞİNE YAPILAN TECAVÜZLERİN ÖNLENMESİ HAKKINDA KANUNUN UYGULAMA ŞEKLİ VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmelik, 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin şekil ve usulleri belirlemek amacıyla düzenlenmiştir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik, 3091 sayılı Kanunda geçen bazı deyimlerin tanımlanması, karar vermeye yetkili merciler, görev ve yetkileri, başvurma, soruşturma, karar verilmesi, kararların yerine getirilmesi, ikinci ve sonraki tecavüzler ile Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususları düzenleyen hükümleri kapsar.

Kanunun uygulama alanı

Madde 3- 3091 sayılı Kanun gerçek ve tüzelkişilerin zilyed bulunduğu taşınmaz mallarla, kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşları veya bunlar tarafından idare olunan veya Devlete ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerin, idari makamlar tarafından önlenmesi suretiyle tasarrufa dair güvenliği ve kamu düzenini sağlar.

Genel ilke

Madde 4 - 3091 sayılı Kanun, emniyet ve asayiş, tasarrufa ilişkin güvenliği ve kamu düzenini sağlamaya yönelik bir kanun olup, bu Kanuna göre verilen kararlar mülkiyet yönünden bir hak sağlamayan, sadece bir idari zabıta tedbiri niteliğindeki kesin kararlardır. Taşınmaz mal üzerinde fiili hakimiyet ve tasarrufu esas alarak zilyetliği korur.

Özel kanunlar

MADDE 5 - (Değişik:RG-18/6/2011-27968)

3091 sayılı Kanuna göre özel kanun durumunda olan 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu ile diğer özel kanunlar kapsamına giren taşınmazlara tecavüz veya müdahalelerin olması halinde, ilgililerin başvurması ya da vali veya kaymakamın tecavüz veya müdahaleyi öğrenmeleri halinde 3091 sayılı Kanuna göre soruşturma yaptırarak tecavüz veya müdahale önlenmekle birlikte, ayrıca ilgili kanunlarına göre de gereği yapılmak üzere ait olduğu kamu kuruluşlarına bildirir.

5917 sayılan kanuna yapılan atıflar

Madde 6 - Diğer kanunların, yürürlükten kalkmış olan "5917 sayılı Gayrimenkule Tecavüzün Def'i Hakkında Kanun"a yapılmış atıfları 3091 sayılı Kanuna yapılmış sayılır.

Taşınmaz mal

Madde 7 - Taşınmaz mal; arz üzerinde sabit olan tarla, bağ, bahçe, arsa, orman, ağıl, apartman, dükkan, fabrika, otel gibi bütün arazi, bina ve madenlerdir.

Taşınmaz mala sahip olan o malın altına ve üstüne de sahiptir.

Taşınmaz mallar 3 gruba ayrılır:

- Arazi, arazinin tamamlayıcı parçası sayılan bina ve ağaçlar, arz üzerinde kaynaklar, akarsular,
- Tapu siciline müstakil ve daimi olmak üzere kayıtlı ayni haklar (üst hakkı, kaynak hakkı, irtifak hakkı gibi).
- Yer altındaki madenler.

Devlete ait taşınmaz mallar

Madde 8 - Devlete ait taşınmaz mallar, tapuda Hazine adına kayıtlı olanlar ile tescil edilebilir nitelikte Hazineye ait taşınmaz mallardır.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan taşınmaz mallar

Madde 9 - Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan taşınmaz mallar, herkesin istifadesine açık olan denizler, göller, nehirler, tarıma elverişli olmayan yerler, kayalar, tepeler ve dağlar gibi sahipsiz şeyler ile Devlet veya bir kamu hukuku tüzel kişisi tarafından umumun yahut bir kısım halkın yararlanmasına terk ve tahsis edilen umumi yollar, köprüler, parklar, meydanlar, mer'alar, yaylak ve kışlaklar gibi menfaati umuma ait olan taşınmaz mallardır.

Zilyetlik ve zilyet

Madde 10 - Zilyetlik, taşınmaz mallardan bir yarar sağlamak üzere olanları fiilen hakimiyet altında bulundurmaz.

Zilyet, taşınmaz maldan bir yarar sağlamak üzere o taşınmaz malı fiilen hakimiyeti altında bulunduran gerçek ve tüzel kişilerdir.

Tecavüz ve müdahale

Madde 11 - Tecavüz; taşınmaz malı zorla veya zilyedinden habersiz olarak işgal etmek veya ele geçirmek veya taşınmazın aynında değişiklikler meydana getirmek.

Müdahale; zilyedin taşınmaz mal üzerindeki mutlak hakimiyetini kısmen veya tamamen ihlal etmektir.

Tecavüz ve müdahale sayılacak haller

Madde 12 - Aşağıdaki olay ve durumlar 3091 sayılı Kanunun uygulanmasında taşınmaz mala yapılmış tecavüz veya müdahale sayılır.

a) Bahçe, tarla ve arsa gibi arazi üzerinden devamlı olarak gelip geçmek suretiyle zilyedin taşınmazdan istifade etmesine engel olmak.

b) Ekim ve dikimde bulunmak.

c) Bir hak iddia ederek tarla veya bahçelerdeki mahsulü biçmek, toplamak.

d) Başkasının taşınmaz malına taş, toprak, ağaç, gübre ve benzeri şeyleri bırakmak suretiyle zilyedin taşınmazdan istifade etmesine engel olmak.

e) Sulama veya içme sularından, su kuyularından, sarnıçlarından, su yollarından, su borularından ve arkılarından yararlanmayı engellemek.

f) Başkasının arazisi üzerine su geçirmek üzere ark açmak.

g) Temel açmak, hendek kazmak, bina yapmak.

h) Yukarıda sayılanlara benzer diğer davranışlarda bulunmak.

Müşterek veya iştirak halinde mülkiyetten doğan zilyetlik

Madde 13 - Bir taşınmaz mal üzerinde birden fazla kişilerin bir arada zilyet oldukları müşterek veya iştirak halinde mülkiyet hallerinde, yani anlaşmazlığa düşenlerin taşınmazda hissedar olmaları halinde, o taşınmazı fiilen tasarruf edenin zilyetliğinin hem diğer hissedarlara, hem de üçüncü şahıslara karşı korunması esastır. Bu gibi durumlarda "müşterek hissedarlıktan" söz edilerek 3091 sayılı Kanunun olaya uygulanmaması yoluna gidilemez.

Taşınmazın miras yoluyla birden çok mirasçıya kalması halinde de bu Kanuna göre tecavüz veya müdahalenin önlenmesi ile ilgili başvurular kabul edilir ve eylemli olarak zilyetliklerini sürdürenleri zilyetlikleri hem diğer mirasçılara hem de üçüncü şahıslara karşı korunur.

Ortaklık ve kira sözleşmeleri

Madde 14 - Taşınmaz mal üzerindeki anlaşmazlığın ortaklıktan veya kira sözleşmesinden kaynaklanmış olması idarenin taşınmaza eylemli olarak kimin veya kimlerin zilyet olduklarını araştırarak karar vermesine engel değildir. Ortaklığın veya kira sözleşmesinin sona erip ermediği, bulunduğu aşamada geçerliliği olup olmadığı adli yargının çözümleyeceği üstün hak iddiası niteliğindedir.

Damlı yapı ve fuzuli işgal

Madde 15 - Konut, dükkan, depo ve ahır gibi damlı yapılarda bu Kanunun uygulanabilmesi taşınmazın fuzulen işgal edilmiş olmasına bağlıdır.

Fuzuli işgal; bir taşınmazı, sahibinin izin ve rızası olmayarak işgal etme, başka bir deyişle bir taşınmazın maliki veya onun yerine bu konuda işlem yapmaya yetkili vekil veya mümessil gibi kimselerle hukuki bir bağlantı kurmadan rıza dışı, henüz boşaltılmamış veya herhangi bir suretle boşalan damlı bir yapıya, eylemli bir durum yaratarak kendiliğinden girme durumudur.

İKİNCİ BÖLÜM

Görev, Yetki ve Başvuru

Karar verme yetkisi

Madde 16 - Taşınmaz malın merkez ilçesi sınırları içinde bulunması halinde vali veya görevlendireceği vali yardımcısı, ilçelerde bulunması halinde ise kaymakamlar tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar vermeye yetkilidirler. Vali, bu yetkisini vali yardımcılarında ancak birine devredebilir. Valinin bu konuda vali yardımcısına yetki vermesi, gerek gördüğünde bizzat karar vermesine engel değildir. Valinin yetkisini devretmesi halinde durum vali yardımcılarında yapılacak görev bölümünde belirtilir.

Başvuru

Madde 17 - Taşınmaz mala yapılan tecavüz veya müdahalenin önlenmesi için yetkili makamlara başvuruya o taşınmaz malın zilyedi yetkilidir. Zilyet birden fazla ise içlerinden birinin başvurması yeterlidir.

Kamu idareleri, kamu kurumları ve kamu kuruluşları ile tüzel kişilerin başvuruları, taşınmaz malın ait olduğu idare, kurum, kuruluş veya tüzel kişinin yetkilisi tarafından yapılır.

Köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde, köy halkından herhangi biri de yetkili makama başvuruda bulunabilir.

(Değişik:RG-2/7/2010-27629) Başvurular yazılı veya elektronik dilekçe ile ilçelerde kaymakamlıklara, merkez ilçelerde valiliklere bizzat veya kanuni temsilcileri tarafından yapılır.

Kan hısımları ile sıhri hısımlar tarafından zilyet adına yapılan başvurular işleme konulmaz.

Posta ile yapılan başvurular üzerine, başvurunun kanuni süresi içinde bizzat veya kanuni temsilcisi tarafından yapılması gerektiği başvuru sahibine yazılı olarak duyulur.

Köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde başvuru

Madde 18 - Köy tüzel kişiliğine ait tapuda veya tapusuz her nev'i taşınmaz mala yapılan tecavüz veya müdahalelerde köyün kanuni temsilcisi olan köy muhtarının başvurması esastır. Ancak o köyde oturan köy halkından herhangi biri tarafından yapılan başvurular üzerine de yetkili makam tarafından soruşturma yaptırılır.

Vali veya kaymakamın doğrudan soruşturma yaptırması

Madde 19 - Vali ve kaymakamlar görev alanları içinde bulunan kamu idarelerine, kamu kurumlarına ve kuruluşlarına ait veya bunlar tarafından idare olunan veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerlere veya menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara tecavüz veya müdahalede bulunduğu öğrendiklerinde, soruşturmayı doğrudan doğruya yapar veya yaptırırlar ve sonucu karara bağlarlar.

Kamu idarelerine, kamu kurumlarına ve kuruluşlarına ait veya bunlar tarafından idare olunan ve özel hukuk hükümlerine tabi bulunan taşınmaz mallara tecavüz veya müdahalede bulunulması halinde, bu idarelerin yetkilerinin başvurusu esastır.

Başvuruda bulunma süresi

Madde 20 - Yetkililerin, tecavüz veya müdahalenin yapıldığı öğrendikleri tarihten itibaren 60 gün içinde idari makama başvuruda bulunmaları gerekir. Ancak, tecavüz veya müdahalenin oluşundan itibaren bir yıl geçtikten sonra bu makamlara başvuruda bulunulamaz. Posta ile yapılan başvurular, başvuru için Kanunun öngördüğü süreleri durdurmaz.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerle menfaati umuma ait olan taşınmaz mallara bu Kanunun yürürlüğe girdiği 15.12.1984 tarihinden sonra yapılan tecavüz veya müdahalelerde başvuru için süre aranmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Soruşturma ve Karar

Kanunun kapsamı dışında kalan başvurular

Madde 21 -Anlaşmazlık konusunun 3091 sayılı Kanunla çözümlenmesi mümkün olmayan hukuki mahiyette bulunması, başvurunun süresi içinde yapılmaması, başvuruda bulunanın yetkili olmaması veya başvurunun yetkili makama yapılmamış olması gibi bu Kanun kapsamı dışında kaldığı dilekçeden açıkça ve kesinlikle anlaşılan hallerde, başvurulur mahallinde soruşturma yapılmadan yazılı olarak reddedilebilir.

Soruşturma memuru ve yardımcılarının görevlendirilmesi

Madde 22 - Başvuru dilekçesini alan vali, yetkili vali yardımcısı veya kaymakam tecavüz veya müdahalenin olup olmadığını yerinde doğrudan soruşturabileceği gibi, bu amaçla devlet memurlarından bir veya işin mahiyetine göre birkaçını soruşturma yapmak üzere görevlendirebilir.

Taşınmazın ölçülmesi, sınırlarının belirlenmesi, krokisinin çizilmesi ve tapu uygulaması gibi hususlarda yardımcı olmak üzere soruşturma memurlarına eleman verilebilir.

Adli ve askeri personel ile güvenlik kuvvetlerinin amir ve memurları soruşturma ile görevlendirilemez.

Evrakın soruşturma memuruna verilmesi

Madde 23 - Yetkili makam tarafından soruşturma memuru ve gerektiğinde teknik eleman veya yardımcı görevlendirilerek valilik veya kaymakamlık bürolarına havale edilen dilekçeler, havale tarihi itibarıyla kaydedilir. Başvuru sahibine soruşturma ve infaz memurları yollukları ile taşıtı kendi sağlamayacaksa taşıt ücretleri maliye veznesine yatırılarak makbuzu dosyasına bağlanır ve evrak bir yazı ile soruşturma görevlisine verilir.

Tebliğat

Madde 24 - Kanun, soruşturmanın 15 gün içerisinde yaptırılarak karara bağlanmasını öngördüğünden; soruşturma emrini alan memur, soruşturmanın yapılacağı yer, gün ve saati; tarafların tanık ve diğer delilleri ile hazır bulunmaları, aksi halde sonradan tanık dinletemeyecekleri hususunu her türlü imkandan yararlanarak tebliğ eder ya da köy veya mahalle muhtarları vasıtasıyla tebliğ ettirir ve tutanağını dosyasına koyar.

Taraflara tebligat yapılmadan veya 25 inci maddede belirtilen ilan yaptırılmadan mahallinde soruşturmaya başlanamaz.

Zorunlu ve acele hallerde bu konu ile ilgili bildirimler, Tebligat Kanunu ve Tüzüğü esaslarına göre valilik veya kaymakamlık emri ile yollukları ödenmek suretiyle güvenlik kuvvetlerine yaptırılır.

Köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz ve müdahalelerde köy halkından biri tarafından başvuruda bulunulmuş ise, soruşturma sırasında muhtar veya ihtiyar kurulu üyelerinden birinin mahallinde hazır bulunması zorunlu olduğundan, yukarıdaki usullere göre bunlara da gerekli tebligat yapılır.

Mütecevaze tebligat yapılamaması

Madde 25 - Adresinin tespit edilememesi, gösterilen adreste bulunamaması gibi nedenlerle mütecavize tebligat yapılamaması halinde soruşturmanın yapılacağı yer, tarih ve saat soruşturma memuru tarafından 3 gün önceden alışılmış usullerle taşınmaz malın bulunduğu köy veya beldede ilan ettirilir ve durum tutanakla belgelenir. Bu duyuruya rağmen mütecavizin soruşturma mahalline gelmemesi halinde ilân tutanağı dosyasına konularak soruşturma mütecavizin yokluğunda yapılır.

Soruşturmanın yapılmaması

Madde 26 - Başvuru sahibinin soruşturma için tespit ve tebliğ edilen günde gelmemesi, hava muhalefeti gibi zorunlu nedenlerle soruşturma mahalline gidilememesi hallerinde, durum soruşturma memuru tarafından valilik veya kaymakamlığa bildirilir.

(Değişik:RG-2/7/2010-27629) Başvuru sahibinin ücretleri yatırmaması veya kendisi sağlayacaksa taşıt getirmemesi halinde ise, dilekçesinin işlemde kaldırıldığı, posta aracılığıyla veya elektronik olarak kendisine tebliğ olunur.

Başvuru sahibinin başvurusundan vazgeçmesi

MADDE 27 - (Değişik:RG-2/7/2010-27629)

Başvuru sahibinin, başvuru tarihinden karar verilinceye kadar geçen süre içinde başvurusundan herhangi bir sebeple vazgeçtiğini yazılı veya elektronik dilekçe ya da sözlü olarak bildirmesi halinde, sözlü ifadesi yazılı hale getirilerek, yetkili makamın onayı ile dosyası işlemiden kaldırılır. Bu durumda soruşturma için yatırdığı paralar, yapılan masraflar üzerinde kalmak üzere başvuru sahibine geri verilir.

Soruşturma

Madde 28 - Soruşturma memuru, taşınmaz malın bulunduğu yerde sırasıyla önce şikayetçinin, sonra mütecaviz olduğu iddia edilen kişi veya kişilerin, daha sonra tarafların tanıklarının ve gerek gördüğünde doğrudan seçeceği bilirkişiler ile ilgisine göre Hazine, özel idare ve belediye temsilcilerinin, köy veya mahalle muhtarı ve ihtiyar kurulu üyelerinin ifadesini alarak:

- a) Taşınmaz malın niteliğini ve bütün sınırlarını.
- b) Taşınmaz malı fiilen tasarruf eden zilyedin kim veya kimler olduğunu, ne zamandan beri ve ne suretle zilyet olduğunu,
- c) Mütecavizin kim veya kimler olduğunu.
- d) Taşınmaz mala mütecavizi veya mütecavizler tarafından ne şekilde ve ne zaman tecavüz veya müdahale edildiğini.
- e) Tecavüz veya müdahalenin bu taşınmazın hangi kısmına veya miktarına yapıldığını.
- f) Başvuru sahibinin bu tecavüzü veya müdahaleyi hangi tarihte öğrenildiğini, tespit eder.

Bu amaçla taraflarca gösterilen tapu ve her türlü belgeleri inceler, araziye uygunluğunu araştırır.

Kroki çizilmesi

Madde 29 - Soruşturma sırasında soruşturma memuru veya görevlendirilmiş ise teknik eleman tarafından taşınmaz malın mevkii, yönleri sınırları ve tecavüz veya müdahale edilen kısmı çizilerek basit bir kroki üzerinde gösterilir. Krokinin altında düzenlendiği tarih ile düzenleyenin kimliği ve imzası bulunur.

Tanık ve bilirkişi ifadelerinin alınmasında usul

Madde 30 - Tanıkların ve bilirkişilerin ifadeleri tek tek alınır. İfadeler alınırken hazır bulunan diğer tanıklar ve bilirkişiler tanığın söylediklerini duyamayacak şekilde uzaklaştırılır.

İfade alınmasına başlanmadan önce tanıkları tanıyıp tanımadıkları ve anlaşmazlık konusu hakkında bilgileri olup olmadığı sorularak gerekli açıklamalarda bulunur. Soruşturmanın amacının zilyedi belirlemek olduğu, mülkiyet anlaşmazlıklarının bu soruşturmanın kapsamı dışında kaldığı anlatılır.

(Değişik fıkra:RG-18/6/2011-27968) Tanık ifadeleri ile bilirkişilerin görüşleri 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre yeminli olarak, başvuru sahibinin ve mütecavizin ifadeleri yeminsiz olarak alınır.

Tanıklar ayrı ayrı ve tanıklıktan önce yemin ederler. Yemin: "Bir şey saklamaksızın ve bir şey katmaksızın kimseden korkmayarak, bir tesire kapılmayarak bildiğimi namusum ve vicdanım üzerine dosdoğru söyleyeceğime yemin ederim" şeklinde olur.

Bilirkişiler görüşlerini söylemeden veya raporunu vermeden önce; "Tarafsız ve tamamen ilim ve fenne uygun olarak görüşünü açıklayacağına vicdanı üzerine" yemin ederim.

Sonradan tanık dinlenemeyeceği

Madde 31 - Daha önce taraflara tanık ve diğer delilleri ile birlikte soruşturma yapılacak yerde hazır bulunmaları hususu tebliğ edilmiş olduğundan, ilgililerin tanıklıklarını getiremedikleri ve sonradan dinletmek istedikleri yolundaki istek ve iddiaları kabul edilmez.

Tarafların anlaşması

Madde 32 - Mahallinde soruşturmanın başlamasından karar verilinceye kadar geçen süre içinde tarafların aralarında anlaşmaları halinde, buna ilişkin ifadelerin bulunduğu bir

anlaşma tutanağı düzenlenir. Tutanakta anlaşmanın hangi şekil ve şartlarda yapıldığına değinilmez.

Anlaşma tutanağı dosyasına bağlanarak herhangi bir karar verilmeksizin yetkili makamın onayı ile dosya işlemiden kaldırılır ve maliye veznesine yatırılıp da sarf edilmeyen paralar başvuru sahibine geri verilir.

Kamu idareleri, kamu kurumları, kamu kuruluşları ile köye ait taşınmaz mallara yapılan tecavüz veya müdahalelerde tarafların anlaşması söz konusu olamaz.

Soruşturma evrakı ile fezlekenin yetkili makama verilmesi

Madde 33 - Soruşturma memuru, soruşturma bittikten sonra soruşturma evrakındaki bilgiler ile şikayetçi, mütecaviz ve tanık ifadelerinin, bilirkişilerin görüşlerinin özetlerinin bulunacağı bir fezleke düzenler. Fezlekede bu ifade ve görüşleri ve diğer delilleri değerlendirerek durumun tartışmasını yapar ve verilecek karara esas olacak görüşünü belirterek fezlekeyi soruşturma evrakı ile birlikte en kısa zamanda valilik veya kaymakamlığa verir.

Anlaşmazlığın dava konusu olması

Madde 34 - Başvuru sırasında, taraflar arasındaki taşınmaz mal anlaşmazlığı hakkında mahkemece bir ihtiyati tedbir kararı verilmiş veya anlaşmazlık dava konusu yapılmış ise 3091 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

Soruşturma memuru soruşturma öncesinde, soruşturma sırasında ve gerek görürse yetkili makamın emri ile soruşturma sonrasında taşınmaz malla ilgili anlaşmazlığın taraflar arasında Medeni Kanuna göre mülkiyet hakkında dayalı bir müdahalenin men'i veya zilyetliğin ihlali nedeniyle açılmış bir tecavüzün ref'i davasına konu olup olmadığını, taşınmaz mal anlaşmazlığı hakkında mahkemelerce verilmiş bir ihtiyati tedbir kararı bulunup bulunmadığını araştırır.

Bu tür bir davanın açılmış olduğunun veya bir ihtiyati tedbir kararının verilmiş bulunduğu anlaşılması halinde soruşturma hangi aşamada ise işlemler durdurulur ve bu Kanuna göre karar verilemeyeceği gerekçesi ile birlikte şikayetçiye yazılı olarak duyurulur.

Mahkemeye yapılan taşınmaz malla ilgili başvuru Medeni Kanuna göre müdahalenin men'i veya tecavüzün ref'i talebi dışında ise bu durum idarenin soruşturma yapmasına ve karar vermesine engel değildir.

3091 sayılı Kanuna göre idari makam tarafından verilmiş bir önleme kararı varken, taraflarca taşınmaz mal anlaşmazlığına ilişkin dava açılmadan adli mercilerce ihtiyati tedbir kararı verilemez.

Karar

Madde 35 - Karar vermeye yetkili makam, soruşturma evrakı üzerinde en kısa zamanda gerekli incelemeyi yapar. Eksiklikler var ise evrakı soruşturma memuruna vererek tamamlattırır. Dosyadaki bilgilere göre tecavüz veya müdahalenin önlenmesine veya talebin reddine karar verir.

Kararlarda, taşınmaz mal üzerinde üstün sayılabilecek bir hakkı olduğunu iddia edenlerin yargı yoluna başvurusu gerektiği belirtilir.

Talebin reddine ilişkin kararlarda soruşturma giderlerinin şikayetçinin üzerinde kalacağı, tecavüzün önlenmesine ilişkin kararlarda ise soruşturma ve infaz giderlerinin mütecavizden icra yolu ile tahsil edilerek şikayetçiye ödeneceği belirtilir.

Kararların on beş gün içinde verilmesi

Madde 36 - Başvuru tarihinden itibaren soruşturmanın en kısa zamanda yapılarak kararın 15 gün içerisinde verilmesi zorunludur. Çeşitli nedenlerle bu süre içerisinde karar verilememesi halinde durum sebepleriyle birlikte kaymakamlıklarca valiliklere, valiliklerce İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Kararların kesinliği

MADDE 37 - (Değişik:RG-18/6/2011-27968)

3091 sayılı Kanuna göre verilen kararlar idari yargı yolu açık olmak üzere kesindir. Yetkili makam verdiği bu karardan dönemez, kararı kaldıramaz ve değiştiremez. Bu kararlar hiyerarşik denetime tabi tutularak üst makamlarca da kaldırılamaz, değiştirilemez. Tarafların kararın düzeltilmesine ilişkin talepleri dikkate alınmaz. Ancak verilen kararın

esasına etkisi olmayan açık ve belirgin yazı ve hesap hataları gibi maddi hatalar kararı veren makamca düzeltilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kararların Uygulanması

Talebin reddine ilişkin kararlar

Madde 38 - Yetkili makamların, talebin esastan veya süre yönünden reddine ilişkin karar ve işlemleri, 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgililere duyurulur ve duyuru belgeleri dosyasında saklanır.

Tecavüz veya müdahalenin önlenmesine ilişkin kararların uygulanması

Madde 39 - Tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkındaki kararlar, karar vermeye yetkili amirce görevlendirilecek infaz memuru tarafından taşınmaz malın yerinde ve o andaki durumu ile zilyetine, tüzel kişiliği veya kamu idareleri, kamu kurumları ve kuruluşlarına teslim edilmesi suretiyle yerine getirilir.

İnfaz memuru

Madde 40 - Tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkında verilen kararların uygulanması için yetkili makam tarafından infaz memuru ile gerekli görülen durumlardan infaz memuruna teknik yönden yardımcı olmak üzere yeteri kadar fen elemanı görevlendirilir. Karar, kroki ve dosya infaz yapılmak üzere bir yazı ile infaz memuruna verilir.

Soruşturma memuru olarak görevlendirilmiş olanlar infaz memuru olarak da görevlendirilebilir. Güvenlik kuvvetlerinin amir ve memurları infaz memuru olarak görevlendirilemezler.

Tebligat

Madde 41 - Kararın, evrakın infaz memuruna verildiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde infaz edilmesi zorunludur. Emri alan infaz memuru infazın yapılacağı yeri, günü ve saati her türlü imkândan yararlanarak en süratli bir şekilde taraflara tebliğ eder veya ettirir ve tebliğ tutanağını dosyasına koyar. Bu bildirimler Tebligat Kanunu ve Tüzüğü esaslarına göre valilik veya kaymakamlık emri ile yollukları ödenmek suretiyle güvenlik kuvvetlerine de yaptırılabilir.

Mütecevize tebligat yapılamaması halinde, infazın yapılacağı yer, gün ve saat infaz memuru tarafından üç gün önceden, alışılmış usullerle taşınmaz malın bulunduğu köy veya belediyede ilan ettirilir. Mütecaviz gelmezse bu ilan tutanağı dosyasına konularak infaz mütecavizin yokluğunda yapılır.

İnfaz

Madde 42 - İnfaz, üzerinde anlaşmazlık bulunun taşınmaz malın bulunduğu yerde, mütecavizin taşınmaz mal üzerindeki tecavüz veya müdahalesi men edilerek taşınmaz malı o andaki durumu ile zilyetine teslim etmek suretiyle yapılır.

Bu amaçla, infaz memuru önceden tespit ve taraflara tebliğ edilen gün ve saatte, görevlendirilmiş ise teknik elemanlar ve güvenlik görevlileri ile birlikte taşınmaz malın bulunduğu yerde hazır bulunur. Tarafların gelip gelmediğini kontrol eder. mütecavizin gelmemesi halinde durumu tutanağa geçirerek infaz sırasında hazır bulunmak üzere yöre halkından iki kişi seçer. İnfazı güçleştirecek veya engelleyecek bir durum olması halinde güvenlik kuvvetlerinin gerekli önlemleri alarak güvenliğin sağlanmasından sonra infaz işlemine başlar.

Yetkili makamca verilen kararı okur ve kararın birer örneğini taraflara vererek gerekirse kararın mahiyeti hakkında açıklamalarda bulunur.

Mütecevizin tecavüzü veya müdahalesi defedilerek taşınmaz mal mahallinde zilyet veya zilyetlere teslim edilir.

Zilyede teslim edilecek taşınmaz mal kilitli veya kapalı ise, açılması zorunludur.

İnfaz mahallinde hazır bulunan mütecaviz veya vekilinden, bunlar yoksa aile efradından veya işçilerinden reşit olan kişilerden taşınmaz malı açması istenir, gerekirse zorla açtırılır. Bunların mümkün olmaması halinde, infaz memuru tarafından tutanağa geçirilmek suretiyle kilit ve her türlü tertibin kırılarak açtırılması temin edilir.”

İnfaz sırasında mütecaviz, anlaşmazlık konusu taşınmaz mal üzerinde üstün bir hakkı bulunduğunu ileri sürse bile, kararda da belirtilmiş olduğu üzere yargı yoluna başvurusu gerektiği bir kez de sözlü olarak kendisine duyurulur.

Taşınmaz mala mütecavizin ikinci defa veya onun yararına başkaları tarafından bilerek yapılacak tecavüz veya müdahalenin suç teşkil edeceği ve Kanunun 15 ini maddesi uyarınca cezalandırılacağı belirtilir ve infaz tutanağı düzenlenerek imza altına alınır.

Taşınmaz mal üzerindeki ekim, tesis ve değişiklikler

Madde 43 - Tecavüz veya müdahalesi önlenen kişi, taşınmaz mal üzerinde vücuda getirdiği her türlü ekim, tesis ve değişikliklerden dolayı ancak genel hükümler dairesinde yargı yoluna başvurabilir. İnfaz sırasında bu husus da mütecavize ve hazır bulunmayanlara duyurularak tutanağa geçirilir.

Tarafların bu konuda aralarında yapacakları sözlü veya yazılı anlaşmalar idareyi bağlamaz.

İnfazın ertelenemeyeceği

Madde 44 - Karar verildikten sonra tarafların herhangi bir nedenle infazın durdurulması ya da ertelenmesi yolundaki talepleri dikkate alınmaz.

Karar verildikten sonra tarafların aralarında anlaşılmış olmaları infazın yapılmasına engel değildir.

Ancak, başvuru sahibinin, aralarında anlaşılmış olduklarından bahisle infaz giderlerini yatırmaması halinde durum tutanakla tesbit edilir ve kararın ilgililere tebliği ile yetinilir.

İnfazın süresi içinde yapılamaması

Madde 45 - Kararın infaz memuruna geldikten itibaren beş gün içinde infaz edilememesi halinde, durum nedenleri ile birlikte kaymakamlıklarca valiliklere, valiliklerce de İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Köy tüzel kişiliğine ait taşınmazlara yapılan tecavüzler

MADDE 46 - (Değişik:RG-18/6/2011-27968)

Köy tüzel kişiliğine ait mer'a, harman yeri, yol ve sulak gibi taşınmaz mallara yapılan ilk tecavüz ve müdahaleler 3091 sayılı Kanuna göre önlenmekle birlikte, tecavüz veya müdahalede bulunanlar hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 154 üncü maddesi uyarınca cezai işlem yapılmak üzere durum valilik ve kaymakamlıkça Cumhuriyet Savcılığına bildirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İkinci ve Sonraki Tecavüzler

Men kararlarının geçerlilik süresi

Madde 47 - Yürürlükten kalkmış olan 2311 ve 5917 sayılı Kanunlara veya 3091 sayılı Kanuna göre yetkili makamlarca verilmiş ve infaz edilmiş olan tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkındaki kararlar, taşınmaz malın hiç el değiştirmemiş ve hukuki durumunun değişmemiş olması koşuluyla geçerliliğini korurlar.

Karar tarihinden itibaren geçen zaman içinde tarafların aralarında anlaşılmış olmaları, mütecaviz lehine kesin bir mahkeme kararı veya bir ihtiyati tedbir kararı verilmiş olması veya başka bir nedenle taşınmazın el değiştirmesi hallerinde, lehine karar verilenin taşınmazla fiili ilgisi tamamen kesilmiş olduğundan, daha önce verilen kararın geçerliliği kalmaz ve tekrar uygulanması mümkün olamaz.

Men kararı verildikten sonra mütecavizin üstün hak iddiası ile mahkemeye başvurarak Medeni Kanuna göre dava açmış olması halinde, daha sonuçlanmamış veya davacı lehine bir ihtiyati tedbir kararı verilmemiş ise idarece verilen kararlar geçerliliğini korurlar.

İkinci tecavüz halinde soruşturma ve karar

Madde 48 - Mahkeme kararı ile kendisine teslim edilmeksizin, taşınmaz mala aynı mütecaviz tarafından ikinci defa veya mütecaviz yararına başkaları tarafından bilerek ilk defa yapılan tecavüz veya müdahalelerin önlenmesi ile ilgili başvurularda da ilk başvuruda olduğu gibi, bu Yönetmelik hükümlerine göre soruşturma yapılır ve sonucu karara bağlanır.

Soruşturma memuru soruşturma sırasında, karar vermeye yetkili makamlar ise evrak üzerinde yapacakları incelemede; ilk kararı 47 inci maddede belirtilen esaslara göre geçerliliğini koruyup koruyamadığını araştırırlar.

Başvuruda bulunma süresi

Madde 49 - İkinci ve daha sonraki tecavüz veya müdahalelerde de 3091 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen süreler içinde başvurulması gereklidir.

Soruşturma

Madde 50 - Yetkili makamlarca görevlendirilen soruşturma memuru; taşınmaz malın bulunduğu yerde şikayetçinin, mütecaviz olduğu iddia edilen kişi veya kişilerin, tarafların gösterecekleri tanıkların ve gerek gördüğünde doğrudan seçeceği bilirkişiler ile köy veya mahalle muhtarı ve ihtiyar kurulu üyelerinin ifadesini alarak, bu Yönetmeliğin 28 inci maddesinde belirtilen hususları tesbit eder.

Ayrıca;

- a) Tecavüz veya müdahalenin başkaları tarafından yapılmış olması halinde bunun mütecaviz lehine bilerek yapılmış olup olmadığını,
- b) Tecavüz veya müdahalenin silahlı bir kişi veya silahsız olsalar bile birden fazla kişi tarafından yapıp yapılmadığını,
- c) Tecavüz veya müdahalenin, taşınmazın malı aralarında paylaşmak veya ortaklaşa kullanmak amacıyla iki veya daha çok kişinin birleşerek yapıp yapmadıklarını, tecavüz veya müdahalede bulunanların silahlı olup olmadıklarını, araştırarak tespit etmeye çalışır.

Karar ve infaz

Madde 51 - Karar vermeye yetkili makamın soruşturma evrakı üzerinde yapacağı inceleme sonucunda, tecavüz veya müdahalenin önlenmesine karar vermesi halinde, karar bu Yönetmelikte belirlenen esaslar dairesinde infaz edilir.

İnfaz tutanağı dosyasına konulduktan sonra, dosyadaki evrak dizi pusulasına bağlanarak 3091 sayılı Kanunun 15 inci maddesine göre işlem yapılmak üzere yetkili makamlarca Cumhuriyete Savcılıklarına gönderilir.

Tecavüz veya müdahalenin şekil ve niteliğinin değişmiş olması

Madde 52 - Aynı taşınmaz mala ikinci ve daha sonra yapılan tecavüz veya müdahalelerin birincisine göre değişik şekil ve nitelikte yapılmış olmaları halinde de bu tecavüz veya müdahaleler ikinci tecavüz sayılır ve ilgililer hakkında Kanunun 15 inci maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere evrak adli mercilere gönderilir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Soruşturma ve infaz giderleri

Madde 53 - Soruşturma ve infaz memurları ile gerektiğinde görevlendirilecek teknik eleman ve yardımcı personelin yevmiyeleri, taşıt ücreti şikayetçi tarafından sağlanmayacaksa yolun niteliği, iklim şartları, mesafesi ve bekleme süresi dikkate alınarak tahmin olunacak taşıt giderleri başvuruda bulunanlar tarafından maliye veznesine yatırılır.

Kararın ne yolda verileceği başlangıçta belli olmayacağından, infazla ilgili giderler karar verildikten sonra da yatırılabilir. Başvuru sahibinin peşin yatırmakta ısrar etmesi halinde, teknik eleman görevlendirilmesi ihtimali de dikkate alınarak yevmiyeler ile taşıtı kendisi sağlamayacaksa tahmini taşıt gideri maliye veznesine yatırılır. Red kararı verilmesi halinde infaz gideri olarak yatırılan para başvuru sahibine geri verilir ve bu husus kararda belirtilir.

İnfaz için yapılan harcamalar karar veren makam tarafından onaylanarak karara eklenir ve soruşturma giderleri ile birlikte mütecavizden tahsil edilerek başvuru sahibine ödenmek üzere icra dairesine gönderilir.

Soruşturma ve infaz için taşıtı başvuruda bulunanın sağlaması halinde, taşıt için ödenen ücretle ilgili olarak taşıt sahibinden senet alınıp dosyasına konmakla birlikte, ödenen ücretin mahalli rayice uygunluğu konusunda kuşkuya düşüldüğü takdirde durum belediyeden, ticaret odasından veya şoför ve otomobilciler derneklerinden soruşturulur. Fazla ödemede

bulunulduğunun anlaşılması halinde, fazla ödenen miktar masraf olarak gösterilmez ve bu husus kararda belirtilir.

Taşıtın kamu kuruluşlarına, başvuru sahibine veya başvuru sahibinin bir yakınına ait olması ve bu nedenle bir ücret ödenmemesi halinde de soruşturma ve infaz memurları tarafından taşıt ücreti mahalli rayice göre belirlenir ve kararda gösterilir

Taşıt ücretinin önceden yatırılmış olması nedeniyle taşıtın soruşturma veya infaz memuru tarafından sağlanması halinde, karar vermeye yetkili makamın gerek görmesi üzerine, taşıt için ödenen ücretin mahalli rayice uygunluğu araştırılır.

Yevmiyelerin tam olarak ödenmesi

Madde 54 - Soruşturma ve infaz memurları ile gerektiğinde görevlendirilecek teknik eleman ve yardımcı personele, göreve gittikleri günler için sürelerine ve görevin belediye sınırları içinde veya dışında yapılmış olmasına bakılmaksızın, Harcırah Kanuna göre verilmesi gereken yevmiyeler tam olarak ödenir.

Kamu idareleri, kamu kurumları ve kamu kuruluşlarının talebi üzerine veya vali ve kaymakamlarca doğrudan yapılacak soruşturmalarda, soruşturma ve infazla görevlendirilecek personelin yevmiyeleri taşınmaz malın ait olduğu kamu idareleri, kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanır.

Birden çok iş, mümkün oldukça aynı günde yapılır. Bu durumda görülen işler aynı yerde ise yevmiyeler ve taşıt ücreti başvuranlar arasında eşit olarak paylaştırılır. İşler ayrı yerlerde ise, yevmiyeler eşit olarak paylaştırılmakla birlikte taşıt ücreti uzaklıkla orantılı olarak bölüştürülür.

Güvenlik görevlilerinin görevlendirilmesi

Madde 55 - Gerek soruşturmanın yapılmasını, gerekse kararın yerine getirilmesini güçleştirecek veya engelleyecek olay ve durumların ortaya çıkması ihtimali görüldüğünde, vali veya kaymakamın yazılı emri ile güvenlik kuvvetlerince mahallinde gerekli önlemler alınır.

Bu amaçla güvenlik kuvvetlerinin görevlendirilmesi halinde, bunlar için taşıt ücreti ve yevmiyelerini karşılamak üzere başvuruda bulunanlardan bir ücret talebinde bulunulmaz.

Sınır anlaşmazlıkları

Madde 56 - Taşınmaz mal aynı ile bağlı ilçeler arası sınır anlaşmazlığı bulunan bir yerde ise yetkili kaymakamlığı vali; iller arası sınır anlaşmazlığı bulunan bir yerde ise yetkili valiliği veya kaymakamlığı İçişleri Bakanlığı belirler.

Kanunun amacı tasarrufa ilişkin güvenliği ve kamu düzenini sağlamak olduğundan, taşınmaz malın sınır anlaşmazlığı olan bir yerde bulunması halinde; vali veya İçişleri Bakanlığı "Sınır, Mülki Ayrılma -Birleşme ve Köy Kurulması - Kaldırılmasına İlişkin Yönetmelik" hükümlerine bağlı kalmaksızın yetkili vali veya kaymakamlığı en süratli şekilde belirler. Sınır anlaşmazlığına ait işlemler daha sonra ilgili mevzuatına göre yürütülür.

İdari bağlılık değişiklikleri

Madde 57 - İdari bağlılık değişikliklerinde, evvelce bağlı bulunduğu ilçe kaymakamlığınca, merkez ilçe ise valilikçe o birim sınırları içindeki bir taşınmaz malla ilgili, yürürlükten kalkmış olan 2311 ve 5917 sayılı Kanunlara veya bu Kanuna göre verilmiş önleme kararları varsa, kararlar ve buna ait dosyalar birimin bağlandığı kaymakamlık veya valiliğe gönderilir. Kararların özet defterine yazılması

MADDE 58 - (Değişik:RG-18/6/2011-27968)

Verilen kararlar, şekli 8/6/2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği"nin bu konudaki hükümlerine uygun olarak elektronik ortamda hazırlanan Karar Özetleri Defterine yazılır. Kararların imzalı ve mühürlü birer örnekleri tarih ve sayı sırasına göre elektronik olarak bir dosyada saklanır.

Bu konudaki evrak, dosyasına bağlanmadan ve kaldırılmadan önce işlemlerin mevzuat esaslarına uygun olarak yapılıp yapılmadığı kontrol edilerek yazı işleri müdürü veya ilgili büro şefi tarafından "İşlem Tamamdır" şerhi konulup imzalanarak yazılı veya elektronik olarak dosyasında saklanır.

Dosyada bulunması gerekli evrak

Madde 59 - Bu Kanuna göre verilen kararlarla ilgili dosyalarda aşağıda sayılan evrak bulunur.

- a) (Değişik:RG-2/7/2010-27629) Tecavüz veya müdahalenin önlenmesi hakkında dilekçe veya elektronik başvuru.
- b) Soruşturma ve infaz memurları ile teknik eleman ve bilirkişi tayinine, yevmiyelerin ve taşıt ücretlerinin yatırılmasına ait yazı, makbuz ve senetler.
- c) Soruşturma gününün taraflara tebliğine ait tebellüğ belgeleri.
- d) Soruşturma evrakı.
- e) Karar.
- f) İnfazın yapılacağı yer, gün ve saatin taraflara tebliğine ilişkin tebellüğ belgeleri.
- g) Kararın taraflara tebliğine ait tebellüğ belgeleri.
- h) İnfaz tutanağı.
- i) Konu ve kararla ilgili diğer yazışmalar.
- j) Bedel takdiri, satış ilanı, açık artırmaya ilişkin tutanaklar, eşyanın muhafaza ve satışı ile ilgili giderlerle bankada açılan hesaba ilişkin belgeler.

Vergi, harç ve resimler

Madde 60 - Bu Kanuna göre verilen kararlar hiçbir vergi, harç ve resme tabi değildir.

Fihrist düzenlenmesi

Madde 61 - Valilik ve kaymakamlık bürolarınca, yürürlükten kalkmış olan 5917 sayılı Kanuna ve 3091 sayılı Kanuna göre verilmiş olan kararların bir fihristi yapılır. Fihristte, taşınmaz malın bulunduğu yer, tarafların ad ve soyadları ile kararın niteliği belirtilir.

Bu Kanuna göre yapılan başvurular, düzenlenen fihristin incelenmesi suretiyle, aynı yer için değişik veya mükerrer karar verilmesi önlenir.

Personelin eğitimi

Madde 62 - Kanunun uygulanmasında ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi ve uygulamada birlik sağlanması amacıyla, Bakanlıkça gerek görülen zamanlarda vali yardımcılarını ile kaymakamlar eğitime tabi tutulur. Bu eğitim faaliyetleri İller İdaresi Genel Müdürlüğü ile işbirliğinde bulunularak Eğitim Dairesi Başkanlığınca yürütülür.

(Değişik:RG-2/7/2010-27629) Valilik ve kaymakamlıklarca da her yıl Ocak ayında, soruşturma ve infaz işlerinde görevlendirilecek personel eğitime tabi tutularak, sonuç bir rapor halinde dosyasında muhafaza edilir.

Yürürlük

Madde 63 - 3091 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi uyarınca hazırlanmış olan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Taşınmaz Mal İçinde Bulunan Mütevacize Ait Eşyalar

Ek Madde 1 – Üzerindeki tecavüz veya müdahale men edilen taşınmaz mal içinde bulunan mütevacize ait eşya çıkarılarak mütevacize, vekiline veya bunlar hazır değilse mütevacizin aile efradından veya işçilerinden reşit bir kişiye tutanakla teslim edilir.

Bunlardan hiç birinin bulunmaması halinde anılan eşya, tutanak düzenlenmek suretiyle yediemin olarak zilyedin uhdesinde muhafaza altına alınır. Mütevacize hemen tebligat yapılarak eşyanın bulunduğu mahalde ise beş, değilse otuz gün içinde eşyayı teslim alması; aksi halde eşyanın açık artırma yolu ile satılacağı bildirilir.

Mütevacize tebligat yapılamaması halinde mütevacize, eşyanın otuz gün içinde alınması için genel hükümlere göre taşınmaz malın bulunduğu köy veya belediyede ilan ettirilir.

Süresi içinde müracaatı halinde eşya, mütevacize veya vekiline infaz memuru tarafından yerinde tutanakla teslim edilerek, tutanak dosyasına konur.

Varsa muhafazaya ilişkin masraflar ile infaz memuru yolluğu ve araç ücreti ile teslim ile ilişkin diğer masraflar eşyanın tesliminden önce mütevacizden tahsil edilir.

Verilen süre içinde teslim alınmayan eşyanın niteliği ve miktarı da göz önüne alınarak bedel takdiri yapmak, satış ilanı ve satışla ilgili işlemleri yürütmek için kaymakam, vali veya yetkili vali yardımcısı tarafından en az bir memur ve yeteri kadar bilirkişi görevlendirilir. İş ve işlemler tamamlandıktan sonra eşya açık artırma yoluyla satılır.

Muhafaza ve satışla ilgili bütün giderler belgelendirmek suretiyle satış bedelinden karşılanır. Artan para, mütevaciz hesabına Ziraat Bankasına yatırılır ve durum kendisine tebliğ edilir.

Bozulması ihtimali bulunan eşya, ilgili mülki idare amirinin onayı alınmak suretiyle tebligat yapılmaksızın, miktar tespiti ve bedel takdiri yapıldıktan sonra satılır.

Yürütme

Madde 64 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanlığı yürütür.

EK-8

4373 SAYILI TAŞKIN SULARA VE SU BASKINLARINA KARŞI KORUMA KANUNU

Madde 1. Yüksek seviye gösteren umumi ve hususi, kapalı veya akarsuların taşması ile su baskınlarına uğrayabilecek olan alanların sınırları Nafia vekaletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile tespit ve ilan edilir.

Madde 2. Birinci madde hükümlerine göre tespit ve ilan edilen alanların sınırları içinde suların akmasına engel olan bina, tesisler, fidan, ağaç, set, savak gibi manialarla değirmen ve sulama arkları hakkında aşağıdaki hükümler tatbik olunur.

a) Bina ve tesisler hakkında istimlak hükümlerine göre muamele yapılır. Bu bina ve tesislerin arsaları ve bitişik arazileri sahiplerinin faydalanabilecekleri durumda ise, bunların kıymetleri istimlak bedelinden indirilir ve arsa veya arazi sahiplerine terk edilir.

b) Fidan, ağaç ve asmalıklarla esaslı bent ve savaklar belediye sınırı içinde ise belediye encümeninin, bu sınır dışında ise vilayet daimi encümeninin seçeceği üç vukuf ehli tarafından kıymetleri takdir edilerek, bedelleri sahiplerine peşinen ödendikten sonra kaldırılır veya yıkılır. Bunların takdir olunan kıymetleri için tebliğ tarihinden itibaren beş gün zarfında ilgililerce vilayet idare heyetlerine itiraz edilebilir. Vilayet idare heyetlerinin nihayet 1 ay içinde karar vermeleri lazımdır. Bu kararlar icrayı durdurmaz. Ancak bu fıkra hükmü dairesinde kaldırılacak veya yıkılacak olan fidan, ağaç ve asmalıklarla bent ve savakların kısmen veya tamamen başka yerlere nakli için sahiplerine alakalı makamlara yazı ile vuku bulacak müracaatlar üzerine lüzumlu ve mümkün mühletler verilir. Bu hallerde takdir edilmiş olan bedellerden nakledilen kısımlara isabet eden miktarlar indirilir. Kaldırılan fidan, ağaç ve asmalıkların arazisi sahiplerine hiçbir suretle kullanılmayacak hale girmiş bulunursa, bunlar da (a) fıkrası hükümlerine göre istimlak olunur.

c) Yukarıdaki fıkralara göre takdir edilecek bedeller Nafia vekilliğince ödenir. Ancak Devlet ve belediyeye ve hususi idarelerle köy hükmi şahıslarına (veya vakıflar idaresine) ait olan bina, tesisler, fidan, ağaç ve asmalıklarla diğer manialar için hiçbir tazminat verilmez.

d) Adi bent ve setlerle çit, dolma, toprak birikintisi gibi manialar da hiçbir tazminat verilmeksizin kaldırılır.

e) Baskın alanlarını dışındaki değirmenlere, sınai tesislere ve akim alanlarına giden ve su baskın alansından geçen ark ve kanallarda zararlı olanların fenni icaplara uygun olarak düzeltilmeleri için sahiplerine kafi bir mühlet verilir. Bu mühletin sonunda düzeltilmedikleri takdirde yukarı ki hükümler tatbik olunur.

Madde 3. Birinci madde hükümleri dairesinde tespit ve ilan edilmiş olunun sınırlar içinde tesisat, inşaat veya tadilat yapmak, fidan veya ağaç dikmek yasaktır. Müsaade verilmesi Su İşleri Müdürünün bulunmayan yerlerde Nafia Müdürünün fenni mahzur olmadığı hakkında rapor vermiş olmasına bağlıdır.

Birinci fıkra hükmüne muhalif olarak izin istihsal edilmeden yapılan ve suyun akmasına veya su seviyesinin yükselmesine tesiri olan tesisat, inşaat veya tadilat, dikilen fidan veya ağaçlar mahalli Su İşleri Müdürünün, yoksa Nafia Müdürünün teklifi üzerine valinin kararı ile yıktırılır veya kaldırılır ve hususta yapılan masraflar sahiplerinden alınır.

EK-9

3194 SAYILI İMAR KANUNU

Madde 23. İskan hudutları içinde olup da, imar planında beldenin inkişafına ayrılmış bulunan alanlarda her ne şekilde olursa olsun, yapı izni verilebilmesi için;

a) Bu alanların imar planı esaslarına ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak parselasyon planlarının belediye encümeni veya il idare kurulunca tasdik edilmiş bulunması,

b) Plana ve bulunduğu bölgenin şartlarına göre yollarının, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısının yapılmış olması şarttır.

Ancak, bunlardan parselasyon planları tasdik edilmiş olmakla beraber yolu, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısı henüz yapılmamış olan yerlerde, ilgili idarenin izni halinde ve ilgili idarece hazırlanacak projeye uygun olarak yaptırımlara veya parselleri hizasına rastlayan

ve yönetmelikte belirtildiği şekilde hissesine düşen teknik alt yapı bedelini % 25 peşin ödeyip geri kalan %75'ini alt yapı hizmetinin ilgili idaresince tamamlanacağı tarihten en geç altı ay içinde ödemeyi taahhüt edenlere de yapı ruhsatı verilir. Kanalizasyon tesisinin yapı bitirilip kullanılmaya başlanacağı tarihe kadar yapılmaması halinde, fosseptik veya benzeri geçici bir tesis yaptırılması yoluna gidilir. Bu yapılmadığı takdirde yapıya kullanma izni verilemez. Ana tesis yapıldığında yapı sahibi veya sahipleri lağım ayaklarını bu tesise bağlamaya mecburdurlar. Toplu mesken alanlarında, ilgili şahıs veya kurumlarca ilgili idarenin izni ile bütünü inşa ve ikmal edilen teknik altyapının iki tarafındaki diğer parsellerin sahiplerinden, kendi parsellerine isabet eden bedel alınmadıkça, kendilerine yapı ruhsatı verilmez. Toplu mesken alanlarında altyapı tesisleri belediyelerce onaylı projesine göre ilgili şahıs veya kurumlarınca yapılmışsa belediyece altyapı hizmetleri sebebiyle hiçbir bedel alınmaz. Alınan bu paralar teknik altyapıyı yaptıranlara veya bu meblağı önceden ilgili idareye ödeyenlere aynen geri verilir. Şu kadar ki, bir yolun iki tarafındaki parsel sahipleri bahis konusu yol bedellerini ve bir kanalizasyon şebekesinden istifade eden veya etmesi gereken parsel sahipleri teknik altyapı bedellerini ilgili idareye vermedikçe ilgili idarenin bu tesisleri inşa ve ikmal mecburiyeti yoktur. Mevcut binalarda esaslı değişiklikler ve ilaveler yapılması da bu madde hükümlerine bağlı olmakla beraber, bunların tamirleri için yukarıdaki şartlar aranmaz.

Bu maddenin tatbikinde 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri tatbik olunur. Tatbikatla ilgili diğer hususlar imar yönetmeliğinde belirtilir. İmar planları ilke kararları ile yoğunluk ve yapı düzeninde düzeltme ve yenileme getirilen yerleşik alanlardaki uygulamada mevcut şehirselleme teknik ve sosyal altyapının tevsi ya da yenilenmesi gereken durumlarda, şehirselleme hizmetlerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen katılma payları bu hizmetlerden yararlanacak arsa, yapı ya da bina sahiplerinden usulünce alınır. İmar planlarında meskun alan olarak belirtilen yerlerde ise, gayrimenkul sahiplerince pis su mecralarının, yapının bulunduğu sokaktaki lağım şebekesine veya varsa umumi fosseptiğe bağlanması, lağım şebekesi veya umumi fosseptik olmayan yerlerde mahalli ihtiyaç ve vesaite göre ilgili idarece verilecek esaslar dahilinde gayrimenkulün içinde, lüzumlu tesisatın yapılması mecburidir. Bu bağlantılar mal sahibi tarafından ilgili idarece yapılacak tebligatla verilecek müddet zarfında yaptırılmadığı takdirde ilgili idare tarafından yıktırılır.

Madde 40. Arsalarda, evlerde vesaire yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevliid eden tesislerin hususi mecra, lağım, çukur, kuyu; mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir. Tebliğde belirtilen müddet içinde tebliğe riayet edilmediği takdirde belediye veya valilikçe mahzur giderilir; masrafı % 20 fazlasıyla arsa sahibinden alınır veya mahzur tevliid edenlerin faaliyeti durdurulur.

EK-10

2981 SAYILI İMAR VE GECEKONDU MEVZUATINA AYKIRI YAPILARA UYGULANACAK BAZI İŞLEMLER VE 6785 SAYILI İMAR KANUNUNUN BİR MADDESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN

Madde 4. İmar mevzuatına aykırı inşa edilmiş ve edilmekte olan yapılarla gecekondu, tabi tutulacakları işleme göre aşağıdaki gibi tasnif edilir:

- a) Muhafaza edilecekler,
- b) İslah edilerek muhafaza edilecekler,
- c) Bu Kanunun hükümlerinden yararlanamayacak olanlar.

Bu Kanunda belirlenen esaslara göre, muhafaza edilecek veya ıslah edilerek muhafaza edilecek yapılara bu Kanundaki mükellefiyetlerin yerine getirilmesi kaydı ile ruhsat ve kullanma izni verilir.

Madde 14 -Aşağıdaki durumlara uyan yapılar bu Kanun hükümlerinden yararlanamazlar:

a) Her ölçekte imar planında başka maksatla tahsis edilmiş alanlardaki sınaî kuruluşlara ait olmayan tehlikeli madde depoları ile imar planında tehlikeli madde depoları için ayrılmış yerlerde bu depolar dışındaki her türlü ruhsatsız yapılar,

b) 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun yapı yasağı koyduğu alanlarda veya Milli Savunma Bakanlığına tahsisli olan veya tahsisli olarak Milli Savunma Bakanlığınca kullanılmakta olan arsa ve araziler üzerinde inşa edilen yapılardan; bu Kanunun

yürürlüğe giriş tarihinden itibaren 1 yıl içinde askeri makamlardan muhafazası için izin alınamayan yapılar,

c) 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca ilan edilmiş bulunan "Turizm Alanlarında" ve "Turizm Merkezlerinde" imar mevzuatına aykırı inşa edilmiş veya inşası devam eden ancak bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde yürürlükteki çeşitli ölçekli imar planlarıyla getirilmiş bulunan kararlara uygun hale getirilmeyen yapılar.

d) 5 Haziran 1945 tarih ve 4749 sayılı Kanunla onaylanmış bulunan "Sivil Havacılık Anlaşması" nın 14 sayılı teknik mania esaslarına uymayan ve havaalanları civarında uygulanmak üzere 7 Ağustos 1978 tarih ve 7/16130 sayılı Kararnameye göre Ulaştırma Bakanlığınca 1/1000 ölçekli harita üzerinde sınırları belirlenecek alan içinde bulunup da yapımcı veya yapı sahibine yapılan tebliğden itibaren 1 yıllık süre içinde tebliğ esaslarına uygun hale getirilmeyen yapılar.

e) İçme ve kullanma suyu temin edilen ve edilecek olan baraj, göl, gölet gibi satıh da bulunan su kaynaklarının mutlak ve kısa mesafeli koruma alanı ve içme ve kullanma suyu temin edilen yeraltı su kaynakları etrafında bırakılan koruma alanı içerisindeki yapılar,

f) 2 Haziran 1981 tarihinden sonra yapılan gecekondular ile 1 Ekim 1983 tarihinden sonra inşasına başlanan imar mevzuatına aykırı yapılar,

g) Karayolları kamulaştırma sınırına tecavüz edilen ve konut olarak kullanılan yapılarla kamulaştırma sınırına 10 m' den daha yakın olan ve konut dışı maksatlarla kullanılan yapılar. (Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde mal sahiplerine tebliğ edilmesinden en geç onsekiz ay içinde tecavüz durumları giderilmeyen yapılar bu Kanunun 4 üncü maddesinin (c) bendi kapsamına girer.)

h) TCDD Genel Müdürlüğü mülkiyetinde bulunan gar, istasyon, lojman, liman alanlarıyla demiryolu güzergahları üzerinde TCDD Genel Müdürlüğünün izni alınmadan yapılan yapılar,

i) Kıyı tanımına giren yerlerde gerçek kişilere veya hukuk tüzel kişilerine ait yapılar

EK-11

2872 SAYILI ÇEVRE KANUNU

Madde 3 -(Değişik: 26/4/2006 - 5491/3 md.): Çevrenin korunmasına, iyileştirilmesine ve kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkeler şunlardır:

a) Başta idare, meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere herkes, çevrenin korunması ve kirliliğin önlenmesi ile görevli olup bu konuda alınacak tedbirlere ve belirlenen esaslara uymakla yükümlüdürler.

b) Çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette; Bakanlık ve yerel yönetimler, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparlar.

c) Arazi ve kaynak kullanım kararlarını veren ve proje değerlendirmesi yapan yetkili kuruluşlar, karar alma süreçlerinde sürdürülebilir kalkınma ilkesini gözetirler.

d) Yapılacak ekonomik faaliyetlerin faydası ile doğal kaynaklar üzerindeki etkisi sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde uzun dönemli olarak değerlendirilir.

e) Çevre politikalarının oluşmasında katılım hakkı esastır. Bakanlık ve yerel yönetimler; meslek odaları, birlikler, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlüdür.

f) Her türlü faaliyet sırasında doğal kaynakların ve enerjinin verimli bir şekilde kullanılması amacıyla atık oluşumunu kaynağında azaltan ve atıkların geri kazanılmasını sağlayan çevre ile uyumlu teknolojilerin kullanılması esastır.

g) Kirlenme ve bozulmanın önlenmesi, sınırlandırılması, giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan harcamalar kirlüten veya bozulmaya sebep olan tarafından karşılanır. Kirlütenin kirlenmeyi veya bozulmayı durdurmak, gidermek veya azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması sebebiyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan gerekli harcamalar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kirletenden tahsil edilir.

h) Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve giderilmesi için uyulması zorunlu standartlar ile vergi, harç, katılma payı, yenilenebilir enerji kaynaklarının ve temiz teknolojilerin teşviki, emisyon ücreti ve kirlenme bedeli alınması, karbon ticareti gibi piyasaya dayalı mekanizmalar ile ekonomik araçlar ve teşvikler kullanılır.

ı) Bölgesel ve küresel çevre problemlerinin çözümüne yönelik olarak taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar sonucu ortaya çıkan ulusal hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın koordinasyonunda yapılır.

Gerçek ve tüzel kişiler, bu düzenlemeler sonucu ortaya çıkabilecek maliyetleri karşılamakla yükümlüdür.

j) Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik gerekli teknik, idarî, malî ve hukukî düzenlemeler Bakanlığın koordinasyonunda yapılır. 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu kapsamındaki konular Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından yürütülür.

Madde 8. Her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır.

Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekle; kirlenmenin meydana geldiği hallerde kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Madde 15. (Değişik: 26/4/2006 - 5491/12 md.). Bu Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırı davranışlara söz konusu aykırı faaliyeti düzeltmek üzere Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından bir defaya mahsus olmak üzere esasları yönetmelikle belirlenen ve bir yılı aşmamak üzere süre verilebilir.

Faaliyet; süre verilmemesi halinde derhal, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından kısmen veya tamamen, sürekli veya süresiz olarak durdurulur. Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan faaliyetler süre verilmeksizin durdurulur.

Çevresel Etki Değerlendirmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetler Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetler ise mahallin en büyük mülkî amiri tarafından süre verilmeksizin durdurulur.

Süre verilmesi ve faaliyetin durdurulması, bu Kanunda öngörülen cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez.

Madde 28. Çevreyi kirletenler ve çevreye zarar verenler sebep oldukları kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur şartı aranmaksızın sorumludurlar.

Kirlenenin, meydana gelen zararlardan ötürü genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır.

(Ek fıkra: 26/4/2006 - 5491/19 md.) Çevreye verilen zararların tazminine ilişkin talepler zarar görenin zararı ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren beş yıl sonra zamanaşımına uğrar.

Madde 30 (Değişik: 26/4/2006 - 5491/21 md.) . Çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteyebilir. Herkes, 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında çevreye ilişkin bilgilere ulaşma hakkına sahiptir. Ancak, açıklanması halinde üreme alanları, nadir türler gibi çevresel değerlere zarar verecek bilgilere ilişkin talepler de bu Kanun kapsamında reddedilebilir.

SU KİRLİLİĞİ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

İçme ve Kullanma Suyu Temin Edilen Kıta İçi Yüzeysel Sularla İlgili Kirletme Yasakları

Madde 16. "İçme ve kullanma suyu rezervuarları ve benzeri su kaynaklarının korunmasında, kaynağın ve havzasının özellikleri bilimsel çalışmalar ile değerlendirilerek, koruma alanlarının tanımı ve koruma esasları ile ilgili olarak her kaynak ve havzasına ilişkin özel hükümler getirilinceye kadar aşağıda verilen genel ilkeler ve koruma alanları geçerlidir. Özel hükümler Bakanlıkça veya Bakanlıkla koordineli olarak Valiliklerce, Büyükşehir Belediyelerine içme ve kullanma suyu temin edilen havzalarda Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüklerince yapılır/yaptırılır. Özel hükümlerin ilgili imar planlarında ve çevre düzeni planında aynen yer alması ve idare tarafından uygulanması esastır."

a) Artılsa dahi içme ve kullanma suyu rezervuarına atıksuların deşarjına izin verilmez.
b) Her türlü katı atık ve artıklar bu tür su kaynaklarına atılamaz ve atılmasına izin verilemez.

c) Akaryakıt ile çalışan kayık, motor ve benzeri araçların kullanılmasına izin verilmez. Yelkenli, kürekli veya akümülatör ile çalışan vasıtalar ve sallara izin verilebilir.

Ancak, göl yüzey alanının çok büyük olması sebebiyle yöre halkının; güvenlik, toplu taşıma, su ürünleri çıkarılması gibi gerekli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, akaryakıt ile çalışacak su araçlarının kullanılmasına su alma yapısına 300 metreden daha yakın olmamak şartıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce izin verilebilir. Bu amaçla kullanılacak araçlarda oluşabilecek her türlü atıksu ve sintine suyunun arıtıldıktan sonra bile içme ve kullanma suyu rezervuarına boşaltılması yasaktır.

d) İçme ve kullanma suyu rezervuarlarının su toplama havzaları içinde bulunan devlete, belediyelere ve kamuya ait araziler koruma alanları için verilen kısıtlamalara tabidir.

Ancak askeri tesisler için bu kısıtlamalar, Millî Savunma Bakanlığı ile Bakanlıkça ayrıca belirlenir.

e) Yüzme, balık tutma, avlanma, piknik yapmaya, su alma noktasına 300 metreden daha yakın olan yerlerde izin verilemez.

f) İçme ve kullanma suyu temin edilen rezervuarlarda su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliğinin yapılması yasaktır. Ancak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce ekonomik bölge oluşturulan rezervuarlarda, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile müştereken belirlenen uygulama esasları çerçevesinde Bakanlıktan olumlu görüş almak kaydıyla su ürünleri avcılığına ve maksimum su seviyesindeki göl alanı 75.000 ha'dan büyük baraj göllerinde minimum su kotundaki rezervuar alanının %0,1'ine kadar alanda su ürünleri yetiştiriciliğine izin verilebilir. İçme suyu alma yapısına en az 1000 metreden daha yakın olan alanlarda ve bu yapıların bulunduğu koylarda su ürünleri yetiştiriciliği yapılamaz."

g) Derelerden kum ve çakıl çıkarılması amacıyla kum ocağı açılmasına izin verilmez.

Mutlak Koruma Alanı

Madde 17. "Mutlak koruma alanı, içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 300 metre genişliğindeki şerittir. Söz konusu alanın sınırının su toplama havzası sınırını aşması hâlinde, mutlak koruma alanı havza sınırında son bulur. Bu alanda aşağıda belirtilen koruma tedbirleri alınır,"

a) Maksimum su seviyesinden itibaren 300 metre genişliğindeki şerit kamulaştırılır. Kamulaştırma suyu kullanan idare veya idarelerce yapılır. Ancak 1988 yılı veya su temin projesinin yatırım programına alındığı tarih itibarıyla mevcut olan yapılarda bu alanda kamulaştırma yapılıncaya kadar, yapı inşaat alanında değişiklik yapmamak ve kullanım maksadını değiştirmemek şartıyla gerekli bakım onarım yapılabilir."

b) İçme ve kullanma suyu projesine ve mevcut yapıların kanalizasyon sistemlerine ait mecburi teknik tesisler hariç olmak üzere, bu alanda hiçbir yapı yapılamaz. Bu alanda kalan mevcut yapılar dondurulmuştur.

c) Çevre düzeni planına uyularak, bu alan içinde gölden faydalanma, piknik, yüzme, balık tutma ve avlanma ihtiyaçları için cepler teşkil edilir. Bu cepler su alma yapısına 300 metreden daha yakın olamaz.

d) Kamulaştırmayı yapan idarece gerekli görülen yerlerde alan çitle çevrilir veya koruma alanı teşkil edilir.

Kısa Mesafeli Koruma Alanı

Madde 18. Kısa mesafeli koruma alanı, içme ve kullanma suyu rezervuarlarının mutlak koruma alanı sınırından itibaren 700 metre genişliğindeki şerittir. Söz konusu alan sınırının, su toplama havzası sınırını aşması hâlinde, kısa mesafeli koruma alanı havza sınırında son bulur. Kısa mesafeli koruma alanı içinde;"

a) Turizm, iskan ve sanayi yerleşmelerine izin verilemez.

b) Her türlü katı atık ve artıkların depolanmasına ve atılmasına izin verilemez.

c) Bu Yönetmeliğin 17 nci maddesinin (b) bendinde anılan mecburi teknik tesisler ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren uygulamalar dışında hafriyat yapılamaz.

d) Sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilemez. Bu alanda kalan mevcut yapılar dondurulmuştur. Dondurulan binalarda mevcut yapı inşaat alanında değişiklik yapmamak ve kullanım maksadını değiştirmemek şartıyla gerekli tadilat ve bakım yapılabilir."

e) Bu alanın rekreasyon ve piknik amacıyla kullanılmasına dönük kamu yararlı ve günü birlik turizm ihtiyacına cevap verecek, sökülüp takılabilir elemanlardan meydana gelen, geçici nitelikte kır kahvesi, büfe gibi yapılara, suyu kullanan idarece onanmış çevre düzeni ve uygulama planlarına ve plan kararlarına uygun olarak izin verilebilir.

f) Bu alanda yapılacak ifrazlardan sonra elde edilecek her parsel 10000 m² den küçük olamaz. (e) bendinde belirtilen nitelikteki yapıların kapalı kısımlarının toplam alanı her parselde 100 m² yi geçemez.

g) (e) bendinde belirtilen yapıların atık suları, Sağlık Bakanlığının 13/3/1971 tarihli ve 13783 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik hükümlerine göre yapılacak olan sızdırmaz nitelikteki fosseptiklerde toplanır ve atıksu altyapı tesisine verilir.

h) Suni gübre ve tarım ilaçları kullanmamak şartıyla, hayvancılık ile ilgili yapılar hariç olmak üzere kontrollü otlatmaya ve diğer tarımsal faaliyetlere Tarım ve Köyişleri Bakanlığının kontrol ve denetiminde izin verilir. Ayrıca erozyonu azaltıcı metotların uygulanması esastır.

ı) Zorunlu hallerde, imar planı gereği yapılacak yolların bu alandan geçecek olan kısımlarında sadece ulaşım ile ilgili işlevlerine gerekli tedbirlerin alınması şartı ile izin verilebilir. Dinlenme tesisi, akaryakıt istasyonu ve benzeri tesisler yapılamaz.

j) Bu alanda 4/9/1988 tarihinden veya kaynağın içme ve kullanma suyu kapsamına alındığı tarihten önce mevcut olan yerleşim ve sanayi tesislerinden kaynaklanan atık suların havza dışına çıkartılması esastır.

Orta Mesafeli Koruma Alanı

Madde 19. Orta mesafeli koruma alanı içme ve kullanma suyu rezervuarlarının kısa mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 1 kilometre genişliğindeki şerittir. Söz konusu alan sınırının su toplama havzası sınırını aşması halinde, orta mesafeli koruma alanı havza sınırında son bulur. Bu alandaki koruma tedbirleri aşağıda belirtilmiştir;

a) Bu alanda hiçbir sanayi kuruluşuna ve iskâna izin verilemez.

b) Bu alanda yapılacak ifrazlardan sonra elde edilecek her parsel 5000 m² den küçük olamaz. Bu parsellerin tapu ve kadastro veya tapulama haritasında bulunan bir yola, yapılan ifrazdan sonra en az 25 metre cephesi bulunması mecburidir.

c) Bu alanda bulunan parsellerde sıhhi ve estetik mahzur bulunmadığı takdirde; parsel sathının %5 inden fazla yer işgal etmemek, inşaat alanları toplamı 2 katta 250 m² yi, saçak seviyelerinin tabii zeminden yüksekliği h = 6.50 metreyi aşmamak, yola ve parsel sınırlarına 5 metreden fazla yaklaşmamak şartı ile, bir ailenin oturmasına mahsus bağ veya sayfiye evleri yapılmasına izin verilebilir.

Bu alanda ayrıca, yerleşik halkın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla entegre tesis niteliğinde olmayan mandıra, kümes, ahır, ağıl, su ve yem depoları, hububat depoları, gübre ve silaj çukurları, arıhaneler ve un değirmenleri gibi konut dışı yapılara, mahreç aldığı yola 10

metreden, parsel hudutlarına 5 metreden fazla yaklaşmamak ve inşaat alanı kat sayısı % 40 ı ve yapı yüksekliği $h = 6.50$ metreyi geçmemek şartı ile suyu kullanan idarece izin verilebilir. Beton temel ve çelik seralar yaklaşma mesafelerine uyulmak şartı ile inşaat alanı katsayısına tabi değildir.

Beton temel ve çelik çatı dışındaki basit örtü mahiyetindeki seralar ise yukarıda belirtilen çekme mesafeleri ve inşaat alanı katsayısına tabi değildir. Bu tesisler hakkında başka bir amaçla kullanılmayacağı hususunda tesis sahiplerince Valiliğe noter tasdikli yazılı taahhütte bulunulması ve uygun görüşünün alınması gerekmektedir. Bu maddede anılan yapılar ilgili Bakanlık ve kuruluşlarca hazırlanmış bulunan 1/50 veya 1/100 ölçekli tip projeler üzerinden yapılabilir. Ayrıca tüm yapıların imar mevzuatına uygun olarak yapılması gerekir.

Bu alandaki köylerin 1/1000 ölçekli uygulama imar planları yapılıncaya kadar köy yerleşik alan sınırları içinde yapılaşmaya izin verilmez. Ancak, 1/1000 ölçekli uygulama imar planları yapımından sonra köy yerleşik alan sınırları içinde yapılacak yapılara, taban alanı katsayısı 0.40, toplam inşaat alanı 200 metre kare, yükseklik 6.50 metreden fazla olmamak koşuluyla, ilgili idarece izin verilebilir. Bu alanlarda minimum ifraz 300 metre kare olup, ifraz suretiyle sokak ihdas edilemez ve kadastroda mevcut yol dışında yeni yol oluşturacak ifraza izin verilmez."

d) (c) bendinde belirtilen tesislerin atık suları, ancak teknik usuller tebliğinde verilen sulama suyu kalite kriterlerine uygun olarak arıtıldıktan sonra sulamada kullanılabilir.

e) Hiçbir şekilde maden ocağı açılmasına ve işletilmesine izin verilmez

f) Bu alanda suni gübre ve tarım ilaçları kullanılamaz.

g) Bu alanda hiçbir surette katı atık ve artıkların depolanmasına ve atılmasına izin verilemez.

h) İmar planı gereği yapılacak yolların bu alandan geçirilecek kısımlarında sadece ulaşım ile ilgili fonksiyonlarına izin verilir. Akaryakıt istasyonu yapılamaz.

ı) Bu alanda 4/9/1988 tarihinden veya kaynağın içme ve kullanma suyu kapsamına alındığı tarihten önce mevcut olan yerleşim ve sanayi tesislerinden kaynaklanan atık suların havza dışına çıkartılması esastır.

Uzun Mesafeli Koruma Alanı

Madde 20. İçme ve kullanma suyu rezervuarının yukarıda tanımlanan koruma alanlarının dışında kalan su toplama havzasının tümü uzun mesafeli koruma alanıdır. Bu alanda aşağıda belirtilen tedbirler alınır.

a) Bu alanın, orta mesafeli koruma alanı sınırından itibaren yatay olarak 3 kilometre genişliğindeki kısmında tamamen kuru tipte çalışan, tehlikeli atık üretmeyen ve endüstriyel atıksu oluşturmeyen sanayi kuruluşlarına izin verilebilir. Bu tesislerden kaynaklanacak katı atık ve hava emisyonunun rezervuarın kalitesini etkilemeyecek ölçüde ve şekilde uygun bertarafının sağlanması gerekir. Çöp depolama alanlarına ve bertaraf tesislerine izin verilmez. Turizm ve iskâna 19 uncu maddede belirlendiği şekilde izin verilir.

Bu alanda galeri yöntemi patlatmalar, kimyasal ve metalurjik zenginleştirme işlemleri yapılamaz. Madenlerin çıkarılmasına; sağlık açısından sakınca bulunmaması, mevcut su kalitesini bozmayacak şekilde çıkartılması, faaliyet sonunda arazinin doğaya geri kazandırılarak terk edileceği hususunda faaliyet sahiplerince Bakanlığa noter tasdikli yazılı taahhütte bulunulması şartları ile izin verilebilir.

Bu alandaki faaliyetlerden oluşan atıksuların; bu Yönetmelikte belirtilen ilgili sektörün alıcı ortama deşarj standartlarını sağlayarak havza dışına çıkartılması ya da geri dönüşümlü olarak kullanılması zorunludur."

b) (a) bendinde belirtilen alanın bittiği yerden itibaren su toplama havzasının sınırına kadar olan alandaki faaliyetlerden kaynaklanan atıksuların, Yönetmelikteki Tablo 5'ten Tablo 21'e kadar olan deşarj standartlarını sağlayarak havza dışına çıkarılması veya geri dönüşümlü olarak kullanılması zorunludur.

Ancak, 4/9/1988 tarihinden veya kaynağın içme ve kullanma suyu kapsamına alındığı tarihten önce bu alanda mevcut olup, uzun mesafeli koruma alanında kalan tesislerden sıvı, gaz ve katı atıklarını ilgili idare tarafından uygun görülen ekonomik uygulanabilirliği ispatlanmış ileri

teknoloji seviyesinde arıtma ve bertaraf teknikleri ile uzaklaştırılmasını sağlayanlarda bu esaslar aranmaz.

Bu alanda çöp depolama ve bertaraf alanları Bakanlığın uygun görüşü alınarak yapılabilir."

Göllerle İlgili Kirletme Yasakları

Madde 21. İçme ve kullanma suyu temini dışındaki amaçlarla yapılmış olan rezervuarlar ile bu amaçlar dışında kullanılan göl ve göletlere, arıtılmamış evsel ve endüstriyel nitelikli atıksular verilemez.

Ayrıca, göllere atıksu deşarjı ile ilgili olarak bu Yönetmeliğin 33, 34 ve 35 inci maddelerinde belirtilen esaslar uyarınca derin deniz deşarjı kriterleri uygulanamaz.

Arıtılmış evsel atıksuların tam arıtma ilkelerine göre sağlamaları gereken deşarj standartları, bu Yönetmeliğin 32 nci maddesinde verilmiştir. Ayrıca toplam koliform ve ötrofikasyona yol açan azot ve fosfor elementlerinin alıcı göl ortamındaki tolere edilebilen sınırlara uyması esastır. Bakanlık, özellikle kirlilik ve ötrofikasyon kontrolü açısından göllere verilecek evsel ve endüstriyel atıksuların bu Yönetmeliğin 31 inci ve 32 nci maddeleri uyarınca gerekli deşarj standartlarını sağlamak amacıyla 8/1/2006 tarihli ve 26047 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği'nde belirtilen deşarj standartlarını sağlayacak bir ileri arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra göllere ve/veya bu kaynakları besleyen akarsulara deşarj edilmesini ister. Bu konuda yapılacak yatırımların çok yüksek bulunması hâlinde, ekonomik kıyaslaması yapılmak kaydıyla, atıksuların söz konusu gölün su toplama havzası dışına kollektör veya kapalı kanal sistemleriyle tahliyesi yapılır. Alınan bütün bu tedbirlere rağmen, alıcı ortam olarak göl sularının kalitesi bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Tablo 2'de istenen düzeylere ulaşmadığı takdirde, su kalitesinin düzenlenmesi amacıyla bir havza koruma planı hazırlanır. Bu yolla hazırlanacak koruyucu plana uyulması esastır."

Yeraltı Suları ile İlgili Kirletme Yasakları ve Düzenlemeler

Madde 22. Yeraltı sularının kullanılması ve korunmasına ilişkin 16 Aralık 1960 tarihli ve 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun ile Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne verilen yetki ve sorumluluklar saklı kalmak üzere, yeraltı suyu korunmasına ilişkin özel planlama esasları getirilinceye kadar aşağıda söz edilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekir;

a) Yeraltı suyu hangi sınıftan olursa olsun, kalitesinde meydana gelen değişiklik ve bozulmalarda, kirleticili kaynak belirlenir ve kirleticilere 2872 sayılı Kanunun 20, 21 ve 23 üncü maddeleri uyarınca cezai işlem yapılır.

b) Bütün deniz kıyısı bölgelerinde, yeraltı suyu kalitesinin korunması amacıyla, tuzlu su girişimini önleyecek emniyetli çekim tespitlerinin yapılması gereklidir. Emniyetli çekim değerinin aşılmasına yol açan kaçak kuyular, idare tarafından belirlenerek kapatılır. Bu işlemi yapan gerçek ve tüzel kişilerin eylemi kirletme yasağı kapsamına girer.

c) Kalıcı nitelikteki kirleticilerin yer altı sularının kalitesini bozacak şekilde yüzeysel sulardan süzülme yolu ile kuyu ve drenlerden ortaya çıktığı veya çıkması muhtemel olduğu durumlarda Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliğinde yer alan deşarj limitlerinde kısıtlamaya gidilebilir."

d) Sınıf YAS I ve Sınıf YAS II grubu yeraltı sularının alındığı kuyu, pınar ve infiltrasyon galerilerinin toplu içme suyu temini amacıyla kullanılanların, 50 metreden daha yakın mesafelerde hiçbir yapıya, katı ve sıvı atık boşaltımına ve geçişe izin verilmez. Bu koruma tedbirini uygulayabilmek için yeraltı suyu kaynağının 50 metre çevresi dikenli tel ile çevrilir.

e) Koruma alanının büyüklüğü yerel şartlar dikkate alınarak idarece azaltılabilir ya da arttırılabilir. Gerekli hallerde ikinci bir koruma bandı oluşturularak, bu alanın yapılaşmaya izin verilmeksizin yalnızca geçiş, rekreasyon gibi amaçlarla kullanımına izin verilebilir.

f) Koruma bantlarının oluşturulmasına hâlihazırdaki durum, yukarıda (a), (b), (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen tedbirlerin uygulanmasına izin vermiyorsa, bu durumda yapıların kamulaştırılmasına çalışılır. Bunun mümkün olmaması halinde, koruma alanı içinde atık boşaltımını engelleyecek tedbirler alınır.

g) Atıksularla veya yağmur suları ile çözünerek yeraltı suyuna taşınabilecek nitelikteki maddeler yeraltı suyu besleme havzası içerisinde zeminde doğrudan depolanamaz.

h) İçme ve kullanma suyu temin edilen Sınıf YAS I ve Sınıf YAS II grubu yeraltı sularının alındığı kuyuların etrafında oluşturulan 50 metrelik koruma alanı tapu kaydına işlenir."

ı) Yeraltı sularının kirlenmemesi için tedbir almak amacıyla her türlü kimyasal madde, proses ve arıtma çamurları ve çöp çürütme tankları özel atıklar ve benzeri maddelerin depolama tankları sızdırmaz nitelikli olarak yapılır.

j) Atıksularla sulama yapıldığı takdirde, sulama suyu miktarı ve sulama programı bu suların yeraltı suyuna sızarak kalıcı bir kirlenmeye yol açma tehlikesini en aza indirecek şekilde düzenlenir.

k) Özellikle yeraltı sularının içme suyu amacıyla kullanıldığı yörelerde, kullanılan tarım ilaçlarının doğal şartlarda parçalanabilir ve canlılarda uzun süreli birikim yapmayacak türden olması gerekir. Bunların kullanımı konusunda, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimlerinden izin alınır

l) Gübrelemede, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili birimlerince gerekli miktar hesapları detaylı olarak belirlenir ve fazla gübre kullanılmamasına ilişkin denetlemeler yapılır.

m) Radyoaktif izleyiciler kullanılması gerektiğinde, su kirlenmesine sebep olmayacak izleyiciler kullanılır.

n) Tehlikeli maddelerin kullanıldığı faaliyetler sırasında, kaza ihtimali göz önüne alınarak, yeraltı suyu kirlenmesine engel olacak tedbirler alınır."

o) Yeraltı suyu rezervlerine haiz aküfer karakterindeki her türlü formasyonlardan malzeme temini yasaktır. Ancak Yeraltı suyu beslenme havzalarından malzeme teminine Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün uygun görüşü alınarak izin verilebilir.

p) Yeraltı suyuna arıtılmış dahi olsa doğrudan atık su deşarjı yapılamaz. Yeraltı suyuna yapay besleme, yeraltı sularına ilişkin mevzuat hükümlerine göre yapılır.

Alıcı ortama doğrudan boşaltım esasları

Madde 26 - Atıksuların nitelik ve niceliklerinin kontrolü, kirliliğin azaltılması ve arıtılması, verilen atıksu deşarj standartlarına uyulup uyulmadığı hususunun uygun aralıklarla ve düzenli bir biçimde gözlenmesi ve belgelenmesi kirletenin sorumluluk ve yükümlülüğündedir. Standartlara uyumun kontrolü açısından, kirleten tarafından yaptırılan bu ölçümler beş yıl süreyle saklanır. İdare, bu yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğini, gerekiyorsa kendi ölçümleriyle denetler. İdare tarafından denetim amacıyla yapılan ölçümlerin masrafı kirleten tarafından karşılanır.

Alıcı ortamlarda kirlenmenin önlenmesi için yapılacak uygulamalarda aşağıdaki genel esaslar geçerlidir.

a) Atıksu altyapı tesisi bulunan yörelerde endüstri kuruluşları kanalizasyon sistemine bağlantı esaslarına uyulmak şartıyla, atıksularını kentsel kanalizasyon sistemine deşarj edebilirler. Kent dışında kalan ve doğrudan alıcı ortama deşarj yapan atıksu kaynakları için münferit veya ortak arıtma tesisleri yapılarak bunların atıksularının arıtılması gereklidir. Kent içinde veya dışında bulunan ve benzer nitelikte atıksu üreten endüstriler için ortak atıksu altyapı tesisi kurularak ortak arıtma imkânları incelenir ve değerlendirilir.

b) Deşarj standartlarının sağlanması amacıyla, atıksuların yağmur suları, soğutma suları, az kirli yıkama suları ve buna benzer az kirli sularla seyreltilmesi yasaktır.

c) Bu Yönetmeliğin 31 inci maddesinde yer alan sektörlerden atık sularında tehlikeli madde bulunanlar, Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği hükümleri kapsamında Tehlikeli Madde Deşarj İzin Belgesi için ilgili idareye başvururlar.

d) Her türlü katı atık ve artıklarla, arıtma çamurları ve fosseptik çamurlarının alıcı su ortamlarına boşaltılmaları yasaktır.

e) Gerçek veya tüzel kişiler, faaliyet türlerine göre, alıcı ortama verdikleri atıksular için bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Tablo 5'ten Tablo 21'e kadar konulan deşarj standartlarını sağlamakla yükümlüdürler.

f) Aynı sanayi kuruluşu içinde birden fazla sektörün bulunması ya da aynı sektörün alt sektörlerinin bulunması hâlinde, endüstriyel nitelikli atık su debisi en yüksek olan sektörün alıcı

ortama deşarj standartlarının verildiğı tablodaki parametre değerleri esas alınır. Ancak atıksu debisi düşük olan sektör için Yönetmelikte verilen parametrelerden her hangi biri alıcı ortama deşarj için esas alınan tabloda bulunmuyor ise, bulunmayan parametreler deşarj iznine esas olan tabloya ilave edilir. Sanayi kuruluşlarının endüstriyel nitelikli atıksuları, bu kuruluşa ait evsel nitelikli atıksularla birlikte arıtılıyorsa; evsel nitelikli atıksuyun miktarına bakılmaksızın, ilgili sanayi kuruluşu için verilen deşarj standartları uygulanır.

g) Sulama kanallarına arıtılmış atıksu deşarjında, alıcı ortama doğrudan boşaltımda uygulanan hükümler aynen geçerlidir. Ancak, sulama kanallarına arıtılmış atık su deşarjında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün uygun görüşünün alınması gereklidir."

Alıcı ortama doğrudan boşaltım

Madde 27. Türkiye’de kurulu halde bulunan endüstri tipleri, küçük sanayi bölgeleri, organize sanayi bölgeleri ve diğer küçük işletmeler göz önüne alınarak, standartlar endüstri bazında ayrı ayrı hazırlanmıştır. Çeşitli endüstriyel atıksular karışımı ise, karışık endüstriler sektörü olarak ayrıca grup standartlarıyla temsil edilmektedir.

Evsel nitelikli atıksuların alıcı su ortamlarına deşarjlarında uyulması gereken standart değerler de Tablo 21 de verilmiştir.

Doğal olarak kendiliğinden çıkan sıcak ve mineralli sulardan veya herhangi bir su ortamından alarak kullandıkları suyun kalitesini hiçbir şekilde değiştirmeden aynı su ortamına deşarj ettiklerini belgeleyen kurum, kuruluş ve işletmeler, bu kapsama giren su miktarı için deşarj standartlarını ihlal etmemiş sayılırlar. Ancak bu işletmelerin yukarıda belirtilenden başka kalitede ayrı bir su kaynağını kullanmaları veya atıksu üretmeleri halinde bu istisna hükmü, kalitesi değiştirilerek atılan miktardaki sular için geçersizdir.

Kurum, kuruluş ve işletmeler, kendi gruplarına ait deşarj standartlarına kıyasla daha kirli suları alıp kullandıklarında, boşalttıkları atıksuyun kullanıma aldıkları sudan daha kirli olmamasını sağlamakla yükümlü tutulurlar.

Yeraltından çıkarılarak enerji üretme ve ısıtma gibi çeşitli amaçlarla kullanılan jeotermal kaynak sularının debisi 10 L/sn ve üzerinde ise suyun alındığı formasyona reenjeksiyon ile bertaraf edilmesi zorunludur. Reenjeksiyon ile bertaraf etmeyenlere işletme ruhsatı verilemez. Ancak, reenjeksiyonun mümkün olmadığının bilimsel olarak ispatlanması hâlinde; alıcı ortama deşarj edilecek olan suların içerisinde çözülmüş hâlde bulunan mineral ve elementlerin miktarlarının belirlenmesi için yapılacak jeokimyasal analizlerin sonucuna göre Bakanlıkça belirlenecek deşarj standartları esas alınarak izin verilebilir."

Arıtılmış Atıksuların Sulamada Kullanımı

Madde 28. Sulama suyunun kıt olduğu ve ekonomik değer taşıdığı yörelerde, Su Kirliliğı Kontrolü Yönetmeliğı Teknik Usuller Tebliğinde verilen sulama suyu kalite kriterlerini sağlayacak derecede arıtılmış atıksuların, sulama suyu olarak kullanılması teşvik edilir. Bu amaçla uygulanacak ön işlemler ve yapılması gereken incelemeler Teknik Usuller Tebliğine göre yapılır. Bir atıksu kütlesinin bu tür kullanımlara uygunluğu, valilikçe il çevre ve orman müdürlüğü, il tarım müdürlüğü ve devlet su işleri bölge müdürlüğünden oluşturulacak komisyonca belirlenir.

Alıcı ortama atıksu deşarj izni

Madde 37 - Bu Yönetmelik esaslarına uymak şartı ile, alıcı ortama her türlü evsel ve/veya endüstriyel nitelikli atıksuların doğrudan deşarjı için idareden izin alınması mecburidir. Her atıksu deşarjı için bu Yönetmelik çerçevesinde idarenin istediğı çıkış suyu kalitesinin ve diğer şartların sağlanması gereklidir. Alıcı ortama her türlü atıksu deşarjı izni için mahalli çevre kurulunun uygun görüşü doğrultusunda İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetkilidir.

Alıcı ortamın çok yoğun bir şekilde kirlenmiş olduğu yörelerde alıcı ortam deşarj standartları, yer ve sınır belirlemeleri ve uygulanacak diğer işlemlerin, havza koruma planı ile tespit edilmesi esastır.

Deşarj izninin verilmesine ilişkin esaslar şunlardır:

a) Atıksu deşarjı için idare tarafından verilen izin beş yıl süre ile geçerlidir.

b) Bakanlıkça bir alıcı ortamın, mevcut kullanım amaçlarının olumsuz yönde etkilenmesini önlemek veya kalitesini düzeltmek amacı ile alıcı ortama, bilimsel çalışmalar sonucu oluşturulan

Havza Koruma Planı çalışması yapılıncaya kadar alıcı ortamdaki su kaynaklarının minimum debileri ve kirlilik seviyesi dikkate alınarak mevcut atıksu deşarjlarında bu Yönetmelikte öngörülen sınırların ötesinde kısıtlamalar yapılabilir. Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Tablo 1'deki limit değerler dikkate alınarak yapılacak hesaplamalar sonucunda atıksu deşarj limitlerinde gerekli oranda kısıtlama yapılır. Yapılan kısıtlamalar tebliği tarihinden itibaren oniki ay içerisinde faaliyet sahibi tarafından gerçekleştirilir.

c) Alıcı ortamda renk parametresi 300 birimden (Pt-Co) fazla ölçülür ise ortama deşarj yapan ilgili işletmelerin sektör tablolarındaki analizler yeniden yapılır. Yapılan analiz sonucunda sektör tablosunda belirtilen parametrelerde istenilen limitlerin sağlanmaması hâlinde gerekli işlem yapılır."

Kirlenmeye Karşı Tedbir Yükümlülüğünün Devamı

Madde 38 - Atıksu altyapı tesisleri yönetimleri ile deşarj izni alan kurum, kuruluş ve işletmeler, tesislerini kurup işletmeye aldıktan sonra da alıcı ortam deşarj izin belgesinde öngörülenin ötesinde kirlletici atmamaya ve atıksu deşarj standartlarını aşmamakla yükümlüdür. İzin sahibi olmak cezai ve hukuki müeyyide uygulanmasına engel teşkil etmez."

Deşarj İzninin Sınırlandırılması veya İptali

Madde 39 - Deşarj izinlerinin sınırlandırılmasında veya iptalinde aşağıdaki işlemler uygulanır.

a) Deşarjın izin verildiği şekilde kullanımı esnasında alıcı ortamın mevcut veya ileriye yönelik kullanım amaçlarına olumsuz etkiler yaptığı tespit edildiğinde deşarj limitleri sınırlandırılır veya atıksuyun arıtıldıktan sonra geri dönüşümlü olarak kullanılması Bakanlıkça istenebilir.

b) Atıksu deşarj izni alan faaliyetlerden ilgili idare tarafından belirlenen hükümlere aykırı davrananlara, aykırı faaliyeti düzeltmek üzere bir defaya mahsus olmak üzere; aykırılığın sebebi, alıcı ortam özellikleri ile kirlilik yükü dikkate alınarak bir yılı aşmamak şartı ile süre verilebilir. İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce verilecek süre yerinde yapılacak inceleme değerlendirme sonucuna göre tespit edilir ve bu süre sonunda da idarece istenilen şartların yerine getirilmediğinin tespiti durumunda deşarj izin belgesi iptal edilir.

Faaliyet; süre verilmemesi hâlinde derhâl, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur.

Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike oluşturan faaliyetlerin Deşarj İzin belgesi süre verilmeksizin iptal edilir."

Deşarj ön izin işlemi ve deşarj izin işlemi

Madde 40 - Deşarj ön izni, işletme faaliyete geçmeden önce alınır. Deşarj İzin Belgesi işletmenin faaliyete geçmesinden itibaren en fazla bir yıl içinde alınmak zorundadır.

16/12/2003 tarihli ve 25318 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında yer alan tesisler için Bakanlıkça yapılmış Atıksu Arıtma Tesisi Proje Onayı ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'ne göre alınan Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumludur Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı Deşarj Ön İzni yerine geçer. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumludur Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararının iptal edilmesi hâlinde Deşarj Ön İzni de iptal edilmiş sayılır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamı dışında kalan faaliyetlere; Bakanlıkça yapılmış Atıksu Arıtma Tesisi Proje Onayı Deşarj Ön İzni yerine geçer.

Alıcı ortama deşarj için izin talep eden kişi veya kuruluş izin başvurusunda, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliğinde verilen başvuru ve deşarj izin formlarını gerçeğe uygun şekilde doldurmakla yükümlüdür.

Endüstriyel atıksu kaynaklarının izne bağlanabilmesi için endüstrinin tipi, üretim miktarları, kullanılan ham maddeler, çalıştırılan işçi sayısı, su ve enerji tüketimi, üretim akış şemaları ve üretim sırasında çıkan atıksuların kaynakları, katı ve sıvı atıkların miktar ve özellikleri ve tehlikeli atıkların bulunup bulunmadığı konularındaki bilgiler endüstri kuruluşu tarafından idareye bildirilir.

Alıcı ortama deşarj izni başvurusu, alınan bir adet yirmi dört saatlik kompozit atıksu numune sonucunun veya en az üç adet iki saatlik kompozit atık su numunesi analiz sonuçlarının aritmetik ortalamasının bu Yönetmelikte belirtilen standartları sağlaması durumunda müracaat tarihinden itibaren en geç iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

Deşarj izin işlemlerinde gerekli olan atıksu analizleri, Bakanlıktan Çevre Analizleri Ön Yeterlilik/Yeterlilik Belgesi almış laboratuvarlarda yapılması zorunludur.

İzin belgeleri periyodik olarak yenilenir. Bu yenileme işlemi sırasında idarece tesisin daha önce belirtilen özelliklerinde bir değişiklik olup olmadığı, atıksu miktar ve kirlilik yüklerinin değişip değişmediği, daha önce alınması istenen teknolojik tedbirlerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, yeni tedbirlere gerek olup olmadığı, ölçüm programlarının düzenli bir biçimde yapılıp yapılmadığı tahkik edilir. İl Müdürlüğünce gerekli görülmesi durumunda atıksu numunesi alınarak standartlara uygunluk incelenir. Bu hususların herhangi birinin yerine getirilmediğinin tespit edilmesi hâlinde mükellefin izin işlemine yeni baştan başlaması ve bu Yönetmeliğin 26 ncı ve 37 nci maddelerinde belirtilen ilkelere göre yeniden izin belgesi alması zorunludur."

Deşarj İznine İtiraz

Madde 41. Bir alıcı ortama atıksu deşarjından dolayı bazı olumsuz etkilerin oluştuğunun belirlenmesi hâlinde veya bu deşarjdan dolayı zarar gören veya zarar görmesi muhtemel olan üçüncü kişiler izni veren idareye delilleriyle birlikte başvurarak, deşarj iznine itiraz etme hakkına sahiptirler. Yasal yollardan yapılacak bu itirazların uygun bulunması hâlinde, deşarjı yapanlar gerekli iyileştirme tedbirlerini almak mecburiyetindedirler."

Derin Deniz Deşarjı İzni

Madde 42. Derin deniz deşarjı izni aşağıdaki esaslar çerçevesinde verilir.

a) Derin deniz deşarjı için derin deniz deşarjı izin belgesi alınması esastır. Derin deniz deşarjı izin belgesi, dosyanın eksiksiz olarak hazırlanması şartıyla Mahalli Çevre Kurulunun uygun görüşü ve İl Çevre ve Orman Müdürünün onayı ile en geç iki ay içinde verilir. Derin deniz deşarjı izni için müracaatta bulunan kurum/kuruluş ve işletmeler başvurularında; onaylanmış derin deniz deşarjı projesi sureti ile Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliğinde verilen derin deniz deşarjı izni başvuru formu ve derin deniz deşarjı izin belgesini gerçeğe uygun şekilde hazırlayarak idareye sunmakla yükümlüdürler.

b) İzin beş yıl süreyle geçerlidir. Bu süre içinde yükümlülüklerin yerine getirilmediği tespit edildiği takdirde daha önce verilmiş olan derin deniz deşarjı izni İl Çevre ve Orman Müdürünün onayı ile veya gerekli görülmesi hâlinde Bakanlık tarafından geri alınır. Atıksu altyapı tesisleri yönetimleri ile izin alan kurum, kuruluş ve işletmeler, tesislerini kurup işletmeye aldıktan sonra da projede öngörülenin ötesinde kirlletici atmamakla ve gerek alıcı ortam, gerekse deşarj standartlarını aşmamakla yükümlüdürler. İzin yenileme başvurularında Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliği derin deniz deşarjı izni başvuru formunun ekinde yer alanlar hariç diğer hususlar gerçeğe uygun olarak güncellenerek idareye sunulur."

EK-13

DERE YATAKLARI VE TAŞKINLAR

GENELGE

2006/27

Yurdumuzun değişik yörelerinde meydana gelen ve can ve mal kayıplarına sebep olduğu kadar, günlük hayatı, her türlü ekonomik ve ticari faaliyeti olumsuz yönde etkileyen taşkınların önlenmesi ve yol açtığı kayıpların giderilmesi için aşağıda belirtilen tedbirlerin alınması uygun görülmüştür.

1 - İl, ilçe ve belde gibi büyük ve orta ölçekteki planlı yerleşim yerleri ile mevzii planlara göre yapılan küçük ölçekteki her türlü yerleşim birimlerine ait imar planlarının düzenlenmesi esnasında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün (DSİ) tedbir ve tavsiyelerine titizlikle uyulacaktır.

2 - Çeşitli kullanım alanları oluşturmak maksadıyla derelerin üzeri, zaruri hallere münhasır olmak üzere DSİ Genel Müdürlüğünün izni alındıktan sonra gerçekleştirilecek işlemler hariç, kesinlikle kapatılmayacaktır. Bunun dışında dere yataklarında gerçekleştirilecek her türlü yapılar ilgili kurum veya kuruluşlarca onaylı bir projeye dayandırılacaktır.

3 - Dere yatakları üzerine her ne sebeple olursa olsun yapılacak köprü ve menfez gibi sanat yapıları ile dere yatakları üzerinden veya sınırından geçirilecek enerji nakil hattı, yol, petrol-doğal gaz boru hattı, telefon hattı, içme suyu ve kanalizasyon hatları ve benzerleri gibi çeşitli kuruluşlarca değişik maksatlı yapılar inşa edilmeden önce DSİ'nin ilgili Bölge Müdürlüklerinden

mutlak surette görüş alınacak ve yapılacak tesislerin bu görüşe uygun olarak inşası sağlanacaktır. Yapılan müracaatlara DSİ tarafından 30 gün içinde cevap verilmemesi halinde uygun görüş verilmiş sayılacaktır.

4 - Kamu kurum ve kuruluşlarınca, köprü altındaki su akış kesitinin daralmasına sebebiyet veren ve su akışını engelleyen yapılar yapılmayacaktır. Özel ve tüzel kişilerce yapılmak ve yaptırılmak istenen bu tür yapılara da kesinlikle izin ve ruhsat verilmeyecektir. İlgili kurumlarca yapılan denetimler neticesinde su akış kesitinin daralmasına sebebiyet verdiği tespit edilen yapılar, imar mevzuatına göre mülki amirlerin sorumluluğunda yetkili belediye veya özel idare tarafından derhal kaldırılacaktır.

5 - Dere yatağından alınacak malzeme yerleri, köprüye göre tercihen memba tarafında olacak ve hiçbir şekilde köprüye 750 m. den daha yakın mesafede olmayacaktır. Malzemenin alınması, derenin akış rejimini ve akış doğrultusunu değiştirmeyecek şekilde olacaktır. Mansap tarafından malzeme alınması durumunda malzeme alınan yerle köprüye olan mesafesi, yatağın topoğrafik, hidrolik ve taban malzemesi koşullarına göre tespit edilecek ve bu mesafe hiçbir zaman 1000 m. den daha yakın olmayacaktır. Orijinal talveg hattının muhafaza edilmesi şartıyla ruhsat verilecek, kum-çakıl işletmeleri bu esasa göre denetlenecek, aksi davranışta bulunanların ruhsatları iptal edilecektir.

6 - Dere ıslah çalışmaları esnasında, kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluğundaki yapıların (yol, köprü ve benzeri) zarar görmemesi için ilgili kuruluşların koordinasyonu sağlanarak gerekli tedbirler alınacaktır.

7 - Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundaki bölgelerde ilgili kuruluşlarca yapılacak olan yol ve sanat yapılarının projeleri için Karayolları Bölge Müdürlüklerinden görüş alınacak ve mezkûr Genel Müdürlük standartlarına uygun olarak yapılacaktır.

8 - Yol çalışmaları sırasında arazinin düşük kotlarında suyun akışını sağlamak, aynı zamanda alt yapı tesislerinin inşasına imkân tanımak için ilgili kurumların, DSİ'nin görüşleri doğrultusunda yeterli miktarlarda menfez yapmaları sağlanacaktır.

9 - Dere yatağı içinde veya dere yatağına bitişik alanlarda yapılan kum, çakıl ve stabilize malzeme ocağı işletme faaliyetleri, DSİ'nin görüşleri doğrultusunda yapılacaktır. Usule aykırı uygulamalarda ocakların izinleri, ruhsat veren idarelerce iptal edilecektir.

10 - Pek çok yörede, hafriyat, molozlar ve çeşitli atıklar düzensiz bir şekilde yollara, havzalara ve dere yataklarına boşaltılmaktadır. Boşaltılan katı atıklarla dolan derelerin yatak kapasiteleri fevkalade azaldığından taşkın riski çok büyük ölçüde artmaktadır. Dere yataklarına her türlü atık malzemenin dökülmesi, mülki amirler ve/veya mahalli idareler marifetiyle sürekli kontrol altında tutulmak suretiyle önlenecektir.

11 - Akarsu yatakları içerisinde oluşan ve dere yatağı kesitini daraltarak veya mevcut sanat yapılarının tıkanmalarına neden olarak taşkınlara ve muhtemel taşkın boyutunun artmasına sebep olan ağaçlar ilgili idarece temizlenecektir.

12 - Ana dere güzergâhlarında öngörülen bu tedbirler, yan dereler için de aynen uygulanacaktır.

13 - 4373 sayılı "Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu" içinde lüzumlu görülen tedbirler

alınacak ve yasaklanan faaliyetlerin önlenmesi takip edilecektir.

14 - Kadastro çalışmaları sırasında, dere yataklarında tabii akışa imkân verecek ve kendiliğinden oluşmuş dere yatağı kesiti tescil dışı bırakılarak, derenin tabii akışına tahsis edilecektir. Dere yatak genişliğinin tespitinde DSİ'nin bilgisi ve görüşü doğrultusunda uygulama gerçekleştirilecektir. Kadastro çalışması tamamlanmış olan sahalarda münferit tescil müracaatları halinde de aynı usul ve esaslar uygulanacaktır.

Bilgilerini ve gereğini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

AKARSU VE DERE YATAKLARININ ISLAHI

GENELGE

2010/5

Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak yağışların miktarında ve şiddetinde meydana gelen farklılıklar ile ülkemizde son yıllarda sıkça görülen sellerin doğurduğu taşkın felaketleri dikkate alınarak, bundan sonra yaşanması muhtemel taşkınlarla mücadele edebilmek amacıyla, akarsu ve dere yataklarının kısa sürede ıslah edilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla, başta can kaybı olmak üzere, doğrudan ve dolaylı olarak meydana gelebilecek bütün taşkın zararlarının asgariye indirilebilmesi için daha önce yürürlüğe konulan Başbakanlık Genelgesine titizlikle uyulmaya devam edilerek, ilave olarak aşağıda belirtilen çalışmalar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının işbirliğiyle yürütülecektir.

1. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün (DSİ) görev, yetki ve sorumluluk alanı dahilindeki bütün akarsu ve dereler, havzaları bazında taşkın riski ve muhtemel taşkın zararları yönüyle değerlendirilerek, acil, kısa, orta ve uzun vadede ıslah edilmesi gerekli olanlar tespit edilecektir. Bu çerçevede hazırlanacak akarsu ve dere yatakları ıslah programı Çevre ve Orman Bakanlığının onayına sunulacaktır.

2. Çevre ve Orman Bakanlığınca onaylanan akarsu ve dere yatakları ıslah programının uygulanabilmesi için; öncelikle illerdeki kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeli il valilerinin takdir ve koordinasyonunda imzalanacak protokollerle DSİ emrine verilecektir. Kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeliyle gerçekleştirilmesi uygun sürede mümkün olmayan akarsu ve dere ıslahlarına ait işler, kısmen veya tamamen ihale edilmek suretiyle yaptırılacaktır. Bu çalışmalara ilişkin proje, mühendislik, kontrollük ve eğitim hizmetleri, DSİ tarafından idari imkanlarla veya ihale edilmek suretiyle yürütülecektir.

3. Dereler üzerindeki halihazır yapılar, rölöveleri alınarak taşkın koruma kriterlerine göre DSİ tarafından tahkik edilecektir. Taşkın Tesisleri İşletme Tebliği hükümlerinin uygulanması, taşkın koruma kriterlerine uymayan yapıların kaldırılması ve yerine uygun yapının ilgili kurum veya kuruluş tarafından yapılması il valilerinin sorumluluğunda ve koordinasyonunda sağlanacaktır.

4. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gereği Büyükşehir Belediyesinin görev, yetki ve sorumluluğunda yürütülmesi gereken akarsu ve dere ıslahı işleri ile ilgili olarak, bunların planlama safhasında DSİ'nin uygun görüşü alınacaktır. Bahse konu işlerle ilgili her türlü etüt, proje ve inşaat çalışmaları, kontrollük hizmetleri ile işletme ve bakım faaliyetleri, DSİ görüşüne uygun olarak yürütülecektir.

5. Islah edilecek akarsu ve dere güzergahları üzerinde çeşitli kurum ve kuruluşlara ait içme suyu ve kanalizasyon şebekesi, enerji nakil, haberleşme ve boru hatları ile benzeri tesislerin deplasmanı; ıslah çalışmalarını engellemeyecek şekilde, il valilerinin koordinasyonunda, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacaktır.

6. Kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeliyle yapılacak akarsu ve dere yatakları ıslah çalışmaları için şantiyeler il valilerinin belirleyeceği alanlarda DSİ tarafından kurulacaktır. Bu makinelerin şantiyelerde yapılabilecek bakım ve onarımları, akaryakıt giderleri ile görevlendirilen personelin ilgili mevzuatı çerçevesinde ulaşım, yemek, çalışma mekanı gibi ihtiyaçları DSİ tarafından karşılanacaktır. Makinelerin diğer bakım ve onarım giderleri, ait oldukları kurum ve kuruluşlarca karşılanacak, şantiyelerin güvenliği il valilerince sağlanacaktır.

7. Kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeliyle belediye ve mücavir alan sınırları dahilinde (Büyükşehir Belediyeleri hariç) yapılacak akarsu ve dere yataklarının ıslahı çalışmalarında ihtiyaç duyulacak taş vb. malzeme, öncelikli olarak ilgili belediye tarafından karşılanacaktır. Bu malzemenin ilgili belediyece karşılanamaması durumunda

ya da belediye sınırları dışında kalan ıslah çalışmalarında bahse konu malzemeler, valilerin koordinasyonunda; il özel idareleri veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca temin edilecektir.

8. Kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeliyle yapılacak akarsu ve dere ıslahı çalışmalarının personele fazla çalışma ücreti ödenmesini gerektirmeyecek şekilde yapılması esastır. Ancak, fazla çalışma yaptırılması zorunlu hallerde; fazla çalışma ücretleri, çalışanların kendi kurum ve kuruluşları tarafından ödenecektir.

9. DSI tarafından yapılacak akarsu ve dere yatağı ıslahlarının projesine göre yapılabilmesi için; bu alanlardan belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunanlar, ilgili belediyelerce DSI'ye ihtilafsız olarak teslim edilecek, bu alanların dışında kalan yerlerin ise DSI'ye tesliminin sağlanması hususunda gerekli çalışmalar valilerin koordinasyonunda yürütülecektir.

10. Yapılacak ıslah çalışmaları öncesinde; ilgili mahalli idarelerce tesisin çalışma sonrası işletme-bakım ve yönetim sorumluluğunu devralacaklarına dair "İnşa Halindeki Tesisler Devir Sözleşmesi" imzalanacak, tesis inşaatının bitiminde, devir protokolü ile tesisin işletme-bakım ve yönetim sorumluluğu ilgili mahalli idareye devredilecek ve devir sonrasında yapılacak bakım ve onarım çalışmaları devralan mahalli idarece devir sözleşmesi hükümlerine göre yapılacaktır.

Bilgilerini ve gereğini önemle rica ederim.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

EK-15
TAŞKIN TESİSLERİ
GENELGE
2006/15

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.15.1.DSİ.0.17.02.00 – 010.06.01/9064
Konu : Taşkın Tesisleri

27 / 12 / 2006

GENELGE
(2006/15)

Ülkemizin yağış rejimi dikkate alındığında, zaman zaman meydana gelen etkili yağmur ve kar yağışlarının sebep olacağı muhtemel feyezanlara karşı gerekli tedbirlerin alınması, can ve mal kaybını önlemek ve feyezan zararlarından korunmak açısından önem arz etmektedir. Bu itibarla; meydana gelebilecek herhangi bir feyezanda, Merkez birimleri ile Bölge Müdürlükleri arasında koordinasyonun süratle sağlanması ve gerekli tedbirlerin alınarak feyezan zararlarının önlenmesi maksadıyla aşağıda belirtilen hukuki mevzuat çerçevesinde çalışmalar sürdürülmektedir.

- 6200 sayılı DSİ Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun,
  - 4373 sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu,
  - 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun,
  - 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,
  - 2006/27 sayılı Başbakanlık Genelgesi,
  - DSİ Taşkından Korunma Talimatı,
  - DSİ Tesislerinde Müdahale ve Kirlenmeler ile Bunların Önlenmesine Dair Rehber.
- Bahse konu mevzuat çerçevesinde bölge müdürlüklerimizce;

1-09.09.2006 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan 2006/27 nolu Başbakanlık Genelgesi Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne akarsu havzalarındaki dere yatakları ile ilgili düzenlemelerde icraata yönelik önemli yetkiler vermiş olup, bu yetkiler doğrultusunda konunun Bölgelerimizce titizlikle takip edilmesi, ayrıca Genelge’nin 11. maddesi uyarınca dere yataklarına herhangi bir müdahalenin yapılmaması için ilgili Belediyeler tarafından imar çalışmaları sırasında hazırlanan 1/1000 ölçekli haritaların tedarik edilerek dere yatağı için gerekli taşkın en kesitleri ve şerit genişliklerinin işlenmesi ve bu bölgede imara açılacak alanlar ile ilgili çalışmaların bu durumdan sonra yapılmasının sağlanması,

2-“DSİ Taşkından Korunma Talimatı” esas alınarak hazırlanan, “Bölge Taşkın Planları”nın tam olarak uygulamaya konulması, DSİ tesislerine yapılan müdahale ve kirlenmeleri önlemeye yönelik olarak DSİ’ce yayınlanmış “**DSİ Tesislerinde Müdahale ve Kirlenmeler ile Bunların Önlenmesine Dair Rehber**”den uygulamalarda istifade edilmesi,

İnönü Bulvarı Yücetepe 06100 ANKARA
Telefon : (0 312) 418 24 04 Fax: (0 312) 418 33 85
e-posta: ibd-bakonar@dsi.gov.tr Elektronik Ağ: www.dsi.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: S. AKSU, Şube Müdürü

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.15.1.DSİ.0.17.02.00 – 010.06.01/ 9064
Konu : Taşkın Tesisleri

27/12/2006

14-Özellikle taşkın riski yüksek olan derelerden başlanılarak bütün derelerde, kritik kesitlerin belirlenerek dere yatağı üzerindeki hatalı imalatlara, dere yatağına yapılan müdahale ve işgaller ile usulüne uygun yapılmayan kum-çakıl ocağı işletmelerinin tespiti, işgal veya akışı engelleyici her türlü müdahalenin tutanak, kroki, diğer bilgi ve belgelerle birlikte fotoğraf ve kamera ile görüntüleri tespit edilerek konunun 3091 sayılı Kanun kapsamında Mülki İdare Amirliğine başvurularak çözüme kavuşturulması, bu yoldan netice alınamaması halinde Bölge Hukuk Bürosu kanalıyla ilgili Muhakemat Müdürlüğüne intikal ettirilmesi, bu konuda Mahalli İdarelerle işbirliği yapılması, gerekiyorsa bu olumsuz müdahalelerin giderilmesi için her türlü makine ve ekipman yardımının yapılması, **konunun takip edilerek durumun İşletme ve Bakım ile Etüd ve Plan Dairesi Başkanlıklarına bildirilmesi,**

15-Dere geçişlerinde, ebatları küçük olan menfezlerde, iri boyutlu malzemelerin geçişi mümkün olamamaktadır. Bu nedenle dere geçişlerinde asgari menfez boyutunun 2x2 olarak projelendirilmesi, tercihen tek açıklı köprü yapılması,

16-Taşkınların önlenmesi konusunda üst havza çalışmaları oldukça önem arz etmektedir. Bu sebeple yatırım programına teklif edilecek taşkın koruma projelerinde; yukarı havza tedbirlerine yönelik rapor varsa öncelikle bu tedbirlerin programa alınması, daha sonra mansapta alınacak işlerin gündeme getirilmesi veya her ikisinin eş zamanlı başlatılması,

17-Yukarı havza tedbirleri içinde (ağaçlandırma, teraslama vb.) erozyon ve rüsubat kontrolüne yönelik yamaç arazi çalışmaları varsa; bu çalışmaların yürütülmesi için gerekirse ilgili kuruluşlar olan Orman Genel Müdürlüğü (OGM), Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Genel Müdürlüğü (AGM) ile daha önce yapılmış bulunan protokoller kapsamında çalışmaların sürdürülmesi, ayrıca mahalli idareler ve il özel idareleri ile koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması,

18-Her türlü imar çalışması sebebiyle taşkın sahalarına müdahale edilip edilmediğinin Bölge Müdürlükleri tarafından takibi ile müdahalenin tespiti halinde imar uygulamasının iptali için hukuki girişimlerde bulunulması,

19-İmar çalışması yapılmakla birlikte, ayrıca taşkın alanlarında ruhsatsız yapı, gecekondü veya usulsüz müdahale olması halinde ilgili mevzuat gereğince mülki ve mahalli idarelere gerekli bildirimin yapılması ve takibi,

hususlarında uygulamanın yukarıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılmasını ve yakından takibini önemle rica ederim.

Prof. Dr. Veysel EROĞLU
Genel Müdür

İnönü Bulvarı Yücetepe 06100 ANKARA
Telefon : (0 312) 418 24 04 Fax: (0 312) 418 33 85
e-posta: ibd-bakonar@dsi.gov.tr Elektronik Ağ: www.dsi.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: S. AKSU, Şube Müdürü

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü İşletme ve Bakım Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.15.1.DSİ.0.17.02.00 – 010.06.01/ 9064

27/12/2006

Konu : Taşkın Tesisleri

DAĞITIM

1- Genel Müdürlük Makamı	6- Emlak ve Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı
2- Hukuk Müşavirliği	7- Makina İmalât ve Donatım Dairesi Başkanlığı
3- Etüd ve Plan Dairesi Başkanlığı	8- Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı
4- Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	9- İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı
5- Barajlar ve HES Dairesi Başkanlığı	10- DSİ I - XXVI. Bölge Müdürlükleri

İnönü Bulvarı Yücetepe 06100 ANKARA
Telefon : (0 312) 418 24 04 Fax: (0 312) 418 33 85
e-posta: ibd-bakona@dsi.gov.tr Elektronik Ağ: www.dsi.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: S. AKSU, Şube Müdürü

EK-16
DELİL TUTANAĞI

DSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TESİSLERİNE ZARAR VERENLER VEYA MÜDAHALE VE TECAVÜZ EDENLER HAKKINDA
DÜZENLENECEK DELİL TUTANAĞI

OLAYLAR :
(*).....
.....

DSİ.....
imza

Adı Soyadı

imza

Adı Soyadı

imza

(*) Delil tutanağı, olayı gören, duyan veya bilgisi olanların bu bilgilerini yer, zaman, şahıs belirterek, en az biri DSİ elemanı olmak üzere üç veya daha fazla kişi tarafından imzalanması suretiyle düzenlenir. Müdahale ve tecavüzlerde fiil halen devam etmekte ise Muhtar ve Jandarma Karakol Komutanının tespiti uygun olur.

OLAYIN MEYDANA GELDİĞİ YER : .....

İLİ : .....

İLÇESİ : .....

KÖYÜ : .....

DSİ TESİS TANITIMI : .....

ZARAR VERENLER VEYA MÜDAHALE VE TECAVÜZ : .....

EDENLERİN ADI SOYADI VE ADRESLERİ : .....

(Ekli delil tutanağında mevcut deliller ve tanık ifadelerine göre)

VERİLEN ZARARIN VEYA MÜDAHALE VE TECAVÜZÜN DAYANAKLARI İLE MİKTARI

: .....

OLAYIN MEYDANA GELDİĞİ TARİH : .....

OLAYIN AÇIKLAMASI : .....

SONUÇ : Verilen zarar, olay yerinde heyet tarafından tespit edilerek iş bu tutanak düzenlenmiştir.

Tarih:.....

Eki :1 Tutanak (olay hakkında delil ve sair bilgi içeren tutanak)

DSİ .....
İmza

Köy Muhtarı
Heyet Azaları

Jandarma K.K.
İmza